

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

นางสาวนันทิยา สมสรวย

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF GUIDELINES FOR LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT OF THE
VISUAL ARTS STRANDS IN THE ART SUBJECT GROUP GRADE LEVEL CLUSTER
2 IN ELEMENTARY SCHOOLS IN LAMPANG PROVINCE

Miss Nanthiya Somsaruay

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art , Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn university

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนสาระทัศนศิลป์
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

โดย นางสาวนันทิยา สมสรวย

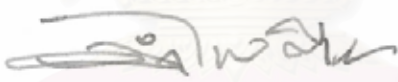
สาขาวิชา ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุลักษณ์ ศรีบุรี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

นันทิยา สมสรวย : การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง. (A STUDY OF GUIDELINES FOR LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT OF THE VISUAL ARTS STRANDS IN THE ART SUBJECT GROUP GRADE LEVEL CLUSTER IN ELEMENTARY SCHOOLS IN LAMPANG PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี. 232 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 21 คน ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์จำนวน 89 คน และปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร
2. ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
3. ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในเรื่องท้องถิ่นและขั้นตอนในการทำงานศิลปะท้องถิ่น หลักสูตรควรเน้นการให้ความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ควรปรับปรุงรูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวัยและความรู้เดิมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานศิลปะในที่ทำงานของปราชญ์ท้องถิ่น ให้ครูผู้สอนฝึกปฏิบัติงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนการสอนในชั้นเรียน ในการประเมินผลผู้เรียนควรมีแบบทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่น

ภาควิชา.....ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....*ศศ.ศ.ศ.ศ.ศ.*
 สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ศศ.ศ.ศ.ศ.*
 ปีการศึกษา.....2549.....

#4783689927 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: LOCAL CURRICULUM / VISUAL ARTS STRANDS / GLADE LEVEL CLUSTER 2 / LAMPANG PROVINCE .

NANTHIYA SOMSARUAY : A STUDY OF GUIDELINES FOR LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT OF THE VISUAL ARTS STRANDS IN THE ART SUBJECT GROUP GRADE LEVEL CLUSTER 2 IN ELEMENTARY SCHOOLS IN LAMPANG PROVINCE
THESIS ADVISOR : ASST PROF SULAK SIBURI , Ed.D. 232 pp.

The purpose of this research was to study the guidelines for local curriculum development of the visual arts strands in the art subject group grade level cluster 2 in elementary schools in Lampang province. The samples of this study were 21 administrators,89 art teachers and 7 local art scholars. The instruments used in this research were the questionnaire and the interview form. The collected data were analyzed by means of percentage , arithmetic mean,and standard deviation. Content analysis technique was used.

The result of the research were found that

1. Most of school administrators strongly agreed at the high level of the study on the state or basic information ,defining curriculum objective , defining subject matter , curriculum implementation , and curriculum evaluation .
2. Most of art teacher strongly agreed at the high level of curriculum objective , defining subject matter , curriculum implementation , and curriculum evaluation , and agreed at the moderate level of the study of state or basic information .
3. Most of local art scholars had comment about the guidelines for local curriculum development of the visual arts strands in the art subject group were that : the local scholars should participate in giving local knowledge and the process of working local art ,the curriculum should emphasis on the basic knowledge of local art history ,the model of teaching local art should adjust to be suitable for the age and background knowledge of the learners ,the learners should practice working art in real working place of local scholars ,art teachers should practice working art with local scholars before teaching learners in classroom , the evaluation instruments should be evaluated both knowledge and understanding of local art history .

Department..... Art, Music and Dance Education..... Student's signature.....*Nanthiya Somsaruy*.....
 Field of study.....Art Education.....Advisor's signature.....*Sulak*.....
 Academic year2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดีได้ หากขาดบุคคลต่อไปนี้ในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้กำลังใจ ดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกฤษณ์ ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษา สำหรับคำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขรายละเอียดต่างๆในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจเครื่องมือในการวิจัย ปราชญ์ท้องถิ่น และครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์

อนึ่ง ความสำเร็จอันเกิดจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา น้องชาย ในการให้กำลังใจ และความช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จในวันนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
	3. คำจำกัดความในการวิจัย.....	7
	4. วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
	5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.....	10
	1.1 ความหมายของหลักสูตร.....	10
	1.2 ความสำคัญของหลักสูตร.....	11
	1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร.....	12
	1.4 การพัฒนาหลักสูตร.....	15
	2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	16
	2.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	16
	2.2 ความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	17
	2.3 ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	19
	2.4 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	29
	2.5 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	32
	3. การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตามกลุ่ม	

บทที่

หน้า

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

สาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์	35
3.1 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน.....	35
3.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน.....	36
3.3 การจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษา.....	38
3.4 วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษา.....	44
3.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2.....	47
4. จังหวัดลำปางและการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง.....	51
4.1 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	54
4.2 ทรัพยากรธรรมชาติ.....	54
4.3 ลักษณะภูมิประเทศ.....	54
4.4 ลักษณะภูมิอากาศ.....	55
4.5 งานศิลปะท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง.....	55
4.6 การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง.....	61
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
5.1 งานวิจัยในประเทศ.....	63
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	68
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	71
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	71
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
6. การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร.....	81

บทที่

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)	
1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	83
1.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	98
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์.....	99
2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	99
2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	103
2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	119
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น.....	121
3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	121
3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	124
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	134
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	154
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	164
รายการอ้างอิง.....	165
ภาคผนวก.....	173
ภาคผนวก ก. แผนภูมิการศึกษาข้อมูลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง.....	174
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	176
ภาคผนวก ค. รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่นที่ให้สัมภาษณ์.....	178
ภาคผนวก ง. รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองใช้เครื่องมือ.....	184

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก จ. รายชื่อโรงเรียนที่ทำการเก็บข้อมูล.....	186
ภาคผนวก ฉ. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	191
ภาคผนวก ช. ภาพประกอบ.....	221
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	232

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ก. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย.....	72
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร.....	81
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน.....	83
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	86
4. ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ.....	88
5. ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการนำหลักสูตรไปใช้.....	91
6. ความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร.....	94
7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร.....	98
8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน.....	99
9. ความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน.....	103
10. ความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	106
11. ความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ.....	109
12. ความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้.....	112
13. ความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร.....	115
14. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอน.....	119
15. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น.....	121
16. ความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน.....	124
17. ความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	126
18. ความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ.....	128
19. ความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นในด้านการนำหลักสูตรไปใช้.....	129
20. ความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร.....	131

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา คือการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข มีกระบวนการคิดที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถนำการเรียนรู้มาสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระตุ้นให้เด็กได้ใช้กระบวนการคิด และฝึกค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องร่วมกันคิดและร่วมกันสร้างประสบการณ์เรียนรู้ ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากที่บอกและถ่ายทอดความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว เป็นการจัดบรรยากาศ สร้างสิ่งแวดล้อม สร้างคำถาม กระตุ้นความคิด สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และหาแหล่งวิทยาการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (โกวิท ประวาลพุกฤษ์ , 2546)

แผนการจัดการเรียนรู้จะต้องมีความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนได้ในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวว่าหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนี้วิรัช วงศ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนแบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในปัจจุบันมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นมากขึ้น และเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความ

ต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง รวมทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมากขึ้น (มสธ , 2536) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องมีขึ้น เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดขึ้นใช้สำหรับโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เนื้อหา และสาระบางส่วนไม่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งอาจไม่เหมาะสมถ้าจะนำหลักสูตรที่ยังไม่ได้ปรับให้เหมาะสมไปใช้ เมื่อคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การศึกษาศิลปะให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแสดงออก และมีเจตคติที่ดีต่อศิลปะนั้น จะเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างพัฒนาศิลปะนิสัยให้ติดตัวไป เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็จะเป็นผู้มีรสนิยม และเห็นคุณค่าของความงาม เป็นบุคคลที่สามารถอ่านออกเขียนได้ในสุนทรียภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่ , 2537)

วิบูลย์ จันทรไธม์ (2531) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะนั้น จะมีความแตกต่างจากวิธีการสอนวิชาสามัญอื่นๆ เพราะวิชาศิลปะเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนปฏิบัติ ประการสำคัญคือวิธีการเรียนการสอน ควรเป็นวิธีแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้กับชีวิตจริง

อุบล ตูจินดา (2532) กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องจัดวิชาศิลปะไว้ในโรงเรียนระดับต่างๆ ว่า ศิลปะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ที่จะช่วยพัฒนาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข พร้อมกันนั้น การนำศิลปะจากโรงเรียนไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน ก็จะทำให้ผลของการจัดการศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ที่จะให้โอกาสแก่ทุกคนได้ปรับปรุงและแสดงออกในทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ ตามความสามารถ และนำผลที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตในชุมชนได้ด้วย

การเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวิชาศิลปะอย่างถูกต้อง สามารถสร้างงานทางศิลปะได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอน และมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็ก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การสอนศิลปะให้แก่เด็กนั้น แตกต่างจากการสอนให้แก่ผู้ใหญ่ ดังนั้น ในการสอนศิลปะแก่เด็ก ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก

เพราะในการสอนนั้นสามารถปลูกฝังทัศนคติ นิสัย ความคิด และแบบแผนแห่งพฤติกรรมให้แก่เด็ก เนื่องจากในช่วงระดับประถมศึกษาเป็นช่วงเวลาแห่งพัฒนาการที่มีความสำคัญยิ่ง และพัฒนาการต่างๆที่ครูผู้สอนศิลปะเป็นผู้ช่วยเสริมสร้างขึ้นมา จะติดตัวเด็กต่อไปจนเป็นผู้ใหญ่นั้น การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การสอนศิลปะในชั้นประถมศึกษานั้น มีหลักสำคัญอยู่ว่าเพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะ และให้การแสดงออกดังกล่าวช่วยสร้างเสริมความเจริญของงามแก่เด็กในทุกๆด้าน ฉะนั้นครูจึงไม่ควรดูผลงานของเด็กอย่างเดียว เช่นคิดว่าเด็กทำงานเรียบร้อย ถูกต้อง สวยงาม ประสบความสำเร็จหรือไม่ แต่ครูควรพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปกว่านั้นว่า ผลงานของเด็กแสดง ความงามออกมาในด้านใดบ้าง นอกจากนั้นครูยังต้องพิจารณาถึงนิสัยการทำงานของเด็กด้วย

สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 มีความสำคัญที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกเพลิดเพลิน มีความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้พัฒนา ผู้เรียนโดยตรงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบ คัญภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความ รับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ , 2544)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มี จิตใจที่งดงาม สมานที่แน่นหนา สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล เป็นรากฐานของการ พัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนรวม และส่งผลต่อการ ยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง กาย ใจ และเรียนรู้ ด้วยตนเองต่อเรื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออกและเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงการตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้เองตามความต้องการ

จังหวัดลำปางเป็นแหล่งอารยธรรมล้านนาไทยที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าจังหวัดใดๆ ชาวลำปางมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย คงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง วัดวาอารามและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น รถม้าพาหนะคู่มือเมือง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คงความบริสุทธิ์สวยงาม มีอุทยานแห่งชาติที่มีการจัดการที่ดี และควบคู่กันไปกับเมืองที่เคยเป็นแหล่งทำไม้ในอดีต ช่างที่เคยทำหน้าที่ลากซุงจึงเป็นสัตว์อีกอย่างหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของเมือง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547) เครื่องปั้นดินเผาที่ทำจากดินขาวขึ้นชื่อ ซึ่งเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดมาช้านาน จนมีผู้กล่าวขานว่าลำปางเป็นเมืองเซรามิค (Lampang Ceramic City) รวมถึงงานศิลปะในท้องถิ่นทั้งด้านการจักสาน และการทำของที่ระลึกโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น

การนำงานศิลปะท้องถิ่นของจังหวัดลำปางมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้น พบว่ายังมีไม่มากนัก ได้พบว่ามีการจัดทำในรูปแบบการบูรณาการระหว่างวิชา เช่น วิชาภาษาไทยกับวิชาสังคม เป็นต้น โดยการเชื่อมโยงเรื่องราวของประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และเป็นเรื่องราวในท้องถิ่นที่โรงเรียนแห่งนั้นตั้งอยู่ ส่วนวิชาทัศนศิลป์โดยตรงนั้นได้มีการจัดทำเป็นโครงการระยะสั้น ให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามาแนะนำ สาธิตการประดิษฐ์การ์ดอวยพรจากกระดาษสา จากการทำให้อูและฝีกทำที่ละชั้นตอน ปัญหาที่พบคือปราชญ์ท้องถิ่นไม่สามารถถ่ายทอดได้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้และความสามารถของนักเรียน ชี้นงานยากเกินไป ครูไม่มีส่วนร่วมในการสอนกับปราชญ์ท้องถิ่น (จิราภรณ์ ไชยโชค, ครู คศ. 3 โรงเรียนสบเมฆวิทยา, 24 มกราคม 2549.) สอดคล้องกับวันเพ็ญ บุพชาติ (วันเพ็ญ บุพชาติ, ครู คศ. 2 โรงเรียนบ้านสบป่าด, 25 มกราคม 2549.) ที่กล่าวว่า ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำงานศิลปะท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการสอน ทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่เกิดผลมากนัก หากครูผู้สอนมีข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนและมีการ

วางแผนร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ครูก็สามารถช่วยเกื้อหนุนนำเรื่องราวประวัติความเป็นมา และร่วมอธิบายขั้นตอนการทำงานศิลปะให้แก่นักเรียนเพิ่มเติมได้

นอกจากนี้ การขาดสื่อการเรียนการสอนก็ทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเกิดปัญหา เนื่องจากเนื้อหาที่มีความเฉพาะในท้องถิ่นนั้นๆ ทำให้ไม่มีสื่อ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนเรื่อง “รถม้าของเรา” ได้มีการติดต่อช่างทำรถม้าจำลอง และคนขับรถม้ามาให้ความรู้แก่นักเรียน สื่อการสอนส่วนมากจะเป็นชิ้นงานสำเร็จแล้วที่ปราชญ์ท้องถิ่นนำมาให้นักเรียนดู เอกสารที่รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้ามีอยู่อย่างจำกัด บางเรื่องต้องใช้วิธีซักถามความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นเอาเอง (บัวจันทร์ บุญสม , ครู คศ. 2 โรงเรียนบ้านแม่มอก , 24 มกราคม 2549 .)

จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง จากรายงานผลการวิจัยของชุตินา เวทการ (2543) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อ.เกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่าชุมชนและโรงเรียนมีศักยภาพพอที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะ ภูมิปัญญาชาวบ้าน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้แก่ พระ ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโสและผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาที่พบคือความจำกัดในเรื่องเวลาที่สอน เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน และยังคงขาดอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อการเรียนการสอนประเภทมัลติมีเดียได้แก่ ฮาร์ดดิสก์และสแกนเนอร์

นอกจากนี้จำลอง คำบุญชู (2543) ยังได้อธิบายถึงปัญหาของการศึกษามหาชนและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตก๋วยเตี๋ยวของชุมชนตำบลเมืองมาย อำเภอ แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยพบว่า โรงเรียนและครูมีข้อจำกัดในการศึกษารวบรวมภูมิปัญญาการผลิตก๋วยเตี๋ยวและขาดงบประมาณสนับสนุน ด้านนักเรียนและผู้ปกครองที่ครอบครัวยากจนมีฐานะยากจนแล้วไม่ให้ความสนใจการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตก๋วยเตี๋ยว ด้านการตลาดก๋วยเตี๋ยวมีตลาดรองรับน้อยลง และด้านวัตถุดิบสำหรับการผลิตก๋วยเตี๋ยว โดยเฉพาะไม้ไผ่มีแนวโน้มลดลงอาจเป็นอุปสรรคต่อการผลิตก๋วยเตี๋ยวได้ถ้าหากขาดการจัดการและควบคุมการใช้ไม้ไผ่ให้ถูกวิธี

ประชุม บุญน้อม (2544) ได้ศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าปัจจุบันวงดนตรีมีจำนวนวงลดลงอย่างรวดเร็ว จนอาจกล่าวได้ว่าวงปีพาทย์พื้นเมืองมีเส้นทางที่จะสูญหายไปจากชุมชนอย่างแน่นอน เพราะไม่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้วงปีพาทย์ล่มสลายคือภาวะเศรษฐกิจของชุมชน กล่าวคือ การจ้างวงปีพาทย์พื้นเมืองไปบรรเลงในพิธีกรรมงานศพแต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก แต่ในขณะที่เดียวกันนักดนตรีกลับมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เพียงพอแก่การยังชีพ จึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจจะมีอาชีพเป็นนักดนตรีหรือที่เป็นอยู่แล้วก็หันเหไปประกอบอาชีพที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า ชุมชนและโรงเรียนยังขาดความคิดริเริ่มที่จะอนุรักษ์เพราะชุมชนและโรงเรียนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับวงปีพาทย์พื้นเมือง

จากข้างต้น ปัญหาทางด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปางแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นดังนี้คือ

1. มีข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากไม่มีการเขียนอ้างอิงไว้เป็นเอกสาร หนังสือ ตำรา และสิ่งพิมพ์ต่างๆ
2. เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีจำกัด อันเนื่องมาจากมีเนื้อหาทั้งหมดในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และโดยส่วนใหญ่หลักสูตรท้องถิ่นจะมีเนื้อหาเน้นไปที่การฝึกปฏิบัติ
3. ขาดสื่อการเรียนการสอนในเรื่องนั้นๆ ที่พอเพียง อันเนื่องมาจากลักษณะเนื้อหาที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น
4. ปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ ทั้งในเรื่องของการตลาดที่มีรองรับน้อยลง การขาดงบประมาณสนับสนุน และวัตถุดิบที่หาได้ยาก ทำให้การสืบทอดงานศิลปะในท้องถิ่นมีจำนวนลดลง

จากข้อมูลสภาพในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปางดังกล่าว จากหลักการแนวคิด ข้อมูล ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยทำการศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานต่างๆจากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ และปราชญ์ท้องถิ่น ภายใต้กรอบทฤษฎีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสงัด อุทรานันท์ (2532) ดังนี้

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยทำการศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนในสาระด้านทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา และประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ในด้านต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

คำจำกัดความในการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ (สังัด อุทรานันท์ , 2532)
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การสร้างหลักสูตรเพื่อใช้ในเขตการศึกษาเฉพาะภาค โดยการปรับเพิ่มเนื้อหาสาระในหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สังัด อุทรานันท์ , 2532)

3. สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หมายถึง ส่วนหนึ่งของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การรับรู้ การเห็นภาพรวม และทักษะการปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2544)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด 445 โรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 23 คน ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ 93 คน และจากปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน ในเรื่องการศึกษาแนวทางการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดลำปาง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 ศึกษาหลักสูตรสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับช่วงชั้นที่ 2 พุทธศักราช 2544
- 1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในจังหวัดลำปาง จากหนังสือ เอกสาร บทความ การ สอบถาม และการสัมภาษณ์

2. กลุ่มตัวอย่างประชากร

ในการวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับช่วงชั้นที่ 2 และปราชญ์ท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ชุด โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ อย่างละ 1 ชุด รวมจำนวน 2 ชุด และแบบสัมภาษณ์สำหรับปราชญ์ ท้องถิ่น 1 ชุด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลต่างๆ
- 3.2 นำโครงร่างเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว มาตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมจาก
อาจารย์ที่ปรึกษา
- 3.3 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงด้านเนื้อหาและ
โครงสร้าง
- 3.4 นำเครื่องมือที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพิจารณาแล้ว มาปรับปรุงแก้ไข แล้วให้อาจารย์ที่
ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
- 3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของ
แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC+

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล และในบางส่วนผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
- 4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ(Check – list)
วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วน
แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยแล้วจึงหาค่า
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ส่วนข้อมูลแบบสอบถามแบบปลายเปิดนั้น นำมาแจกแจงความถี่
แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์
ข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบแนวคิดของครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แนวคิดของ
ผู้บริหารโรงเรียน และแนวคิดของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ช่วง
ชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และนำเสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยจำแนกไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตามสาระการเรียนรู้
4. จังหวัดลำปางและการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคือ ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้วัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ทาบา (TaBa , 1962) ได้ให้ความหมายว่าหลักสูตรคือ แบบของการเรียน ประกอบด้วย กระบวนการเรียนและการพัฒนาหลักสูตร

อํารง บัวศรี (2531) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้

กู๊ด (Good , 1973) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรคือกลุ่มวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบ หรือ ลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักๆ

โบแชมป์ (Beauchamp , 1968) กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า หมายถึงมรดกประสบการณ์ทั้งหมด ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน

สงบ ลักษณะ (2542) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึงมวลงประสพการณั้ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนได้รับ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่พึงปรารถนา ทั้งพฤติกรรม ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมต่างๆ

กรมวิชาการ (2534) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง แผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถ และประมวลงประสพการณั้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนของชาติในวัยต่างๆ

เซลเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander , 1974) กล่าวว่าหลักสูตรหมายถึง การจัดเตรียมมวลงประสพการณั้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิผลตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างกว้างๆ และจุดมุ่งหมายเฉพาะโรงเรียน

โดยสรุปแล้ว หลักสูตร หมายถึง ความรู้และประสพการณั้ต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มี พัฒนาการและคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นแผนโครงการที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมต่างๆ การวัดผลประเมินผล การเรียนการสอน

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ซึ่งความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา นั้น นักการศึกษาหลายท่านกล่าวตรงกันว่า ความสำคัญของหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษา มีแนวทางกำหนดไว้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้วิชาอะไร มีเนื้อหาสาระอย่างน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะด้านใด และควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา (อารง บัวศรี , 2532)

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ตอนหนึ่งว่า หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพ

กาญจนา कुमारักซ์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ปรัชญา หรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลสมความมุ่งหมาย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรเป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้เป็นอย่างไร รัฐบาลก็สามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ต้องการ

จากแนวคิดของนักวิชาการ หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ถนัด หลักสูตรจึงเป็นแผนปฏิบัติการที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนี้ มีผู้ให้แนวคิดในการจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตร มีลักษณะแตกต่างกันไปในด้านหลักการและสาระสำคัญ แต่จะมีความสอดคล้องกัน ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler , 1950) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการคือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. การเลือกเนื้อหา
3. การจัดประสบการณ์เรียนรู้
4. การประเมินผลหลักสูตร

ทาบ (Taba , 1962) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา

3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินผลหลักสูตร

กรมวิชาการ (2521) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 8 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย
2. หลักการ
3. โครงสร้าง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้
5. การประเมินผล
6. เนื้อหารายวิชา
7. วิธีสอน
8. สื่อการเรียน

บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

จากข้อสรุปของนักการศึกษา ในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์

ในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขึ้นตอนหนึ่ง เพราะจะบอกถึงความมุ่งหวังที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ และความรู้ความสามารถในลักษณะใด รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณากำหนดจุดประสงค์อย่างรอบคอบ กำหนดอย่างชัดเจนและเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญา ค่านิยมของสังคม สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ความต้องการของผู้เรียนตลอดจนมีความสมดุลระหว่างความรู้ และทักษะ หรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539)

ซึ่งสอดคล้องกับ อุ๋นตา นพคุณ (2533) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาก็เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่นๆที่มนุษย์จะต้องกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ เพื่อเป็น วิถีทางหรือแนวปฏิบัติ วัตถุประสงค์หรือปรัชญาทางการศึกษาเป็นเรื่องที่กว้าง และทุกประเทศ ย่อมจะกำหนดของตนไว้ใช้เองทั้งสิ้น เพราะระบบในการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนปัญหาของประเทศไม่เหมือนกัน และในการ กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม และ ความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่แล้ว เราควรได้พิจารณาถึงค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศด้วย ทั้งนี้เพราะระบบการศึกษา เป็นผลผลิตของระบบสังคมและการเมือง ตลอดจนเป็นผลงานของการวางแผนพัฒนาสังคมและ เศรษฐกิจที่แต่ละประเทศเลือกดำเนินการอยู่

2. เนื้อหาและประสบการณ์

เนื้อหาและประสบการณ์ซึ่งจัดให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ เป็น องค์ประกอบสำคัญของการสร้างการพัฒนาหลักสูตรรองลงมาจากวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจาก เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ จะเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลาง ที่จะพาผู้เรียนไปสู่ จุดประสงค์ที่วางไว้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539) และธำรง บัวศรี (2531) เห็นว่าเนื้อหาวิชา เป็นความรู้ที่ดัดแปลงมาจากศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้เหมาะกับระดับการศึกษา และเป็นเครื่องมือที่ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงด้วยตนเอง และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิต และสังคม

3. วิธีการจัดการเรียนการสอน

วิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ เทคนิควิธีการ การสอนแบบ ต่างๆ การเรียนการสอนเป็นกระบวนการให้ความรู้ และพัฒนาพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมายและมี ประสิทธิภาพในการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการจัดการ เรียนการสอนที่เหมาะสมโดยศึกษาประสบการณ์ ความสามารถของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์ของ ผู้เรียนมากที่สุด ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าความคิดเห็น และความต้องการของเขามีความหมาย ความสำคัญ ตระหนักที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาการงานและอาชีพ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามเจตนารมณ์

4. การประเมินผล

การใช้หลักสูตรจะตรวจสอบหรือต้องการทราบว่า ผลที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และผู้เรียนได้บรรลุหรือพัฒนาความก้าวหน้าตรงตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใดนั้น ก็ต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดประเมินผลการเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและขาดเสียไม่ได้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539) ซึ่งสอดคล้องกับสังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินผลจะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันจะเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้โดยสะดวก

1.4 การพัฒนาหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2528) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ลักษณะคือ ความหมายแรกหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งคือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2535) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ การปรับปรุงโครงการที่ประมวลความรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ทั้งหลายในหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2537) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาหรือคิดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน และสามารถประเมินผลได้ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

เซลเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander , 1974) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่างๆสำหรับผู้เรียนด้วย

กู๊ด (Good , 1973) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ความหมายคือ

1. ระบบการพัฒนาหลักสูตรหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียน หรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุ หลักสูตร วิธีการสอน รวมทั้งการประเมินผล โดยจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบติดต่อกันไป หรือปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสม
2. การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นมาใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงแบบของหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาจึงพอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การนำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้ว ทั้งหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น มาปรับปรุงโครงสร้าง เนื้อหา และ มวลประสบการณ์ทั้งหลายในหลักสูตรเดิม ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้ดีขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณา ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์ สอดคล้องกับท้องถิ่น

กาญจนา คุณารักษ์ (2535) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่นที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร คือ โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้ควรเริ่มจากการศึกษาหลักสูตรแม่บท แล้วนำมาจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นในด้านการขยายหลักสูตรระดับชาติให้มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นคือ การนำหลักสูตรระดับท้องถิ่นมาใช้ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยพิจารณาถึงลักษณะของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้มีความเหมาะสมกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่น และลักษณะของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้นั้นๆสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

สมเกียรติ ศรีสกุล (2539) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง เพิ่มเติมหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2542) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่า หมายถึง การที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตามข้อกำหนดในโครงสร้างของหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตน เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ ความรู้ดังกล่าวอาจมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมไว้และได้ถ่ายทอดกันมาในแต่ละยุคสมัย

จากแนวคิดของนักการศึกษาพอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรระดับท้องถิ่นมาปรับปรุง เพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย เพื่อจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในด้านต่างๆเพิ่มมากขึ้นจากการเรียน

2.2 ความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของการศึกษา แต่ด้วยความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม และลักษณะทางธรรมชาติ ทำให้การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศจึงมีข้อจำกัด เกิดอุปสรรคและปัญหาในการใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในแต่ละท้องถิ่น เพราะสามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในการใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศไว้ดังนี้

1. หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับชาติ ครอบคลุมกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในภาพรวม การนำไปใช้ไม่สามารถตอบสนองสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2. การพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับบทบาทของผู้ใช้หลักสูตรมากขึ้น ดังนั้น ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นๆ มากยิ่งขึ้น

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2535) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า ท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นอาณาเขตที่เหมาะสมแก่การพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้สะดวกขึ้น ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความสำคัญยิ่งในระดับประถมศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ว่า แม้จะมีหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง แต่ท้องถิ่นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ยังคงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นได้ จึงต้องพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อทรรศนะและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคน และท้องถิ่นได้

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว ไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า จึงควรมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชนบทของไทยมีอยู่มาก บ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากร

ท้องถิ่นดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ แต่หลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอนได้ ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นและสำคัญต่อการศึกษาในปัจจุบัน เพราะท้องถิ่นแต่ละแห่งมีสภาพปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลกระทบต่อการตระหนักและการดำเนินชีวิตของคนทั้งในเมืองและชนบท โดยการศึกษาที่มีการใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศที่มีจุดหมายอย่างกว้างๆ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง แต่หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งหลาย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ทัศนกรรม ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรัก ความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

2.3 ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่าไว้ว่า การปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่น หรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมหลักสูตรกลาง อาจจะดำเนินการในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือระดับโรงเรียนก็ได้ สำหรับกระบวนการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในระดับใด หากจะให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน ควรจะดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน ควรเลือกบุคคลที่มีความสามารถ และมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน โดยการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนา หรือวิธีการอื่นๆ

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าจะทำการพัฒนาโดยการปรับหลักสูตร หรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา

ขั้นที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และ/หรือจัดสร้างกระบวนการวิชาขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ในกรณีสร้างเพิ่มเติม ควร

ระบุจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และมาตรการในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน

ขั้นที่ 6 ดำเนินการใช้หลักสูตร ในขั้นนี้การนิเทศและติดตามมีความสำคัญมาก

ขั้นที่ 7 ประเมินผลการใช้หลักสูตร ในขั้นนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอขั้นตอนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน โดยดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น สภาพของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2) ศึกษาหลักสูตรแม่บท คำอธิบายของหลักสูตรว่าเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างไร

ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น คือ การนำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดความต้องการจำเป็น โดยจัดอันดับความสำคัญของสิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตร เช่น ปัญหาอาชีพ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสังคม เป็นต้น

ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพิ่มเติมให้สอดคล้องในสิ่งที่จะเรียน

ขั้นที่ 4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือเนื้อหา หรือกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดให้เรียน

ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อการสอน

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ การนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลองใช้ ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

วินัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2535) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่าการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น อาจดำเนินการในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือระดับโรงเรียนก็ได้ สำหรับกระบวนการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในระดับใดหากจะให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน ก็อาจจะดำเนินงานอย่างเป็นขั้นดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการสำหรับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
2. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ
3. ศึกษารวบรวมข้อมูลในเรื่องสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น
4. การดำเนินการคัดเลือกเนื้อหาสาระ หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลาง
5. กำหนดแผนในการทดลองใช้แนวการสอน หรือแผนการสอนที่ได้ปรับขยายแล้ว
6. การปรับปรุงแก้ไข

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานซึ่งมีประมาณ 5 – 8 คน และคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านสภาพของท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งบุคคลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ครูหรือผู้สอน , ผู้บริหารโรงเรียน , ศึกษาพิเศษ , วิทยากรท้องถิ่น และนักวิชาการ

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

คณะทำงาน ต้องดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของท้องถิ่น

2.2 สสำรวจสภาพและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ รวมทั้งสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

2.3 ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท เกี่ยวกับปรัชญา หลักการ จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ

2.4 วิเคราะห์ศักยภาพโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร การบริหาร ความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

ในการกำหนดจุดประสงค์ควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ เขียนด้วยภาษาที่ชัดเจนและกะทัดรัด และเป็นจุดประสงค์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ขั้นที่ 4 การกำหนดเนื้อหา

คณะทำงานควรกำหนดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน มีความต่อเนื่องกับรายวิชา มีความถูกต้องทันสมัย น่าสนใจและเหมาะสมกับคาบเวลา

ขั้นที่ 5 การกำหนดกิจกรรม

คณะทำงานควรที่จะกำหนดกิจกรรมที่จะจัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด

ขั้นที่ 6 การกำหนดคาบเวลาเรียน

ในการกำหนดคาบเวลาเรียน มักถือเอาโครงสร้างของหลักสูตรแม่บทและปริมาณของเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนด

ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล

ควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการวัดและประเมินผลตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร

หลังจากสร้างหรือจัดทำหลักสูตรแล้ว ควรจะจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นต้น

ขั้นที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรต่างๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งตัวกำหนดเป็นแบบอย่างมีขั้นตอนและระบบ

ขั้นที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร

โดยเขียนตามแบบฟอร์มที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ขั้นที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้

เมื่อหลักสูตรได้รับอนุมัติแล้ว สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้ทันที

ขั้นที่ 12 การประเมินหลักสูตร

ในการประเมินผลหลักสูตร จะต้องมีการวางแผนว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วน

ใดบ้าง

ลำลี ทองธิว (2543) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในงานวิจัยโครงการ
 มัคคุเทศก์งานไม้แกะสลักและงานไม้ โรงเรียนบ้านแก้ว ชุมชนบ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอ
 หางดง จังหวัดเชียงใหม่ ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ อาชีพ และวิถีชีวิต
 ของชุมชน

ขั้นที่ 2 ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหา ประสบการณ์ การเรียนรู้ ผู้มีส่วนร่วมในการ
 ถ่ายทอดความรู้และประเมินผล

ขั้นที่ 3 ครูที่เกี่ยวข้องค้นคว้าข้อมูลร่วมกับชุมชนเพื่อนำมาเป็นเนื้อหาสาระในหลักสูตร
 ครูสร้างหลักสูตร กำหนดโครงสร้าง การบริหารจัดการ แผนการสอน สื่อการสอน แบบวัดและ
 ประเมินผลการเรียน

ขั้นที่ 4 การวิพากษ์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แผนการกระบวนกรถ่ายทอดความรู้
 แบบวัดและประเมินผล โดยครูและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา
 และทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นที่ 6 แจกผู้ปกครองและกรรมการหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอแนวร่วมในการใช้
 หลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นที่ 7 ลงมือใช้หลักสูตรท้องถิ่น และประเมินผลสัมฤทธิ์ เน้นชุมชนเป็นห้องเรียน เน้น
 นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นชุมชนเป็นแนวร่วมให้ความรู้และประเมินผล

ขั้นที่ 8 ศึกษาผลกระทบโดยตรงต่อครูและบุคลากรอื่นๆในโรงเรียน และผลกระทบต่อ
 ชุมชนในด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิต ลักษณะทางกายภาพ และศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการทำงาน
 เป็นแนวร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขั้นที่ 9 สรุปผลกระทบเชิงบวกและลบที่มีต่อการพัฒนาความเข้มแข็งทางชุมชน และ
 นำเสนอข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าปัจจัยอื่นๆต่อ

กรมวิชาการ (2542) ได้กำหนดขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน
3. ศึกษาแนวคิด รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร
4. ยกร่างหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ ตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้

หลักสูตร

5. กำหนดจุดประสงค์ รายละเอียดของกลุ่มวิชา และรายวิชา
6. จัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน
7. ทดลองและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ปรับปรุงแก้ไข
8. ประกาศใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
9. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

เซลเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander , 1974) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การศึกษาตัวแปรต่างๆจากภายนอก
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
3. การออกแบบหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลหลักสูตร

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นักการศึกษาและหน่วยงานราชการต่างๆได้แก่ สงัด อุทรานันท์ (2532) , มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536) , วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) และ อรสา ปราชญ์นคร (2525) ผู้วิจัยนำแนวคิดมาสังเคราะห์และปรับเพื่อให้เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน

อาจศึกษา สัมภาษณ์ สอบถาม หรือสัมภาษณ์ จากบุคคลต่อไปนี้ บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มบุคคลที่สามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคม นักการศึกษา ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน

1.2.1 ความต้องการของผู้เรียน อาจจะศึกษาได้จากผู้เรียน หรือผู้สอนที่มีประสบการณ์

1.2.2 ประชากรผู้เรียน เป็นการสำรวจด้านปริมาณ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา

- 1.2.3 พัฒนาการด้านต่างๆของผู้เรียน ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรวิชาต่างๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลช่วยในการจัดหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาพิเศษด้วย
- 1.2.4 ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละวัย
- 1.2.5 ครอบครัวของผู้เรียน เช่น สภาพเศรษฐกิจ อาชีพ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ปัญหาภายในครอบครัว ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ได้แก่ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียน ความต้องการของผู้สอน ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ความร่วมมือของชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยในการพิจารณาความพร้อมของโรงเรียน ใช้ในการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของโรงเรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

- 2.1 พุทธิพิสัยหรือพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งแบ่งตามลำดับความซับซ้อนจากน้อยไปหามาก 6 ระดับคือ
 - 2.1.1 ความรู้ เช่น บอก ตั้งชื่อ จับคู่ เขียนรายการ เลือก
 - 2.1.2 ความเข้าใจ เช่น แยกแยะ อธิบาย แปลความ ให้เหตุผล ขยายความ
 - 2.1.3 การนำไปใช้ เช่น ปฏิบัติ แสดง ผลิต สาธิต คำนวณ
 - 2.1.4 การวิเคราะห์ เช่น จำแนก แบ่งกลุ่ม อ้างอิง
 - 2.1.5 การสังเคราะห์ เช่น รวบรวม ออกแบบ จัดกลุ่ม สร้าง ประกอบ
 - 2.1.6 การประเมินผล เช่น เห็นความแตกต่าง เปรียบเทียบ วิจารณ์ ตัดสิน
- 2.2 จิตพิสัยหรือพัฒนาการทางด้านเจตคติ ค่านิยม ความซาบซึ้ง อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวของบุคคล แบ่งออกเป็นลำดับขั้นตอนต่างๆ 5 ระดับ คือ
 - 2.2.1 การรับ เช่น สอบถาม ทำตาม ให้ ยึดถือ เลือก
 - 2.2.2 การตอบสนอง เช่น ตอบ ช่วยเหลือ อภิปราย ปฏิบัติ รายงาน

- 2.2.3 การสร้างคุณค่า เช่น ร่วมกระทำ ทำให้เสร็จ เชื่อเชิญ ให้ข้อเสนอ
อ่าน
- 2.2.4 การจัดระบบคุณค่า เช่น จัด รวม เปรียบเทียบ ผสมผสาน สังเคราะห์
- 2.2.5 การสร้างลักษณะนิสัยตามคุณค่า เช่น แสดง ปฏิบัติ วิจารณ์ ให้
เหตุผล จัดระเบียบ

2.3 ทักษะพิสัยหรือพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว การใช้อวัยวะต่างๆของร่างกาย
ลำดับของทักษะจากง่ายไปหาความซับซ้อนมีดังนี้

- 2.3.1 การรับรู้ เช่น ตอบ ชี้ เลือก
- 2.3.2 การเตรียมพร้อม เช่น เตรียมอุปกรณ์ ศึกษา อ่าน บันทึก
- 2.3.3 การสนองตอบตามแนวทางที่ให้ เช่น สาธิต มีส่วนร่วม ฝึกปฏิบัติ
- 2.3.4 การเกิดทักษะพิสัย เช่น ฝึกฝน ทำแบบฝึกหัด แสดง
- 2.3.5 การตอบสนองสิ่งที่ซับซ้อน เช่น แสดง สังเคราะห์ วิจารณ์

3. การกำหนดเนื้อหาสาระ

การกำหนดเนื้อหาสาระ จำเป็นต้องพิจารณาว่าสิ่งนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้
ตามจุดหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการ
สอน จุดประสงค์หนึ่งๆอาจมีเนื้อหาสาระมากมาย จึงต้องมีการเลือกกำหนดเนื้อหา
สาระนั้น

3.1 ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ใน
แต่ละวิชา พื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เป็นสิ่งที่นำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันหรือนำไปประกอบอาชีพ

3.2 ความถูกต้อง ทันสมัย เป็นผลเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทาง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความพยายามในการศึกษาค้นคว้าความรู้จึงมี
เพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เคยคิดว่าถูกต้องในอดีตอาจกลายเป็นเรื่องล้าสมัยใน
ระยะเวลาต่อมา

3.3 ความน่าสนใจ เนื้อหาสาระหลากหลายประเภท มีความสอดคล้องกับความ
ต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการ
เรียนรู้

- 3.4 สิ่งที่เราเรียนรู้ได้ เลือกกำหนดเนื้อหาสาระที่มีความยากง่าย สอดคล้องกับวุฒิภาวะและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนมีพัฒนาการทุกด้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง
- 3.5 สิ่งที่สามารถจัดให้กับผู้เรียนได้ เป็นการพิจารณาในแง่มุมอื่นๆประกอบ เช่น ความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อันเป็นการเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

- 4.1 การเตรียมครูผู้สอน ต้องมีการเตรียมพร้อมด้วยวิธีการต่างๆให้สัมพันธ์กับหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ บทบาทหน้าที่ของครูจึงอยู่ในฐานะผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง จำเป็นต้องมีการเตรียมครูผู้สอน เช่น การศึกษาหรืออบรมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร การประชุมเชิงปฏิบัติ การวิเคราะห์หลักสูตร ปฏิบัติการวางแผนการสอน เป็นต้น

- 4.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

- 4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลที่ให้การสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ในเบื้องต้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จึงสามารถบริหารหลักสูตรในลำดับขั้นตอนต่อไป เช่น การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดผู้สอนอย่างเหมาะสม การสรรหาวัสดุหลักสูตรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดหาแหล่งเสริมความรู้และประสบการณ์ การปรับปรุงคุณภาพครูประจำการ การติดตามผล การประชาสัมพันธ์ การใช้หลักสูตร เป็นต้น

4.2.2 บุคลากรภายในชุมชน มีบทบาทในการสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ การเป็นวิทยากรพิเศษ เป็นต้น

4.3 คุณภาพของครูผู้สอน จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาและพยายามพัฒนาตนเอง เพื่อให้การสอนมีคุณภาพ ทันสมัย และเหมาะสม ซึ่งมีขอบข่ายดังนี้

4.3.1 การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ได้ผลงานเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ เช่น โครงสร้างการสอน แนวการสอน แผนการสอน คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดผล

4.3.2 การสอนเป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ต้องสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยใช้เทคนิควิธีการสอน กระบวนการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและเหมาะสม มีการวัดผลและประเมินผลอยู่เป็นระยะ สำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.3.3 การจัดสภาพและบรรยากาศในห้องเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้มีแรงจูงใจภายนอกแก่ผู้เรียน เช่น การจัดตกแต่งห้องเรียนอย่างพอเหมาะ การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดป้ายนิเทศ กิจกรรมการประกวด การจัดแสดงผลงาน เป็นต้น

5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

5.1 การประเมินเอกสารหลักสูตร

เป็นการตรวจความสอดคล้องระหว่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์

เนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลว่ามีมากน้อยเพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารได้ตรงกันหรือไม่ ข้อกำหนดใช้หลักสูตรเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและระดับการศึกษาหรือไม่

5.2 การประเมินระบบหลักสูตร

เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ จุดประสงค์มีความ
เที่ยงตรง

หรือไม่ หลักสูตรที่วางไว้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน
หรือไม่ เป็นการประเมินทั้งระบบพร้อมกัน

5.3 การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร

เป็นการประเมินระบบการบริหารที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการใช้หลักสูตร ปัจจัย
การ

บริหารที่ควรพิจารณาคือ โครงสร้างและระบบของสถาบัน อาคารสถานที่ บรรยากาศทางสังคม
การติดต่อสื่อสาร ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณสมบัติของผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงงบประมาณที่
ใช้

5.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

เป็นการประเมินคุณภาพและปริมาณความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียน ตาม
เกณฑ์

และมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5.5 การประเมินการสอนของผู้สอน

ประเมินวิธีสอนว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ องค์ประกอบที่ควรศึกษาได้แก่
แผนการ

สอน จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล รวมทั้งบุคลิกภาพ
ความรู้ความสามารถ ความสัมพันธ์กับผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดการในชั้น
เรียน และเจตคติของผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร

5.6 การประเมินติดตามผลผู้เรียน

เป็นการศึกษาสถานภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถ
ทักษะ

และเจตคติ ความสามารถปฏิบัติงานได้จริง ความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัว

2.4 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถทำได้ใน
ลักษณะดังนี้

1. การปรับ หมายถึง การปรับเนื้อหาสาระหรือมวลประสบการณ์ในหลักสูตรแกนกลางให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น
2. การขยาย หมายถึง เนื้อหาใดที่ในท้องถิ่นรู้จักกันดีแล้ว ก็ควรให้ผู้เรียนได้เรียนลึกลงไปอีก
3. การเพิ่ม หมายถึง เนื้อหาบางเนื้อหา เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ควรเรียนรู้ แต่คนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้

รัตน์ บัณฑิต (2536) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ใน 3 แนวทาง คือ

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นโดยปรับเปลี่ยนบางส่วนของหลักสูตรกลาง โดยการปรับองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรกลางที่กำหนดอย่างกว้างๆ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสม สำหรับนำไปใช้ในแต่ละสภาพท้องถิ่น
2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นส่วนย่อยเพื่อใช้เสริมหลักสูตรกลาง โดยการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่โดยเฉพาะ สำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเสริมเนื้อหากลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตรกลาง
3. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นใช้สำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ

วิไลวรรณ เหมือนชาติ (2538) ได้สรุปแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทำได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
2. การปรับหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาจากหัวข้อที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย หรือคำอธิบายรายวิชา
3. การปรับสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว
4. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่
5. การจัดทำเนื้อหาวิชาขึ้นมาใหม่
6. การจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ คู่มือการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัด ฯลฯ ขึ้นมาใหม่

สมเกียรติ ศรีสกุล (2539) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว
2. กำหนดกิจกรรมเสริม
3. ทำสื่อเสริม
4. พัฒนาระบบการเรียนการสอน
5. จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรี

กรมวิชาการ (2539) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับท้องถิ่นไว้ 5 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยสามารถลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อ หรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือในคำอธิบายรายวิชา วิชาบังคับ และวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อ หรือขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

2. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้สามารถกระทำได้ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกรายวิชา ด้วยการกำหนดรายละเอียดกิจกรรมที่ปฏิบัติในการเรียนการสอนของกลุ่มวิชา/รายวิชานั้นๆ จากกิจกรรมที่ระบุไว้ในคำอธิบาย/คำอธิบายรายวิชา ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรมที่ปรับหรือจัดขึ้นจะปรากฏอยู่ในแผนการสอน และประการสำคัญที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยวิธีการปรับหรือจัดกิจกรรมเสริมนี้จะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้ และเวลาเรียน ตลอดจนเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

3. จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม หรือสร้างรายวิชาเพิ่มเติมในประเภทรายวิชาเลือก เป็นการจัดทำคำอธิบาย หรือจัดทำรายวิชาขึ้นใหม่หลังจากที่ศึกษาแล้วพบว่า สิ่งที่จะควรจะมีการพัฒนานั้นไม่มีปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชา/กลุ่มวิชาใดๆ ในหลักสูตรแม่บท

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือคู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นใหม่นี้ อาจจะใช้คำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ได้

5. ปรับปรุงเลือกสื่อการเรียน เลือกใช้สื่อการเรียนโดยการปรับปรุงสื่อที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมกับท้องถิ่น หรือเลือกใช้สื่อต่างๆในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นลักษณะนี้ เป็นการปรับปรุงเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

จากแนวคิดของนักการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นข้างต้น พอสรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
2. การปรับรายละเอียดของเนื้อหาสาระ
3. การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม
4. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่
5. การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

2.5 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มของคณะพัฒนา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และนักวัดผลการศึกษา
2. กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชน ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้แทนราษฎร ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง นักเรียน
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน ได้แก่ ผู้เรียนและนักแนะแนวการศึกษา

วิไลวรรณ เหมือนชาติ (2538) กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรประกอบด้วยบุคลากร 2 ฝ่าย คือ

1. บุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร นักเรียน
2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่

2.1 นักวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา อาจารย์จากวิทยาลัยครูหรือมหาวิทยาลัย

2.2 ตัวแทนประชากรในสังคม ได้แก่ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในแต่ละสาขา อาชีพ รวมทั้งผู้สนใจ

2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สมเกียรติ ศรีสกุล (2539) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

1. นักบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ อธิบดีกรมวิชาการ , รองอธิบดีกรมวิชาการ , ผู้เชี่ยวชาญประจำกรมวิชาการ , ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร , ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ , ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา และผู้อำนวยการกองการวิจัยทางการศึกษา

2. นักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันต่างๆ

3. ครู อาจารย์ และศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ครู อาจารย์ และศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโดยตรง

4. นักบริหาร ได้แก่ ผู้บริหารในระดับต่างๆ ทั้งระดับกระทรวงศึกษาธิการ ทบวง การศึกษาที่เกี่ยวข้อง อธิบดีและรองอธิบดี เลขาธิการและรองเลขาธิการ ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่และอาจารย์ใหญ่ รวมทั้งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ

5. บุคคลภายนอก ได้แก่ บุคคลอื่นๆนอกจากที่กล่าวมาแล้ว และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร เช่น ผู้นำชุมชน นักวิชาการที่เขียนตำรา หนังสือ และแบบเรียน นักวัดผล นักแนะแนว และผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

กรมวิชาการ (2542) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

1. ครู/ศึกษานิเทศก์
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล และด้านวิจัยหลักสูตร
3. ผู้บริหารโรงเรียน
4. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา/ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แทนของชุมชน/ท้องถิ่น

6. นักเรียน

เซลเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander , 1974) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ควรประกอบด้วย

1. บุคลากรภายในโรงเรียน เช่น นักเรียน ครู
2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร นักการศึกษาในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน

โบแชมป์ (Beauchamp , 1968) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ควรประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม
2. นักวิจัยทางด้านหลักสูตร
3. ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และนักบริหารการศึกษา
4. ตัวแทนประชาชน
5. นักเรียน

เดวิด จี อาร์มสตรอง (David G. Armstrong , 1989) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร
2. ครู/ศึกษานิเทศก์
3. ผู้บริหารโรงเรียน
4. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา/ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แทนของชุมชน/ท้องถิ่น

จึงอาจจะสรุปได้ว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จะประกอบไปด้วยบุคคลที่มาจาก 2 กลุ่ม คือ มาจากหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งจะประกอบไปด้วย นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่สอง คือ บุคคลที่มาจากท้องถิ่น ซึ่งจะประกอบไปด้วย ผู้นำของท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น เป็นต้น

3. การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตามสาระการเรียนรู้

3.1 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะการจัดการเรียนการสอนเป็นวิถีทางที่นำผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์ของการเรียน ได้มีหน่วยงานทางการศึกษา และนักวิชาการทางการศึกษาให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

สมพิช วงษ์แหยม (2535) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง แผนหรือขั้นตอน แสดงรายละเอียด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูทราบว่าจะต้องวางแผนการสอน จัดสถานการณ์ และประเมินผลการเรียนการสอนอย่างไร ผู้เรียนจึงจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนมีความหมายหลายอย่าง เช่น หมายถึงการถ่ายทอดความรู้ การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่างๆ การจัดสิ่งแวดล้อมและ กิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นต้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537) ได้กล่าวถึงความหมายของการสอนว่า คือกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตาม จุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

กรมวิชาการ (2542) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูผู้สอน นักเรียน การถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรือแนวปฏิบัติจากครูผู้สอนไปสู่ นักเรียน ด้วยวิธีการตามที่ครูผู้สอนได้เลือกสรรแล้ว

กาญจนา เกียรติประวัติ (2542) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนคือ กระบวนการ ต่างๆที่บุคคลได้กระทำ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สิ่งสำคัญคือ กระบวนการนี้ต้องช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตนเอง ให้มีชีวิตที่สงบสุขด้วย

ทั้งนี้ ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า หมายถึง แผนหรือขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ระหว่างครูผู้สอน นักเรียน ที่มีการกำหนดเป้าหมาย และแนวปฏิบัติจากครูผู้สอนไปสู่ นักเรียนไว้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการสอน การศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

3.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูเป็น ตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน และการสอนให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมเสริมการเรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียน ได้มีนักการศึกษาและผู้รู้กล่าวถึงหลักและองค์ประกอบ ในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2522) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนไว้ 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย การบันทึกการสอน การนำหลักสูตรไปใช้ การใช้แผนการสอน คู่มือครู
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาและใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เทคนิคการประเมินผลผู้เรียน การเขียนข้อสอบจากวัตถุประสงค์
3. การเลือกวิธีและเทคนิคการสอน ประกอบด้วย วิธีสอน การนำเข้าสู่บทเรียน การตั้งคำถาม การเร้าความสนใจ
4. การผลิตและใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย การเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการรักษาสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอนแบบง่าย ๆ
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเลือกรูปแบบและวิธีการประเมินผล การสร้างและเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดต่างๆ การออกข้อสอบปรนัยและอัตนัย
6. การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ประกอบด้วย การสอนซ่อมเสริม การให้การปฐมนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การใช้กิจกรรมเสริม

อ้าง บัณฑิต (2532) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบ
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ต้องการได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การสอน หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆตามจุดประสงค์ และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
5. วัสดุอุปกรณ์และการสื่อสาร หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้และวัสดุต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์และอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน
6. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2532) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ 3 ประการได้แก่ ครู นักเรียน และสิ่งที่จะสอน สรุปได้ดังนี้

1. ครู เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี และรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้
2. นักเรียนหรือผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญเท่ากับผู้สอน ความสำเร็จในการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้สอน ผู้สอนจึงควรเป็นผู้แนะแนว แนะนำ และจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด
3. สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เนื้อหาวิชาต่างๆ ครูจะต้องจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และสภาพแวดล้อมต่างๆของการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการสอนมีทั้งองค์ประกอบรวมและองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบรวมเป็นส่วนสร้างให้เกิดการสอน ส่วนองค์ประกอบย่อยเป็นส่วนเสริมให้การสอนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าแก่ผู้เรียน

3.3 การจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษา

ศิลปะ เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่ช่วยสร้างเสริมผู้เรียนให้มีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่นเดียวกับวิชาสามัญทั่วไป แต่ด้วยลักษณะธรรมชาติวิชา จึงมีส่วนสำคัญในการปลูกฝัง และสร้างสมประสบการณ์การรับรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2542) ได้แสดงความคิดเห็นว่าหน้าที่หลักของศิลปะ คือการให้การศึกษแก่เด็ก โดยเน้นพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะเป็นหนทาง ศิลปะนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์ ถ้าไม่มีการฝึกความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือ สอดคล้องกับบาสกัน (Manuel Baskan ,1995) ที่กล่าวว่า หน้าที่หนึ่งของกระบวนการศึกษา คือช่วยเด็กในการสร้างบทบาทสำหรับตัวเอง ส่วนหน้าที่ของศิลปะ คือกระตุ้นเด็กให้สมมติบทบาทการแสดงออกความรู้สึก ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและมีความเชื่อมั่น มั่นใจ เด็กสามารถค้นพบอิสระในการแสดงความรู้สึก เพื่อเพิ่มความรอบรู้

ศิลปะเป็นเรื่องราวของความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการ ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการที่จะช่วยให้เด็กเกิดอารมณ์ เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อให้สามารถสร้างผลงานศิลปะที่มีคุณภาพ ผู้สอนจะต้องแสวงหาถ้อยคำที่กระตุ้นให้เด็กคิด เกิดอารมณ์ตื่นเต้น หดหู่ เสียใจ สลดใจ หลีกเลียงถ้อยคำที่จะเป็นอุปสรรคหรือขัดขวาง หรือสกัดกั้นความคิดของเด็ก ความเป็นอิสระในการแสดงออกของเด็ก แต่ควรเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงออกซึ่งแนวคิด และวิธีการของตนเอง

ชวลิต ดาบแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ (2525) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนว่ามีอยู่ 3 แบบด้วยกันคือ

1. การสอนแบบ Direct Method เป็นวิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนทำโดยตรงให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎ หรือตามคำแนะนำของครู เป็นวิธีการลอกแบบ
2. การสอนแบบ Free Expression Method เป็นวิธีที่ปราศจากการบังคับควบคุม ให้อิสระอย่างเต็มที่
3. การสอนแบบ Meaningful Art Method มีความมุ่งหมายที่จะให้การสอนศิลปะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสังคม ให้เห็นว่าศิลปะมีความสำคัญต่อสังคม ในด้านการสอนนั้น ต้องการที่จะพัฒนาเด็กให้มีความรู้สึกในสิ่งที่ดีงามเป็นรายบุคคล และรู้จักคุณค่าของศิลปะที่มีต่อสังคม

วิบูลย์ จันทร์แย้ม (2531) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะนั้น จะมีความแตกต่างจากวิธีการสอนวิชาสามัญอื่นๆ เพราะวิชาศิลปะเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนปฏิบัติ ประการสำคัญคือวิธีการเรียนการสอน ควรเป็นวิธีแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้กับชีวิตจริง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวว่า iva การเรียนการสอนศิลปะนั้นนอกจากจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เป้าหมาย การเรียนรู้ และกิจกรรมแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจกับวุฒิภาวะและความพร้อมของเด็กแต่ละวัยหรือแต่ละตัวบุคคล เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อม และสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม

เกษร ธิตะจารี (2530) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดทิศทางของการสอนและเงื่อนไขที่ผู้สอนคาดว่าจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดและสามารถทำงานได้มากน้อยเพียงใด
2. เนื้อหา คือสาระสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง
3. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นภารกิจของผู้สอนที่จะต้องกำหนดให้ผู้เรียนทำ เป็นการฝึกทักษะและเป็นการประเมินผลของผู้สอนว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหา มากน้อยเพียงใดในกิจกรรมนั้นๆ และกิจกรรมนั้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่สอน นอกจากนั้นกิจกรรมยังเป็นตัวกระตุ้นความคิดของผู้เรียนให้แสดงออกถึงความเข้าใจในบทเรียน กิจกรรมจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่มีความสำคัญยิ่ง
4. สื่อการสอน เป็นสิ่งที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ เข้าใจง่ายขึ้น และทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เป็นภารกิจหลักของครูผู้สอนที่จะต้องทำก่อนสอน การสร้างสื่อประกอบการสอนยังแสดงออกให้เห็นถึงการวางแผนการสอนของผู้สอนและช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น
5. การประเมินผล เป็นกิจกรรมอันสำคัญของผู้สอนที่จะประเมินคุณภาพการทำงานทั้งของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจำเป็นจะต้องกำหนดการประเมินให้ชัดเจน ให้ผู้เรียนรับรู้ว่าจะมีการประเมินผลอะไรบ้างและประเมินอย่างไร เพื่อผู้เรียนจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องและการประเมินจะต้องสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วย

แมคฟี (McFee, 1961) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการทำงานศิลปะของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนควรจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะว่า จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ความสามารถในการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการสร้างสรรค์งาน สภาพการณ์ในขณะทำงาน และทักษะในการทำงานที่ผ่านกระบวนการรับรู้อย่างเป็นขั้นตอน

แชปแมน (Chapman , 1978) กล่าวว่า การสอนศิลปะนั้น เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพการณ์ต่างๆเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะ ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางศิลปะ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การแสวงหาแนวคิด คือการกระตุ้นเร้า ให้คำแนะนำ หรือสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะแสวงหาแนวคิดในการแสดงออกทางศิลปะตามวิถีทางของตนเอง
2. การปรับปรุงแนวคิด เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้คิดทบทวนเกี่ยวกับการคิด หรือการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในการปรับปรุงหรือขยายความคิด
3. การเลือกสื่อเพื่อขยายความคิดสู่งานศิลปะ คือการสนับสนุนให้เด็กสามารถเลือกใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออกในการสร้างงานศิลปะได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความคิด และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ตามความต้องการ

เอฟรอน (Nurit Cohen – Evron , 2002) ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนศิลปะควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในส่วนต่างๆรอบโลก ไม่ควรปิดกั้นอยู่แต่เฉพาะในศิลปะของตนเอง ควรเปิดโอกาสให้ศิลปินในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและทำการสอนให้กับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้กับผู้สอนที่ไม่มีความชำนาญในเรื่องที่สอน ส่วนด้านการเตรียมการสอน ครูควรคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน ในการทำงานที่จะจัดประสบการณ์ทางด้านศิลปะได้อย่างเหมาะสม และควรมีเวลาให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ เช่นการสอนเพิ่มเติมในวันหยุด โดยให้ผู้เรียนสมัครใจในการมาเรียนเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาความอึดแน่นของวิชาที่จัดในชั่วโมง นอกจากนี้ควรจำกัดจำนวนผู้เรียนให้พอดีกับขนาดของห้องเรียน

แซนเดอร์ (Mary Jane Zander , 2003) ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนศิลปะศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

2. ผลสะท้อน / การตอบรับในการทำงานศิลปะของผู้เรียน เพื่อทราบความสามารถของผู้เรียน
3. การสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งใน และนอกสถานที่ รวมถึงการอภิปรายร่วมกัน

นอกจากนี้ สมาคมศิลปศึกษาของสหรัฐอเมริกา (Joan Bouza Koste , 2001) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานในชั้นเรียนศิลปศึกษาไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 เข้าใจและสามารถนำเกณฑ์มาประยุกต์สื่อ เทคนิค และกระบวนการ

1. ทำให้นักเรียนประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคนิค
2. เรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์
3. แนะนำความคิดรวบยอดของศิลปะ สื่อและเทคนิค เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้
4. เป็นแบบในเรื่องการคิดและกระบวนการเกี่ยวกับศิลปะ
5. นำแนวคิดที่ค้นพบ การจัดการพฤติกรรมและออกแบบสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดการทำงานให้ปลอดภัย
6. แนะนำนักเรียนในเรื่องของความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ , สื่อ และการขั้นตอนการทำงานของวัสดุ อุปกรณ์

มาตรฐานที่ 2 การใช้ความรู้ของโครงสร้างและหน้าที่ของศิลปะ

1. เพื่อพัฒนาศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะเพื่ออธิบายความหมายของงานศิลปะ โดยการเปรียบเทียบและหาข้อแตกต่าง
2. แนะนำพื้นฐานที่สำคัญของศิลปะ หลักการออกแบบ พร้อมทั้งหาตัวอย่างจากแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ
3. พิจารณาวิธีการนำศิลปะมาใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานที่ 3 เลือกลงและประเมินขอบเขตสาระของรายวิชา

1. อธิบายความเหมือนและแตกต่างของสาระรายวิชา ข้อค้นพบของศิลปะภายใต้สถานที่และเวลาที่แตกต่าง
2. วางแผนบทเรียนสั้นๆ และรวมกลุ่มระหว่างนักเรียนในการมองและพูดถึงงานศิลปะ
3. อธิบายรูปแบบของศิลปะในจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น การสร้างสรรค์งานโปสเตอร์ หรือภาพประกอบที่สะท้อนถึงเรื่องราวที่เขียน

มาตรฐานที่ 4 มีความเข้าใจในทัศนศิลป์ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1. มีกรอบและประเด็นที่เชื่อมโยงการเรียนรู้จากสังคม
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาวิถีชีวิตของศิลปิน และความแตกต่างของงานศิลปะในแต่ละวัฒนธรรม
3. รวบรวมงานศิลปะของศิลปินในแต่ละยุคสมัย

มาตรฐานที่ 5 ประเมินคุณลักษณะของผลงาน

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่องานศิลปะ
2. ใช้โครงการและแฟ้มผลงานเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน
3. สร้างบรรยากาศในการประเมินผลงาน และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
4. ให้นักเรียนพิจารณาเครื่องมือในการประเมินแต่ละแบบ
5. นำเสนอและจัดแสดงผลงานศิลปะ

มาตรฐานที่ 6 เชื่อมโยงกับรายวิชาอื่นๆ

1. ประสานรายวิชาศิลปะร่วมกับวิชาอื่น หรือบูรณาการร่วมกัน
2. นำเสนอบทเรียนหลากหลายรูปแบบให้แก่นักเรียน

นอกเหนือจากเกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บลาซ เจฟเฟอร์สัน (Blanch Jefferson, 1970) ยังได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ดังนี้

1. การเตรียมการ
 - 1.1 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เนื้อหาที่จะทำการสอน
 - 1.2 ประสพการณ์ทางศิลปะที่นักเรียนควรได้รับ
 - 1.3 การใช้วัสดุอุปกรณ์และรูปแบบกิจกรรม
2. การสร้างแรงจูงใจ
 - 2.1 ครูควรมีวิธีกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงานศิลปะ
 - 2.2 กระตุ้นให้นักเรียนนำประสพการณ์ความรู้ที่ผ่านมา ถ่ายทอดในงานศิลปะ
 - 2.3 ใช้อารมณ์ ความรู้สึก ในการถ่ายทอดงานศิลปะ
 - 2.4 มีความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ประสานกับวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

ศิลปะ

- 2.5 นำประสบการณ์ทางศิลปะศึกษาสร้างความรู้และความสามารถให้กว้างขวางมากขึ้น
3. การให้คำแนะนำ
 - 3.1 ตั้งคำถามชี้แนะ หรือกำหนดปัญหาพร้อมกัน
 - 3.2 ให้นักเรียนพิจารณาหาทางแก้ไข
 - 3.3 ให้นักเรียนหาข้อมูลเพิ่มเติม
 - 3.4 หาแนวทางกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพ
4. การวัดและประเมินผล
 - 4.1 ให้นักเรียนประเมินตนเอง
 - 4.2 ครูเป็นผู้ประเมิน
 - 4.3 มีการอภิปรายระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
 - 4.4 จัดนิทรรศการแสดงผลงาน
5. การจัดนิทรรศการ
 - 5.1 กำหนดพื้นที่ในการจัดนิทรรศการ
 - 5.2 จัดทำฐานที่ตั้งสำหรับจัดนิทรรศการ
 - 5.3 การจัดนิทรรศการภายนอกโรงเรียน
 - 5.4 การจัดทำที่ติดตั้งและผนังสำหรับจัดแสดง
 - 5.5 การสับเปลี่ยนผลงานที่จัดแสดง

นอกเหนือจากแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนวิชาศิลปะให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษาให้ได้ผล จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวิชาศิลปะอย่างถูกต้อง สามารถสร้างงานทางศิลปะได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอน และมีความเข้าใจในธรรมชาติเด็ก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะให้แก่เด็กนั้น แตกต่างจากการสอนให้แก่ผู้ใหญ่ ดังนั้น ในการสอนศิลปะให้แก่เด็ก ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก เพราะในการเรียนการสอนนั้นสามารถปลูกฝังทัศนคติ นิสัย ความคิด และแบบแผนแห่งพฤติกรรมให้เด็ก เนื่องจากในช่วงประถมศึกษาเป็นช่วงเวลาแห่งพัฒนาการมีความสำคัญยิ่ง และพัฒนาการต่างๆที่ครูผู้สอนเป็นผู้ช่วยเสริมขึ้นนี้ จะติดตัวเด็กต่อไปจนเป็นผู้ใหญ่

3.4 วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษา

ประเทิน มหาพันธ์ (2531) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะวิธีหนึ่งซึ่งมีคุณค่าแก่เด็กดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกแนวความคิด หรือเนื้อเรื่องของตนเองในการแสดงออก
2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามวิธีการของตนเอง
3. ให้สิทธิในการสร้างงานด้วยตนเอง

วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยมุ่งที่การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระทางปัญญาโดยสมบูรณ์ มีอิสระในการเลือก การแสดงออก และการสร้างงาน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะในระดับประถมศึกษาโดยตรง

การสร้างงานทางศิลปะตามเรื่องที่กำหนด

ครูกับเด็กร่วมกันกำหนดชื่อเรื่องขึ้น แล้วให้เด็กในกลุ่มใช้เป็นเนื้อหาในการแสดงออกทางศิลปะ การที่เด็กได้มีโอกาสแสดงออกทางศิลปะตามชื่อเรื่องที่ได้ร่วมกันเลือกและเห็นว่ามีเหมาะสมนั้น ทำให้เด็กสามารถแสดงออกได้อย่างสมบูรณ์โดยมีข้อจำกัดในเรื่องประสบการณ์ ความถนัด ตลอดจนวัสดุที่ใช้ เพราะได้แสดงความสามารถในการแสดงออกตามขอบเขตที่ตนมีอยู่

การลอกแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการลอกแบบคือ การทำให้เหมือนตัวแบบมากที่สุด การลอกแบบสามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกระทำเป็นกลุ่ม ผลของการลอกแบบคือ เด็กได้ฝึกความชำนาญในการสร้างผลงานทางศิลปะ โดยใช้ตัวแบบเป็นสิ่งเร้าให้เด็กสร้างงานศิลปะ วิธีนี้ไม่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีอิสระ หากเน้นในเรื่องการลอกแบบให้เหมือนกับตัวแบบให้มากที่สุด (Russell and Waugaman , 1952)

การทำตามคำสั่ง

การสอนด้วยวิธีนี้ ครูเป็นผู้ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามเป็นขั้นๆ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานของเด็กอยู่ตลอดเวลา ครูอาจออกคำสั่งเป็นคำพูดแล้วให้เด็กทำตาม หรือครูปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นขั้นๆ แล้วให้เด็กทำตาม เป็นการควบคุมแนวคิดของเด็ก ไม่ให้มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เด็กถูกควบคุมทั้งในช่วงที่สร้างงานในส่วนตัว และการนำส่วนย่อยมารวมกันเป็นส่วนรวม อันเป็นการควบคุมการจัดองค์ประกอบภายในภาพ

การสอนโดยใช้แม่แบบ

การสอนโดยใช้แม่แบบ ได้แก่การสอนที่ครูหรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สร้างแม่แบบขึ้น แล้วให้เด็กนำแม่แบบไปลอกโดยวิธีนำแม่แบบไปวางบนกระดาษ แล้วใช้ดินสอลากไปตามเส้นรอบนอกของแม่แบบดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีแม่แบบชนิดที่มีรอยปรุแสดงรูปร่างของสิ่งของ แล้วให้เด็กลากเส้นตามรอยนั้นๆ รวมถึงแม่แบบที่มีรูปร่างตามธรรมชาติรอบๆ ตัว

การสอนโดยใช้แบบฝึก

การสอนด้วยวิธีนี้ ครูเป็นผู้เตรียมบทเรียน โดยการวาดภาพบนกระดาษโดยใช้เพียงเส้นรอบรูปแล้วนำมาให้เด็กระบายสี แรเงา หรือตกแต่งภาพให้สวยงาม เป็นการฝึกหัดการใช้สี ระบายภาพในบทเรียนสำเร็จรูป หรือในแบบฝึกหัดที่ครูได้จัดทำขึ้นแล้วอัดสำเนาไว้เป็นจำนวนมากๆ เพื่อให้เด็กฝึกหัดการระบายสี แรเงา รวมไปถึงการตกแต่งภาพให้สวยงาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการลอกแบบ การทำตามคำสั่ง และการสอนโดยใช้แบบฝึก เป็นการสอนโดยให้เด็กทำตามคำสั่งและมีตัวอย่างให้เด็กดู เด็กไม่มีโอกาสได้แสดงแนวคิดของตนเองอย่างมีอิสระ ไม่มีโอกาสได้ใช้จินตนาการของตน แต่เด็กได้มีโอกาสฝึกความชำนาญเฉพาะด้านในการสร้างงานศิลปะ ซึ่งก็จัดว่ามีความจำเป็นหากจะต้องเป็นความชำนาญที่ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาโดยใช้งานศิลปะในห้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของชุมชนในห้องถิ่น จากบทความของ Elizabeth (Port Elizabeth , 2001) ที่กล่าวถึงหลักสูตรศิลปศึกษาในแถบอัฟริกาใต้ พบว่า ในระดับชั้นประถมศึกษานั้น นอกจากใช้หลักสูตรกลางของประเทศแล้ว ยังเพิ่มเรื่องราวของงานศิลปะพื้นบ้านในการพัฒนานักเรียนในด้านทักษะ , ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทางด้าน

จิตใจ อันจะก่อให้เกิดความรักในงานศิลปะ ในรูปแบบของงานศิลปะ 2 มิติ จำพวกการวาดเขียน และงานศิลปะ 3 มิติจำพวกการปั้น รวมไปถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะในห้องถิ่นของตน ผ่านเอกสารข้อมูล และการทัศนศึกษา สอดคล้องกับองค์การยูเนสโก (UNESCO , 2007) ที่กล่าวถึงการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาในแถบเอเชียแปซิฟิกไว้ว่า นอกจากการเรียนการสอนตามรายวิชาที่ได้จัดไว้ ยังได้มุ่งความสำคัญไปที่การประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศสมาชิกในรูปแบบของงานศิลปะหัตถกรรม ประเพณี และวัฒนธรรม อีกทั้งยังได้จัดโครงการ Seal of Excellence (UNESCO , 2006) ในแถบภูมิภาคเอเชีย เพื่อส่งเสริมช่างฝีมือด้านงานศิลปะหัตถกรรม ในการใช้ทักษะดั้งเดิมรวมถึงวัสดุในห้องถิ่นซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือช่วยในการสืบทอดองค์ความรู้ที่พื้นบ้าน และช่วยอนุรักษ์ไว้ซึ่งความแตกต่างระหว่างภูมิภาค โดยงานศิลปะหัตถกรรมที่ส่งเข้าร่วมโครงการใช้เกณฑ์ตัดสินทางด้านความประณีตงดงาม ได้มาตรฐาน สู่ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Almeida และ Barbosa (2006) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาในประเทศบราซิล พบว่า นักเรียนได้เรียนศิลปะตามความสนใจผ่านรูปแบบงานศิลปะที่หลากหลาย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เริ่มจากประวัติความเป็นมาทางวัฒนธรรม ศึกษาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการยอมรับในวัฒนธรรมอื่น ทราบถึงแนวคิดในการสร้างงานศิลปะ กระบวนการสร้างงานศิลปะ การใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยมีแหล่งท้องถิ่นช่วยเหลือสนับสนุน

พอจะสรุปเรื่องการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาได้ว่ามีหลักสำคัญเพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะ และให้การแสดงออกดังกล่าวช่วยสร้างเสริมความเจริญงอกงามแก่เด็กในทุกๆด้าน ฉะนั้น ครูจึงไม่ควรดูผลงานของเด็กเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปกว่านั้นว่า ผลงานของเด็กแสดงให้เห็นความงอกงามในด้านใดบ้าง นอกจากนั้นครูยังต้องพิจารณาถึงนิสัยการทำงานของเด็ก คอยส่งเสริมให้เด็กมีความงอกงามขึ้นในทุกๆด้าน โดยการสร้างความมั่นใจให้แก่เด็กในการแสดงออกอย่างอิสระในการทำงาน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้อย่างพอเพียง ทำให้เด็กสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ครูควรเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนหลายวิธี เพราะยังไม่มีแบบใดที่ดีที่สุดโดยไม่มีการแก้ไขปรับปรุง ครูจึงควรทดลองค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ๆเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันอยู่เสมอ (เลิศ อานันทนนะ , 2518)

3.5 สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อ คุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการรับรู้ทาง ศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็น พื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึง วิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการ เรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของ ศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการ แสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ใน บริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรม ของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริม ความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออก อย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ดัดแปลงจินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มี จิตใจดีงาม สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล เป็นรากฐานของการ พัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติ โดยส่วนตน และส่งผลต่อ การยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

- สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะได้แก่ ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามความต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้
- รับรู้ทางศิลปะได้แก่ ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงาม และความไพเราะของศิลปะได้
- ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันมีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้
- นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
- สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออก ยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- ตระหนัก ชื่นชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาระทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

1. สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจ ด้วยวิธีการต่างๆอย่างมั่นใจ
2. สำรวจ ทดลองสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ทัศนธาตุ โดยใช้เทคนิคใหม่ๆในการสร้างงานทัศนศิลป์ตามความสนใจ
3. เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ

4. แสดงออกถึงความรู้สึกในการรับรู้ความงาม ด้วยวิธีการต่างๆตามความสนใจ
5. แสดงความคิดเห็น อธิบายความหมายของงานทัศนศิลป์ ทัศนธาตุ และความงามของศิลปะ
6. นำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

1. รู้ความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่น และศิลปะไทย
2. พึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ การสืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนชวนขวหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นกลุ่มสาระศิลปะจึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสภาพการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงการตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้เองตามความต้องการ

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการใช้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นด้วยการตัดสินใจ / เลือกยุทธศาสตร์กระบวนการ / ประเมินตนเอง / วางแผนปฏิบัติงาน / ลงมือปฏิบัติงาน / ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

- คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ / แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย / ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง / สำรวจทางเลือกที่เหมาะสม / ตั้งข้อตกลงร่วมกัน

- คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ / ทำให้ชัดเจน / จัดระบบ / ให้เหตุผล / วิเคราะห์ / ทำให้กระจ่างชัด / ตั้งสมมติฐาน / ทำนาย / ประเมิน / สังเคราะห์

- คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถาม คำถามตนเอง / เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน / แสวงหาพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผลด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง หรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุมีผล

4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเอง หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธี และขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการ ทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

การวัดและประเมินผล

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง และใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน ศิลปะอย่างต่อเนื่อง

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

แหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ คือ สถานที่ ปราชญ์การณัม เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจมีการถ่ายทอด หรือบันทึกไว้ในสื่อต่างๆเช่น หนังสือเรียน ตำรา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ด้วยธรรมชาติของกลุ่มศิลปะที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้วิธีการแสวงหาความรู้ได้ทุกเวลา ทุกโอกาส และทุกสถานที่ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้สะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

4. จังหวัดลำปาง

แต่อดีตมาเมืองลำปางมีชื่อเรียกหลายชื่อเช่น ศรีดอนไชย ลัมภะกัมปะนคร เขลางค์นคร และกุฎกฏนคร (นครไถ่)

คำว่าลำปางนั้นหมายถึงไม้ป่าง ตำนานเล่าว่าเป็นไม้ข้าวหลามที่ลัวะย้ายกองใช้หาบ กระบอกร้าฝั้ง มะพร้าว มะตูม มาถวายพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสด็จมายังบริเวณนี้ ก่อนจะปักไม้เอาทางปลายลงเกิดเป็นต้นชะจาวที่เห็นอยู่ข้างวิหารหลวง วัดพระธาตุลำปางหลวง ต้นชะจาวนี้มี

ลักษณะผิดแผกจากไม้อื่น ด้วยกิ่งก้านจะชี้ลงดิน เป็นไม้มงคลประจำจังหวัดลำปางที่มีอายุกว่า 2,500 ปีล่วงมาแล้ว

ส่วนคำว่าเขลางค์นครนั้น เป็นภาษาบาลี ปรากฏอยู่ในตำนานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13 คำว่า “ลคร” ซึ่งกลายมาจากนคร จึงเป็นชื่อสามัญที่ใช้เรียกเมืองเขลางค์ ทั้งยังปรากฏใช้ในศิลาจารึกและพงศาวดารในรุ่นต่อมา ส่วนภาษาพูดจะออกเสียงว่า “ละกอน” มีความหมายเดียวกับคำว่าเมืองลคร หรือ เวียงละกอน (ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น , 2544)

นอกจากนี้บางตำนานยังเล่าว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จออกโปรดสัตว์จนมาถึงเมืองนี้ พระอินทร์ได้ทราบก็เกรงว่าชาวเมืองจะตื่นไม่ทันมาทำบุญกับพระพุทธองค์ จึงแปลงกายเป็นไก่สีขาวขันปลุกชาวเมืองให้ตื่นทันออกมาทำบุญตักบาตร ด้วยเหตุนี้เมืองลำปางจึงได้ชื่อว่า “กุกกุจนคร” อันหมายถึงเมืองไก่ขาว ไก่ขาวจึงเป็นสัญลักษณ์ของเมืองที่เราจะพบตามป้ายชื่อถนน บนสะพาน หรือตามตึกต่างๆ แม้แต่ในขามตราไก่ที่ขึ้นชื่อ

จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่ามีชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ของนครลำปางมากกว่า 1,300 ปีล่วงมาแล้ว มีการค้นพบภาพเขียนสีและโครงกระดูกมนุษย์โบราณ ตลอดจนชิ้นส่วนภาชนะดินเผาในสมัยทริภุญไชย และชิ้นส่วนเครื่องถ้วยดินกำแพง (สุกัญญา เอี่ยมชัย , 2540)

เวียงเมืองหรือเมืองเขลางค์นครเก่าตั้งอยู่ในบริเวณตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองปัจจุบัน ฝั่งเหนือของแม่น้ำวัง มีการพัฒนามาแล้วตั้งแต่สมัยอาณาจักรทริภุญไชย มีการกำหนดรั้วรอบขอบชิด โดยการขุดคูน้ำและกำแพงดินล้อมรอบ เมืองเขลางค์นครนี้มีฐานะเป็นเมืองหลวงคู่แฝดของอาณาจักรทริภุญไชย มีพระเจ้าอนันตยศ หนึ่งในพระราชโอรสแฝดของพระนางจามเทวีผู้ครองอาณาจักรทริภุญไชย เคยเสด็จมาปกครองนครแห่งนี้ มีพื้นที่เมืองประมาณ 600 ไร่ และยังพบเวียงบริวารในอำเภอต่างๆ สำหรับเวียงบริวารที่มีสภาพสมบูรณ์ที่สุด คือเวียงพระธาตุลำปางหลวง ซึ่งเป็นเวียงทางพระพุทธศาสนา อยู่ที่อำเภอเกาะคาห่างจากตัวจังหวัดลำปางไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 18 กิโลเมตร สันฐานของเวียงนี้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก มีร่องรอยของกำแพงดินเป็นคูน้ำคูขานรอบล้อมเวียงไว้ แต่ปัจจุบันคูน้ำคันดินได้ถูกไถแปรสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไปตามกาลเวลา จนแทบจะมองไม่ออกว่าเป็นลักษณะเวียง

เมืองเขลางค์นครแห่งอาณาจักรทริภุญไชยนี้ มีผู้ปกครองสืบต่อกันมาตลอด ก่อนที่จะมีการสถาปนาอาณาจักรล้านนาของพระยามังรายที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำกกทางตอนเหนือ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 พระยามังรายขยายอิทธิพลยกทัพล่าเขตเข้ามาโจมตีอาณาจักรทริภุญไชย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้อันมีเขลางค์นครเป็นเมืองที่อยู่ใกล้กัน ในที่สุดได้ยึดเมืองทั้งสองไว้ได้ และมีการแต่งตั้งผู้ครองนครขึ้น เป็นการเปลี่ยนวงศ์ผู้ครองเมืองมาเป็นสายของพระยามังราย ระหว่างนั้นได้สร้างเมืองเขลางค์นครขึ้นใหม่ในฐานะของเมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนาสืบมา

อาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งก็อ่อนแอลงและถูกพม่ายึดอำนาจได้ เมื่อปีพ.ศ. 2101 และตกเป็นเมืองขึ้นของพม่ารวมระยะเวลาจนถึง 200 ปี แต่ในบางครั้งก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งขณะนั้นเป็นอาณาจักรที่มีความเข้มแข็งอยู่ทางตอนใต้ ร่องรอยอดีตที่แสดงถึงการขยายแผ่อิทธิพลด้านศิลปกรรมคือ รูปแบบของศิลปะที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวในสมัยที่พม่าครองเมืองต่างๆทางภาคเหนือตอนบน พม่าได้ส่งเจ้านายมาปกครองหัวเมืองต่างๆโดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่นครเชียงใหม่ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2275 ทำวมหายศผู้ครองเมืองทริภุญไชยได้ยกทัพมาปราบผู้ที่คิดกอบกู้ชาติบ้านเมืองให้เป็นอิสระจากพม่า และได้ตั้งทัพอยู่บริเวณเวียงธาตุลำปางหลวง ชาวเมืองได้ติดต่อกับหนานทิพย์ช้างพรานป่าผู้กล้าให้ช่วยกู้เอกราชให้แก่ชาวลำปาง ในครั้งนั้นหนานทิพย์ช้างได้ยิงทำวมหายศตายด้วยปืนใหญ่ ณ บริเวณวิหารหลวง ปัจจุบันหลังพระวิหารหลวงที่รั้วทองเหลืองรอบองค์พระเจดีย์ยังมีรอยูกระสุนปืนที่หนานทิพย์ช้างยิงทำวมหายศปรากฏอยู่

ความเจริญของลำปางก้าวหน้ามาเป็นลำดับจนกระทั่งในช่วงยุคทองช่วงหนึ่งในปีพ.ศ. 2425 – 2440 สมัยเจ้าอนันตพิสัยชวลิต เจ้าผู้ครองนครองค์ที่ 9 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ ลำปางมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ ในฐานะของศูนย์กลางการค้าไม้สักภาคเหนือ โดยมีที่ตั้งอยู่บริเวณถนนตลาดเก่า ซึ่งมีอาคารพาณิชย์ ร้านค้า และบ้านพักอาศัยของคหบดีในสมัยนั้น

ลำปางนั้นนับว่าเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเมือง อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีชนเผ่าต่างๆอพยพมาพักพิงเป็นจำนวนมาก ดังนั้นลำปางจึงเป็นแหล่งชุมนุมทางวัฒนธรรมหลายสายด้วยกัน และในที่สุดวัฒนธรรมเหล่านี้ก็ผสมผสานไปเป็นวัฒนธรรมเมืองลำปางที่มีความเจริญรุ่งเรืองหลากหลาย และอุดมไปด้วยปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมาย

4.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ประมาณ 602 กม. ตามทางรถไฟประมาณ 625 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 12,533.961 ตร.กม. หรือประมาณ 7,833,726 ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของภาคเหนือ รองจาก เชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน และเพชรบูรณ์

4.2 ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายที่สำคัญ ได้แก่ป่าไม้ ปัจจุบันจังหวัดลำปางมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 4,896,875 ไร่ หรือร้อยละ 62.51 ของพื้นที่จังหวัด โดยเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติรวม 33 ป่า อุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง และเตรียมการ 2 แห่ง เนื้อที่ 2,067,049 ไร่ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง เนื้อที่ 86,984 ไร่

แร่ธาตุ จังหวัดลำปางมีแร่ธาตุอยู่มากและหลายชนิด ซึ่งล้วนเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในทางอุตสาหกรรม โดยมีแร่สำคัญพอสรุปได้ คือ ถ่านหินลิกไนต์ ดินขาว หินอ่อน หินแกรนิต บอลแคบซีไลท์ พลวง และซุลเฟอรัม เป็นต้น โดยเฉพาะถ่านหินลิกไนต์ แร่ดินขาวและหินปูน จากการสำรวจในปี 2538 - 2539 ของกรมทรัพยากรธรณี พบว่าจำนวนถ่านหินลิกไนต์มีปริมาณสำรองมากถึง 1,544 ล้านตัน สามารถขุดมาใช้ในเชิงพาณิชย์ประมาณ 850 ล้านตัน ซึ่งกำลังการผลิตในปัจจุบันประมาณปีละ 17 ล้านตัน สามารถมีถ่านหินใช้ต่อไปได้นานประมาณถึง 50 ปี ส่วนแร่ดินขาวมีปริมาณสำรอง 107 ล้านตัน และยังสามารถมีแร่ดินขาวใช้ต่อไปได้อีกประมาณ 147 ปี สำหรับหินปูนมีปริมาณสำรอง 320 ล้าน สามารถขุดมาใช้ในเชิงพาณิชย์ประมาณ 320 ล้านตัน มีกำลังการผลิตปัจจุบัน ประมาณปีละ 6 ล้านตัน สามารถขุดใช้ต่อไปได้อีกประมาณ 53 ปี

4.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร พื้นที่ของจังหวัดลำปางเป็นรูปยาวรี ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัดลำปาง และมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเป็นบางส่วน ในบริเวณตอนกลางของจังหวัด ตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วย

ภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินหรืออ่างเรียกว่า “อ่างล่ำปาง” เป็นอ่างที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ แบ่งลักษณะภูมิประเทศออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- บริเวณตอนบนของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างทึบอุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า
- บริเวณตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด
- บริเวณตอนใต้ของจังหวัด มีลักษณะเป็นป่าไม้ร้าง บางส่วนมีลักษณะเกือบเป็นทุ่งหญ้า

4.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นแอ่งคล้ายก้นกระทะ จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวเกือบตลอดปี ฤดูร้อนร้อนจัด และหนาวจัดในฤดูหนาว มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 41.6 องศาเซลเซียส เฉลี่ยต่ำสุด 10.5 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1,105.0 มิลลิเมตรต่อปี ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มประมาณต้นเดือน มีนาคม จนถึงกลางเดือน พฤษภาคม อากาศจะร้อนอบอ้าวมาก เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน
- ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือน พฤษภาคม
- ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือน พฤศจิกายน จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็นมาก ช่วงที่มีอากาศหนาวจัดคือเดือนมกราคม

4.5 งานศิลปะท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปางมีทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมต่างๆมากมาย อย่างเช่นทรัพยากรที่ได้จากดิน คือ ดินขาวที่กลายเป็นวัตถุดิบนำมาสร้างสรรค์ผลงานเครื่องปั้นให้กับคนลำปางตั้งแต่โบราณไม่ว่าจะนำมาปั้นหม้อหรือภาชนะใส่ของ นอกจากดินแล้วงานไม้ก็ยังสร้างชื่อเสียงให้กับลำปางจากฝีมือในการแกะสลัก งานจักสานก่องข้าวเหนียวที่ทำกันมานานนับร้อยปี การทำกระดาษสาที่มีกระบวนการผลิตตั้งแต่การหาวัตถุดิบจนถึงการนำมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ การทำรถม้าจำลองซึ่งเป็นการอนุรักษ์รูปแบบและส่วนประกอบของรถม้า รวมทั้งการทอผ้าที่มีหลากหลาย

รูปแบบ จากการศึกษารวบรวมของสำนักงานจังหวัดลำปาง (2541) ได้กล่าวถึงงานศิลปะในท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดลำปางไว้ดังนี้คือ

งานแกะสลักไม้และงานไม้

สืบเนื่องจากลำปางมีทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่างๆมากมาย หนึ่งในนั้นคือต้นไม้ ที่เป็นสินค้าแปรรูปได้มากมาย ที่ลำปางมีหมู่บ้านที่ทำงานแกะสลักได้อย่างงดงามหลายหมู่บ้าน และมีสลาฝมือเยี่ยมชนิดหาตัวจับยาก โดยส่วนใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านหลุก หมู่บ้านไท้ หมู่บ้านฮ่อม ตำบลนาคร้ว อำเภอแม่ทะ มีการแกะสลักมาช้านาน (สุเทพ ตริวิมล , 2540) ปีพ.ศ. 2506 นายดี เกยาศ เป็นผู้ริเริ่มโดยการแกะไม้โมกมันเป็นรูปดอกบัวตูม แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากตลาดเท่าที่ควร ต่อมาคณะภิกษุ สามเณรวัดน้ำไท้ได้ลอกเลียนแบบทำใช้ในวัด และได้รับความสนใจมากจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ชาวบ้านน้ำไท้จึงได้เริ่มฝึกหัดทำกันอย่างจริงจัง

ปี พ.ศ. 2510 นายดี ชัยเรือน ได้นำเอาหัวกวางจากพม่าแถบอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มาดัดแปลงที่บ้านหลุก ทำขนาดเท่าจริง ตอนเริ่มทำใหม่ๆใช้ไม้สักทำ ต่อมาไม้สักเริ่มหายากจึงใช้ไม้จำฉาแทน จากนั้น นายปิ่น ทองคำมา ชาวบ้านหลุก เป็นผู้ริเริ่มแกะสลักเป็นรูปสิงโต มีลักษณะท่าทางดุร้าย อ้าปากแยกเขี้ยว สร้างชื่อเสียงให้กับบ้านหลุก ให้เป็นที่รู้จักในลักษณะงานแกะสลักเป็นตัวสัตว์ เน้นงานแกะเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น ช้าง สิงโต ม้า และวัว รูปอินเดียนแดง แกะข้างเป็นโขลงบนท่อนไม้ ส่วนงานขนาดเล็กที่นิยมทำได้แก่การแกะดอกไม้จากไม้เนื้ออ่อน และสัตว์จำพวกช้าง ม้า สิงโต และกระท่าย

ผู้คนในแถบบ้านหลุก หากบ้านใดไม่ทำงานแกะสลักไม้ก็จะทำนาเป็นหลัก งานไม้แกะสลักส่วนหนึ่งจะทำตามใบสั่งที่ลูกค้ากำหนดมา และอีกส่วนหนึ่งเป็นการแกะตามความต้องการของผู้ทำ ส่วนใหญ่จะใช้หน้าบ้านของตนเองเป็นแหล่งค้าขายผลงาน เนื่องจากปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีในหมู่นักนิยมนงานแกะสลักไม้และกลุ่มนักท่องเที่ยว

ในปัจจุบันฝีมือการแกะสลักของชาวบ้านหลุกนับว่าเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จะสังเกตเห็นได้จากการขยายตัวของกลุ่มชาวบ้านตลอด 20 ปีที่ผ่านมามีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่ต้องเดินทางออกไปหางานทำยังแหล่งอื่น

การทำรถม้าจำลอง

ลำปางเป็นเมืองที่มีสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวคือ “รถม้า” ใครที่ได้ไปเยือนลำปางมักจะต้องนั่งรถม้าชมรอบเมือง แต่จากความเจริญตามกาลเวลา ยวดยานต่างๆก็เริ่มมีหนาตาขึ้น ความจำเป็นในการใช้รถม้าจึงลดลง จนถึงวันนี้มีรถม้าไม่เกิน 40 คัน การลดน้อยถอยลงของรถม้านี้ ได้เกิดการคิดประดิษฐ์รถม้าจำลองเพื่อยังคงความเป็นเอกลักษณ์ โดยปัจจุบันมีผู้ผลิต 4 – 5 ราย

ส่วนประกอบที่สำคัญของรถม้าจำลอง มี 3 ส่วนคือ (นพวรรณ ศิริเวชกุล , 2542)

1. ตัวม้า

ทำจากไม้ประเภทขนุน มะม่วง และฉำฉา โดยแกะสลักที่บ้านหลุก นิยมสูง 8 นิ้ว บนตัวม้าจะตกแต่งด้วยเครื่องสายรัด บังตา ห่วงบังเหียน สายรัดอก เครื่องหลัง สายรัดท้อง สายเบรก สายหลัง และหมุดแต่งตามจุด

2. ตัวรถ

ประกอบด้วยล้อซึ่งทำมาจากแผ่นสังกะสีตัดแต่งและตัดเป็นวงกลม ส่วนกลางมีไม้กลึงทำเป็นดุมโดยมีเส้นลวดสอดยึดเป็นซี่ และปิดวงล้อด้วยการใช้ยางพันเส้นรอบจากล้อขึ้นไปเป็นส่วนที่เรียกว่าแหวน หนวดกึ่ง ไม้สำหรับให้รถหมุน แม่แรงหรือโครงรถช่วงล่าง ที่นั่งผู้โดยสาร ที่วางเท้า โคมไฟ ที่นั่งสารถิ ส่วนหลังคาใช้หวายทำโครงแล้วปิดด้วยหนังเทียม

3. ฐาน

ถือเป็นส่วนเดียวที่ไม่เหมือนรถม้าจริง เพราะรถม้าจำลองจำเป็นต้องมีฐานวางเพื่อความสวยงาม ส่วนใหญ่ใช้ไม้อัดหุ้มด้วยผ้ากำมะหยี่ และใช้ไม้กลึงทำเป็นขาตั้งสูงกว่าพื้นเล็กน้อย

การทำรถม้าจำลองถือว่ายังเกิดขึ้นมาไม่นาน มีผู้รู้และช่างผู้เชี่ยวชาญน้อย ซึ่งในขณะนี้ทางจังหวัดลำปางได้สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตและเผยแพร่ให้มากขึ้น เพื่อให้มีการสืบทอดทั้งประวัติความเป็นมาจนถึงลักษณะส่วนประกอบของรถม้าต่อไป

กระดาษสา

แต่เดิมทางภาคเหนือของไทย จะใช้เส้นใยที่ได้จากเปลือกของลำต้นปอกระสามาทำกระดาษ โดยมีวิธีการทำที่ไม่ยุ่งยาก ด้วยการนำเปลือกสดมาทุบให้อ่อนแล้วนำมาแช่ในปูนขาว จากนั้นนำมาต้มจนเดือดได้เป็นเส้นใยออกมา แล้วจึงนำมาล้างเอาต่างออกให้หมด นำไปตากแดดให้แห้งก็จะได้กระดาษสาชนิดหยาบ เมื่อนำมารีดให้เรียบและทาน้ำมันจะกลายเป็นกระดาษสาที่ใช้ทำร่มในสมัยก่อน นอกจากนั้นเปลือกปอกระสายังสามารถนำมาทำเป็นเชือกและใช้ทอผ้าได้อีกด้วย

แต่ปัจจุบันโลกได้ก้าวหน้าไปมากขึ้น วิธีการทำแบบโบราณนั้นแทบจะไม่มีทำกันแล้ว ทุกวันนี้การผลิตกระดาษสาถือเป็นอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับผู้ผลิตไม่น้อยเลยทีเดียว

ลำปางเป็นเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากแห่งหนึ่งของไทย งานหัตถกรรมบางอย่างจึงได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำงานในระบบของโรงงานอุตสาหกรรม จะเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับแหล่งทุนของแต่ละพื้นที่นั้นๆ

หมู่บ้านท่าล้อ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง เป็นแห่งหนึ่งที่มีการทำอุตสาหกรรมกระดาษสากันทั้งหมู่บ้าน บางบ้านไม่ได้ทำทั้งกระบวนการ ก็จะไปรับตัดตอนบางช่วงมาทำที่บ้าน อย่างเช่นการฟอกสาหรือตีสาออกจากเปลือก ซึ่งสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านได้มาก

กระดาษสาเมื่อทำออกมาเป็นแผ่นแล้ว จะมีพ่อค้าคนกลางมารับจากหมู่บ้านแห่งนี้ไปขายส่งที่จังหวัดอื่นๆเช่น เชียงใหม่ บางเจ้าก็นำมาส่งขายที่กรุงเทพฯ กระดาษสาถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของภาคเหนือ เพราะของประดับหรือของใช้หลายอย่างจะทำมาจากกระดาษสาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ร่มกระดาษสา หรือในปัจจุบันมีการนำกระดาษสาประดิษฐ์เป็นสมุดจดบันทึก โคมไฟ ดอกไม้แห้ง กรอบรูป ถุงใส่ของ รวมทั้งของชำร่วยอีกหลายรูปแบบ นอกจากนี้กระดาษสายังสามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตกระดาษเช็ดเลนส์ ผ้าอ้อมเด็ก และผ้าอนามัยได้อีกด้วย

ปัจจุบันการทำกระดาษสาหมู่บ้านท่าล้อ ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ทั้งการให้ทุนในการประกอบการ และการจัดหาตลาดเสริม โดยมีทั้งการแนะนำลูกค้า

จากที่ต่างๆทั่วประเทศ และอีกส่วนหนึ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ทำนำไปจำหน่ายในงานสำคัญที่ทางจังหวัดจัดขึ้น

งานปั้นจากดินขาว (Porcelain)

จังหวัดลำปางเป็นหนึ่งในแหล่งอุตสาหกรรมเซรามิกที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย เพราะพื้นที่ของเมืองลำปางมีแหล่งแร่ดินขาวเป็นทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำผลิตภัณฑ์เซรามิกที่มีคุณภาพ (นพวรรณ สิริเวชกุล , 2542) ซึ่งเป็นแหล่งดินขาวที่ดีที่สุดและยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านการจ้างแรงงานที่อัตราค่าจ้างไม่สูงเกินไปนัก ก็เป็นเหตุให้สินค้าเซรามิกของลำปางสามารถเข้าไปแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ด้วยคุณภาพและราคา นอกจากนี้จะมีผลิตภัณฑ์เซรามิกหลากหลายรูปแบบแล้ว เกล็ดลักษณะที่สำคัญของเซรามิกลำปางอีกอย่างหนึ่งนั่นก็คือ “ซามตราไก่”

นายชิมหยุ แซ่ฉิน (โรงงานธนบดีสกุลในปัจจุบัน) ชาวจีนเมืองไท่ปู้ (ในฮกเกี้ยน) เมืองที่มีชื่อเสียงทางด้านการผลิตถ้วยชาม ได้ชวนเพื่อนอีกสองคนคือ เขียะหยุย แซ่ฮ้อ (โรงงานไทยมิตรในปัจจุบัน) และซิวกิม แซ่กว้อก (โรงงานกฤษาญเจริญในปัจจุบัน) นำจักรยานคูชีพออกค้นหาแหล่งดินขาว แร่ดินขาวนั้นเป็นดินที่เกิดในที่ราบสูงและเป็นดินที่สลายจากแหล่งดิน มีเนื้อที่ค่อนข้างหยาบ แต่จะมีลักษณะพิเศษคือเมื่อนำมาเผาไฟแล้วจะทนต่อความร้อนได้สูงรวมทั้งมีความแข็งแรงและทนทาน

จนประมาณปีพ.ศ.2498 - 2499 ทั้งสามคนจึงพบแหล่งดินขาวที่บ้านปางค่า อำเภอแจ้ห่ม ะหว่างกิโลเมตรที่ 26 - 27 ถนนลำปาง - แจ้ห่ม หลังจากนั้นจึงว่าจ้างคนลากเกวียนบรรทุกแร่ดินขาวมาทดลองปั้นถ้วยชามในโรงงานของ ชิมหยุ และประยูร ภมรศิริ ผลที่ได้คือ ดินขาวมีความแข็งแรงและทนความร้อนได้สูง ให้คุณค่าของเนื้อผลิตภัณฑ์เป็นสีขาวสวยงาม

จากนั้นมีการพัฒนาโดยกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเซรามิกในจังหวัดลำปาง (สมาคมเครื่องปั้นดินเผาลำปาง , 2547) ซึ่งเป็นการเน้นการพัฒนาที่ครบวงจร อันประกอบด้วย การออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความแตกต่าง โดยมุ่งสร้างเป้าหมายกลยุทธ์ด้านการตลาด โดยการสร้างตราสินค้า รวมไปถึงกระบวนการด้านการตลาดอื่นๆที่เหมาะสม ประกอบกับการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของอุตสาหกรรมเซรามิกลำปาง เพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดการรวมกลุ่มแบบคลัสเตอร์ (Cluster) ที่เป็นการรวมกลุ่มของโรงงานในจังหวัดลำปาง เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิก โดยนำเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำปาง โดยทางภาครัฐได้ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและบุคลากร มีการตั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆมาช่วยกันผลักดัน ให้มีการพัฒนาการออกแบบแต่ยังคงความเป็นลักษณะเฉพาะดั้งเดิม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคต่อไป

งานจักสานผลิตภัณฑ์จากก้านมะพร้าวหมู่บ้านห้วยเป้ง

ที่หมู่บ้านห้วยเป้ง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านที่สืบทอดภูมิปัญญาในการสานตะกร้าหวาย โดยในปีพ.ศ. 2524 สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง ร่วมกับพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง ได้จัดโครงการฝึกอบรมทางอาชีพเกี่ยวกับการจักสานผลิตภัณฑ์จากก้านมะพร้าว มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจากตำบลบ้านผาจำนวน 15 คน โดยเป็นคนในหมู่บ้านห้วยเป้ง 2 คนคือ นางคำสุข จรุงมาก และนางเรือนคำ การดี เมื่อทดลองทำจำหน่ายในร้านค้าภายในตัวอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เมื่อเห็นว่าการจักสานผลิตภัณฑ์จากก้านมะพร้าวเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงคิดที่จะทำการส่งเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้าน

ในปีพ.ศ. 2531 สำนักงานพัฒนาชุมชนแนะนำให้ก่อตั้งเป็นกลุ่มจักสานบ้านห้วยเป้งอย่างเป็นทางการ มีการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานตลอดทั้งปี และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหมู่บ้านห้วยเป้งเป็นที่ต้องการของลูกค้าทั้งในและต่างจังหวัด ส่วนเรื่องช่องทางการจำหน่ายสินค้านั้นลูกค้าจะสั่งซื้อสินค้าหลายชนิดรวมกัน และส่วนมากเป็นลูกค้าในจังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่ (เรือนคำ การดี , 10 กรกฎาคม 2549)

ปัจจุบันการจักสานผลิตภัณฑ์จากก้านมะพร้าวได้พัฒนาการสานมาเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ เช่น กระเป๋า เสื้อ ของเล่นเด็ก ฯลฯ รวมถึงการเผยแพร่กรรมวิธีในการสานให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปอีกด้วย

4.6 การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

สำหรับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในจังหวัดลำปางนั้น จัดอยู่ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ประกอบไปด้วยโรงเรียนทั้งสิ้น 445 โรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1	151	โรงเรียน
เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 2	177	โรงเรียน
เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3	118	โรงเรียน

(ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2)

จากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดลำปางที่สำคัญมีดังนี้

บัวจันทร์ บุญสม (2545) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพเรื่อง กระดาษสา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า เนื้อหาความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสนุกสนาน สื่อการเรียนช่วยให้ปฏิบัติจริง เข้าใจบทเรียนได้ดี และยังได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการทำกระดาษสา ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา การวัดผลประเมินผลมีความยุติธรรมเพราะว่าครูวิทยากร และนักเรียนร่วมกันประเมินผล

2. ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพการทำกระดาษสาในอนาคตพบว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าการประกอบอาชีพการทำกระดาษสา ต้องอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพโดยมีการวางแผนการพัฒนาฝีมือ คุณภาพ ตลอดจนเพิ่มเทคนิคต่างๆในการทำกระดาษสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนอาชีพของชุมชนโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประสิทธิ์ มาวิเลิศ (ชุตติมา เวทการ , 2545) ได้ทดลองจัดทำโครงการโดยการนำงานศิลปะในท้องถิ่นมาทดลองจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา เรื่องการทำโคมไฟ พบว่า ในการสืบทอดควรจัดขึ้นในสถานศึกษาเป็นการเริ่มต้น เพื่อปลูกฝังนิสัยให้มีความรักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และประโยชน์ในการนำศิลปะท้องถิ่นมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ จะมีประโยชน์คือ ทำให้นักเรียนได้เห็นความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของบรรพบุรุษหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้มีความรักความภูมิใจ ช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป หรืออาจประยุกต์ชิ้นงานอื่นหรือชิ้นงานที่เห็นให้ดีขึ้น ในอนาคตอาจทำเป็นอาชีพได้

รัตติยา จันทรฉาย (ชุตติมา เวทการ , 2545) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง เรื่อง เครื่องบวช โดยการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเพื่อมาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่นักเรียนที่สนใจและต้องการเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และมีความสนใจสืบทอดความรู้ต่อไป ได้มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. ควรให้มีการสืบทอดความรู้มิให้สูญหายไป
2. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้สืบทอดประเพณีต่อไป
3. ควรมีการพัฒนาการทำเครื่องบวชให้ดียิ่งๆขึ้นไป จนสามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นๆต่อไป
4. ควรส่งเสริมให้เยาวชน - นักเรียน เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยจัดให้มีการสอนในโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากวิทยากรในท้องถิ่นช่วยสอนในบางโอกาส

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ระบบการศึกษายังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น ขาดการถ่ายทอดที่ผ่านระบบโรงเรียน และยังไม่ได้มีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากนัก โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นในเรื่องการยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ การสืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ , 2544) การจัดการเรียนการสอนควรมีการปรับรายละเอียด เนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการในด้านต่างๆของท้องถิ่น โดยจัดทำรายวิชาให้ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น อันเป็นเรื่องที่

สำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนเพราะผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ในวิชานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สน วัฒนสิน , 2544)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

หทัยา เจียมศักดิ์ (2539) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหัตถกรรมในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ท้องถิ่นต้องการให้จัดการเรียนการสอนเรื่องเครื่องปั้นดินเผา เพราะเป็นงานหัตถกรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น
2. ได้แผนการสอนเรื่องหัตถกรรมในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จำนวน 6 แผน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. พฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีเป็นส่วนมาก
5. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนเรื่องหัตถกรรมในท้องถิ่น ส่วนมากมีความพึงพอใจในการเรียน

ชุติมา เวทการ (2543) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 –6 จากผลการศึกษาโบราณวัตถุสถานที่ยอดไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อ.เกาะคา จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยที่ส่งผลทั้งเชิงบวกและลบต่อการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนบ้านไหล่หินในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าชุมชนและโรงเรียนมีศักยภาพพอที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ ความพร้อมด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะ ภูมิปัญญาชาวบ้าน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้แก่ พระ ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโสและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำ มีความสามารถทางด้านศิลปะและเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนนี้มีโบราณวัตถุสถานอยู่ที่วัดไหล่หินซึ่งมีคุณค่าทางศิลปกรรม โบราณวัตถุสถานและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องยังคงอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน กิจกรรมที่พบเห็นส่วนมากได้แก่ การบริจาคเพื่อการศึกษาและการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ส่วนในด้านกระบวนการ

ชุมชนนั้นพบว่าชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ชีวิตความเป็นอยู่ยังผูกพันกับความเชื่อทางพุทธศาสนา มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการทำงานเรียนรู้และแก้ปัญหาาร่วมกัน กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่บนพื้นฐานความเป็นญาติมิตรและความเชื่อทางพุทธศาสนา ส่วนปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคที่ควรมีการแก้ไขก็คือการขาดอุปกรณ์บางอย่างที่สนับสนุนการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการยืดหยุ่นในเรื่องเวลา สถานที่และเนื้อหาของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการศึกษา คือ การไม่ยืดหยุ่นในเรื่องเวลา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน และยังคงขาดอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อประเภทมัลติมีเดียได้แก่ ฮาร์ดดิสก์และสแกนเนอร์

พันฉวี ยืนยง (2543) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้าน การทำเม็ดประเก้อมเงินของชุมชนบ้านสวด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าการทำงานอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านและการทำเม็ดประเก้อมเงินรูปทรงกระบอก กระบวนการทำงานอาชีพจะสัมพันธ์กับความเชื่อประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้านซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเน้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้าน การทำเม็ดประเก้อมเงินและวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งนักเรียนทุกคนมีค่าเฉลี่ยคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานหัตถกรรมพื้นบ้านการทำเม็ดประเก้อมเงินของนักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ และค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

สน วัฒนสิน (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาปานกลางในด้านนโยบาย การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน
2. ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาปานกลางในด้านการดำเนินการและการวัดและประเมินผล และมีปัญหาน้อยในด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน

3. ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมจัดทำ หลักสูตรและวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียน ขาดความชำนาญใน วิธีสอน ไม่มีเวลาว่างมาสอนในโรงเรียน นักเรียนไม่ชอบซึ่งในความงามและคุณค่า งานศิลปะพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจเรียนเพราะถูกบังคับให้เรียนมากกว่า เลือกลงเรียน ประชาชนท้องถิ่นไม่มีโอกาสแนะนำเรื่องศิลปะพื้นบ้านให้กับครูศิลปะศึกษา ประชาชนท้องถิ่นไม่นำนักเรียนไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และประชาชนท้องถิ่น พบว่าไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาโดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เพราะประชาชนท้องถิ่นไม่ใช่ผู้ประเมินผลงานนักเรียนด้วยตนเอง

ชุตินา เวทการ (2545) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปะศึกษา เพื่อ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ สถานที่วัดไหล่หิน มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปะศึกษา 2) ศึกษาแนวทางในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หิน โดยผ่าน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปะศึกษา ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปะศึกษามีปัจจัยสนับสนุนคือคนใน ชุมชนมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หิน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับ ความสัมพันธ์อันเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาและมี ทัศนคติที่ดีต่อกัน การทำงานร่วมกันนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

แนวทางในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หินประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การมีความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุสถานที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน การมีส่วนร่วมหรือ มีอารมณ์ร่วมในเหตุการณ์และการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด ซึ่งสามารถ ดำเนินการได้ 3 แนวทาง คือ

1. การร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัดและโรงเรียน ในการสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนในชุมชน เนื่องจากจิตสำนึกเป็นกระบวนการสั่งสมที่จะต้องค่อยๆก่อตัวขึ้นเนื่องจากครอบครัว โรงเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา วัดและชุมชน
2. การสร้างจิตสำนึกโดยผ่านการจัดการเรียนการสอน โดยหลักสูตรเป็นตัวกำหนดให้ นักเรียนเรียนรู้ศิลปะในวัดไหล่หิน ซึ่งทุกเนื้อหาจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้คุณค่าศิลปะ ตาม หลักการบูรณาการการสอนศิลปะแบบ DBAE (DISCIPLINE - BASED ART EDUCATION)

คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียภาพ ศิลปวิจารณ์และศิลปปฏิบัติ ซึ่งจะต้องเรียนในสถานการณจริง โดยที่นักเรียนสามารถเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่นักเรียนสนใจได้ ประการสำคัญคือจะต้องให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมประเพณีกับชุมชนและมีบทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมในงานนั้น เพื่อให้เห็นคุณค่าตนเอง เกิดความรู้สึกผูกพันกับวัดและชุมชน รวมทั้งเห็นคุณค่าโบราณวัตถุสถานที่วัดไหลหินด้วย

3. การใช้สื่อกระตุ้นนักเรียนให้สนใจโบราณวัตถุสถานที่วัดไหลหิน ได้แก่ หนังสือพิมพ์โรงเรียน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง รายการโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน นิทรรศการ ฯลฯ

ชีวรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ อำเภออุ้มทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่ นโยบายของหน่วยงานต่างๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟืนฟู มรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรนำวิทยากรในท้องถิ่นมาร่วมเสนอแนะ และมีการศึกษาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และแผนการสอน 6 แผน ขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วย ประวัติศาสตร์เมืองอุ้มทอง ความหมาย ประเภท และสาเหตุการเสื่อมของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติความเป็นมา การจัดทำและจัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรพบว่ามีความสอดคล้องเหมาะสม ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการสอนร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้สอน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุ้มทอง และผู้รู้ในท้องถิ่น มีการไปทัศนศึกษา ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนสามารถจัดทำผลงานได้คือ ภาพสามมิติ แผ่นพับ นิทาน ภาพตัดต่อ หนังสือเล่มเล็กและเกมบันไดงู

เกี่ยวกับการอนุรักษ์และปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร และผู้สอนกับนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มระยะเวลาในแต่ละแผนการสอน และมีการปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับเนื้อหา

นริศรา พุกกะวัน (2547) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องเครื่องปั้นดินเผา โดยการใช้ DISCIPLINE- BASED ART EDUCATION เป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้ DBAE มีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและผู้ผลิตงานเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเห็นด้วยเป็นอย่างมากกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องเครื่องปั้นดินเผา สรุปสาระสำคัญทางด้านต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ : ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรัก ภูมิใจ และเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอยู่อาศัย อันนำไปสู่การพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาเรื่องเครื่องปั้นดินเผา
2. การกำหนดเนื้อหาสาระ : ผู้เรียนควรเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในอดีตและเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัยในปัจจุบัน
3. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ : ผู้เรียนควรได้ไปทัศนศึกษาในแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาในชุมชน
4. การประเมินผล : ผู้เรียนสามารถอธิบายประวัติที่มาของชุมชนเครื่องปั้นดินเผาของตน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ : ผู้เรียนได้เรียนรู้จากโบราณวัตถุ โบราณสถานในชุมชนเช่น แหล่งเตาเผาโบราณ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ของเครื่องปั้นดินเผาเป็นแกนนำสู่องค์ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์ และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

สรุปประเด็นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้เป็น ประเด็น ดังนี้

- 1.งานวิจัยในลักษณะเป็นการนำงานศิลปะในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัย เห็นควรให้นำงานศิลปะท้องถิ่นมาใช้ โดยครู ปราชญ์ท้องถิ่น ตลอดจนชุมชน มีบทบาทในการสอนร่วมกัน และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่นนั้นๆ ให้คงอยู่สืบไป

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ดังเช่นการศึกษาของ ชูติมา เวทการ (2545) ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ สถานที่วัดไหล่หิน” ซึ่งเป็นการศึกษากระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนโดยผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ ชีวรัตน์ สำลี ประเสิร์ฐ (2545) ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ อำเภอบึงสามพัน ซึ่งเป็นการศึกษาถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Atijonen , Paivi Maritta (1993) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน : ความคิดเห็น ประสบการณ์ และการดำเนินงานของครูประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนระหว่างปี ค.ศ. 1984 – 1993 ผ่านประสบการณ์และความคิดเห็นในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นของครู การดำเนินการและการพัฒนา ผ่านรายงานการค้นคว้าตามหลักทฤษฎี การวิเคราะห์ระบบหลักสูตร การประเมินจากมุมมองของผู้บริหาร

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้จัดแบ่งความรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไปยังแต่ละแผนก มีการเปลี่ยนแปลงในตัวหลักสูตรอย่างช้าๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสนใจที่หลากหลาย ส่วนปัญหาที่พบในการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรคือ แผนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายทำให้มีผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจของครู สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคือการนำไปใช้ได้จริง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทำงาน ความรู้ความชำนาญของครู ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบหลักสูตร การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางองค์ความรู้ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน

Lee , Yonghwan (1995) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ของหลักสูตรท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความเป็นไปได้ของแนวคิดใหม่ในหลักสูตรท้องถิ่น บนพื้นฐานการรับรองการศึกษาระดับชาติของประเทศเกาหลี ศึกษาโดยการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษารวมถึงหลักสูตรใหม่ของประเทศเกาหลี และตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศเกาหลี กับหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ได้จัดให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน จากการศึกษาแนวคิดของ Foucault's และ Lyotard's

ได้มาจากหลักปรัชญาของ Poststructural และ Postmodern แนวคิดหลักในการวิจัยนี้คือการนำองค์ความรู้ที่ได้จากท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงมีความแตกต่างกันในการเตรียมเนื้อหาในแต่ละวัฒนธรรมประเพณี และมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ การพยายามเรียกร้องให้มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่น การให้ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ การผสมผสานเข้าด้วยกันของโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

Zellmer , Michael Bernard (1997) ศึกษาเกี่ยวกับการทดสอบผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้หลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน โดยการสุ่มเลือกโรงเรียนที่ครูใช้หลักสูตรท้องถิ่น ใช้ระยะเวลาศึกษา 6 เดือนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงและข้อเท็จจริงที่ได้หลังการทดสอบ

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่ใช้หลักสูตรท้องถิ่น กับกลุ่มที่ไม่ใช้หลักสูตรท้องถิ่น ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยเชื่อมโยงหลักสูตรเข้าสู่เนื้อหา รวมถึงการจัดแบ่งรายละเอียดในเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางสถิติระหว่างกลุ่ม ครูกำหนดระดับความสามารถให้แก่กนักเรียนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมิน

Wither , Sarah E. (2000) ศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนแถบชนบทจำนวน 5 โรงเรียน ภายใต้การเชื่อมโยงของโรงเรียนกับชุมชน การจัดนักเรียนตามสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีระยะเวลาในการศึกษา 7 เดือน ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร มีการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย เวลา ความเป็นเจ้าของ การเผยแพร่วัฒนธรรมในโรงเรียน โครงสร้างหลักสูตร แบบแผนหลักสูตร และมาตรฐานหลักสูตร ดำเนินการผ่านที่ปรึกษา ชุมชน การจัดการด้านเวลา การเรียนรู้ของคนในชุมชน และการออกท้องถิ่น ปัญหาที่พบคือ สถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน การละทิ้ง และความตื่นตื้นในการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดำเนินต่อไปในทุกระดับชั้นและทุกสาขาวิชาผ่านรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ส่วนครู สมาชิกในชุมชน และนักเรียน มีบทบาทมากในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความมั่นคงและเป็นที่ยอมรับ

สรุปประเด็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากต่างประเทศ พบว่าเป็นการศึกษาในลักษณะการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษา และการทดสอบผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. กลุ่มตัวอย่างประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง โดยทำการศึกษาจาก

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 ศึกษาหลักสูตรสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 พุทธศักราช 2544
- 1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น ในจังหวัดลำปาง จากหนังสือ เอกสาร บทความ การสอบถาม และการสัมภาษณ์

2. กลุ่มตัวอย่างประชากร

ในการสุ่มตัวอย่างประชากรใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยทำการสุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด 445 โรงเรียน มีกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ

- 2.1 ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง จำนวน 23 คน
- 2.2 ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 จังหวัดลำปาง จำนวน 93 คน
- 2.3 ประชาชนท้องถิ่น ที่มีผลงานดีเด่นทางสาขาศิลปะของจังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน

เขตพื้นที่การศึกษา ลำปาง	ผู้บริหาร (คน)	ครูผู้สอน (คน)	รวม (คน)
เขต 1	7	29	36
เขต 2	9	36	45
เขต 3	7	28	35
รวม	23	93	116

ตาราง ก จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3.1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบเติมคำในช่องว่าง ประกอบด้วยคำถามดังนี้ โรงเรียน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหาร ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ จำแนกตามขอบเขตของความคิดเห็นที่ศึกษา 5 ด้านคือ

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
จำนวน 9 ข้อ
3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
จำนวน 12 ข้อ
4. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
จำนวน 12 ข้อ

5. ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง แบบปลายเปิด (Open – ended)

3.2 แบบสอบถามครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบเติมคำในช่องว่าง ประกอบด้วยคำถามดังนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิชาเอกที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน ปัจจุบันสอนระดับชั้น การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประสบการณ์การอบรม - สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ จำแนกตามขอบเขตของความคิดเห็นที่ศึกษา 5 ด้านคือ

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
จำนวน 9 ข้อ
3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
จำนวน 12 ข้อ
4. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
จำนวน 12 ข้อ

5. ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง แบบ ปลายเปิด (Open – ended)

3.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structure Interview) สำหรับ ประชาชนท้องถิ่น เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open – ended) ซึ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
4. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
5. ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยทำการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางใน การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

2. นำโครงร่างเครื่องมือทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว มา ตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้ชัดเจน และเข้าใจยิ่งขึ้น

3. นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบพิจารณาความตรงและครอบคลุมด้านเนื้อหาและการใช้ ภาษา โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

3.1 เป็นผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งมี
ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น จำนวน
3 ท่าน คือ

- อาจารย์จิราภรณ์ ไชยโชค
ครู คศ. 3 โรงเรียนสบเมะวิทยา จังหวัดลำปาง
- อาจารย์บัวจันทร์ บุญสม
ครู คศ. 2 โรงเรียนแม่เม่อวิทยา จังหวัดลำปาง
- อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ
ครู คศ. 2 โรงเรียนวัดสี่สุก กรุงเทพมหานคร

3.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางวิชาการ และเคยศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์
ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 2 ท่าน คือ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุตินา เวทการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- อาจารย์อริยพร คุโรตะ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.3 เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน คือ

- ผู้อำนวยการจิรวัดณ์ วงศ์แก้วเขียว
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแหมะ จังหวัดลำปาง

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจพิจารณาแล้ว มา
ปรับปรุงแก้ไข และให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของ
แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α -
Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum Si^2}{S^2} \right)$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวน

(ประคอง กรรณสูตร , 2538)

การทดลองใช้เครื่องมือครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง คือ ผู้บริหาร 5 คน และครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 25 คน จากโรงเรียนในจังหวัดลำปาง ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.9251

6. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชากร แล้วรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการดังนี้

- 4.1 ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำส่งด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และในบางส่วนผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
- 4.2 ข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้

5.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละด้วยสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของข้อนั้น}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการนำมาวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	เห็นด้วยมากที่สุด
4	เห็นด้วยมาก
3	เห็นด้วยปานกลาง
2	เห็นด้วยน้อย
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด

หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยหรือมัชฌิมเลขคณิต

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนของแบบสอบถามทั้งหมด

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

(ประคอง กรรณสูตร , 2539)

หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation (S.D.)) จากสูตร

$$S = \sqrt{\frac{n \sum fx - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างประชากร

X = ค่าของข้อมูลแต่ละตัวหรือจุดกลางชั้นแต่ละชั้น

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

F = ความถี่ของข้อมูลแต่ละชั้น

(บุญเรียง ขจรศิลป์ , 2542)

ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) แปลความหมายทางด้านความคิดเห็น ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สรุปลงและอภิปรายผลในรูปแบบความเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

5.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของปราชญ์ท้องถิ่น นำมาแจกแจงหาค่าความถี่ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

6. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และเสนอข้อเสนอแนะต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- 1.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้าน
 - 1.2.1 การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 1.2.3 การกำหนดเนื้อหาสาระ
 - 1.2.4 การนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.2.5 การประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 1.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- 2.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้าน
- 2.2.1 การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
- 2.2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2.2.3 การกำหนดเนื้อหาสาระ
- 2.2.4 การนำหลักสูตรไปใช้
- 2.2.5 การประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 2.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ดังนี้

- 3.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- 3.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของปราชญ์ท้องถิ่น ในด้าน
- 3.2.1 การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
- 3.2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3.2.3 การกำหนดเนื้อหาสาระ
- 3.2.4 การนำหลักสูตรไปใช้
- 3.2.5 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร

1.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	16	76.2
หญิง	5	23.8
2. อายุ		
31 – 40 ปี	3	14.3
41 – 50 ปี	10	47.6
51 – 60 ปี	8	38.1
อื่นๆ	-	-
3. วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	9	42.9
ปริญญาโท	12	57.1
ปริญญาเอก	-	-
อื่นๆ	-	-
4. ตำแหน่งผู้บริหาร		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	16	76.2
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน	5	23.8
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร		
1 – 5 ปี	4	19.0
6 – 10 ปี	8	38.1
11 – 15 ปี	4	19.0
16 – 20 ปี	5	23.8
21 – 25 ปี	-	-
26 ปีขึ้นไป	-	-

จากตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ได้ดังนี้

เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างประชากร 21 คน เป็นผู้บริหารชายมากกว่าหญิง คือ เป็นผู้บริหารชายร้อยละ 76.2 และเป็นผู้บริหารหญิงร้อยละ 23.8

อายุ

ผู้บริหารส่วนมากมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 ส่วนช่วงอายุอื่นๆไม่ปรากฏ

วุฒิทางการศึกษา

ผู้บริหารส่วนมากมีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.5 ส่วนระดับอื่นๆไม่ปรากฏ

ตำแหน่งผู้บริหาร

ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ส่วนตำแหน่งผู้บริหารอื่นไม่ปรากฏ

ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร

ผู้บริหารส่วนมากมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ ระหว่าง 16 -20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.8 และระหว่าง 1- 5 ปี กับ 11 – 15 ปี เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 19.0

1.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหาร
ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน			
1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน	3.68		มาก
1.1 ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชน	3.76	0.89	มาก
1.2 ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปะหัตถกรรม แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น	4.10	1.04	มากที่สุด
1.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษา ในการสำรวจท้องถิ่น	3.19	0.81	ปานกลาง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน	3.57		มาก
2.1 ควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	3.14	0.73	ปานกลาง
2.2 ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ ของผู้เรียน	4.38	0.86	มาก
2.3 ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน	3.19	0.75	ปานกลาง
3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	3.79		มาก
3.1 ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน	4.33	1.02	มาก
3.2 ควรนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มา พิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น	3.67	0.66	มาก
3.3 ควรนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระ ทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา	3.38	0.92	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.68		มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐานรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.68$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.68$) และ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐานดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.68$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรมแหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากคือ ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.76$) และระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.19$) ตามลำดับ

ข้อที่ 2 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.57$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.14$) ตามลำดับ

ข้อ 3 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของ

ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ครอบนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มาพิจารณา ร่วมกับศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ครอบนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนพิจารณา ($\bar{X} = 3.38$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ผู้บริหารในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
1. พุทธิพิสัย	4.08		มาก
1.1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น	4.38	0.74	มาก
1.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน	4.24	0.83	มาก
1.3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ ใช้	4.10	0.80	มาก
2. จิตพิสัย	4.19		มาก
2.1 ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงาน ศิลปะท้องถิ่น	4.29	0.96	มาก
2.2 ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และปราชญ์ท้องถิ่น	4.19	1.03	มาก
2.3 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งาน ศิลปะท้องถิ่น	4.10	0.62	มาก
3. ทักษะพิสัย	4.02		มาก
3.1 ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริง ร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น	4.43	0.98	มาก
3.2 ควรมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น	3.24	0.77	ปานกลาง
3.3 ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงใน โรงเรียน	4.38	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.10		มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.10$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จิตพิสัย ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ พุทธิพิสัย ($\bar{X} = 4.08$) และ ทักษะพิสัย ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

ข้อ 1 เรื่องพุทธิพิสัยโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.08$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.24$) และผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

ข้อ 2 เรื่องจิตพิสัยโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.19$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และ ปรากฏท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.19$) และ ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

ข้อ 3 เรื่องทักษะพิสัยโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.02$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงร่วมกับ ปรากฏท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.43$) และ ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.38$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.24$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ผู้บริหารในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ			
1. ความสำคัญต่อการเรียนรู้	3.62		มาก
1.1 ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระ ทัศนศิลป์	4.29	0.96	มาก
1.2 ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ประจำวัน	3.57	0.87	มาก
1.3 ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการ ประกอบอาชีพ	3.00	0.77	ปานกลาง
2. ความถูกต้อง ทันสมัย	3.85		มาก
2.1 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้ สอดคล้องกับปัจจุบัน	4.14	1.06	มาก
2.2 ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา	3.52	0.68	มาก
2.3 ควรมีสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้ วัสดุในท้องถิ่น	3.90	0.94	มาก
3. ความน่าสนใจ	4.27		มาก
3.1 ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม	3.81	0.68	มาก
3.2 ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น	4.33	1.02	มาก
3.3 ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.67	0.48	มากที่สุด
4. สิ่งที่เรียนรู้ได้	4.00		มาก
4.1 ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของ ผู้เรียน	4.33	0.97	มาก
4.2 ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน	3.81	0.60	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4.2 ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน	3.86	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	3.94		มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.94$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ สิ่งที่เรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 4.00$) ความถูกต้อง ทันสมัย ($\bar{X} = 3.85$) และ ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระดังนี้

ข้อ 1 เรื่องความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.62$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.29$) และ ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.00$)

ข้อ 2 เรื่องความถูกต้อง ทันสมัยโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.85$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้สอดคล้อง

กับปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$) และควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

ข้อ 3 เรื่องความน่าสนใจโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.27$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนระดับความคิดเห็นด้วยมาก คือ ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม ($\bar{X} = 3.81$) ตามลำดับ

ข้อ 4 เรื่องสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.86$) และ ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.81$) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ผู้บริหารในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการนำหลักสูตรไปใช้			
1. การเตรียมครูผู้สอน	3.81		มาก
1.1 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการ สอนให้กับครูผู้สอน	4.24	0.94	มาก
1.2 ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน	4.00	0.71	มาก
1.3 ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอน กับปราชญ์ท้องถิ่น	3.19	0.60	ปานกลาง
2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้			
2.1 ผู้บริหารโรงเรียน	3.67		มาก
2.1.1 ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์	4.29	0.96	มาก
2.1.2 ควรมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญ ของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสาระทัศนศิลป์	3.43	0.81	ปานกลาง
2.1.3 ควรมีการประชุมสัมพันธหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน	3.29	0.85	ปานกลาง
2.2 บุคลากรภายในชุมชน	4.25		มาก
2.2.1 ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการ พิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น	3.90	0.94	มาก
2.2.2 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็น วิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น	4.33	0.80	มาก
2.2.3 ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน	4.52	0.75	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
2.3 คุณภาพของครูผู้สอน	3.45		ปานกลาง
2.3.1 ควรให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	4.62	0.67	มากที่สุด
2.3.2 ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน	3.05	0.67	ปานกลาง
2.3.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน	2.67	0.58	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.79		มาก

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือ การเตรียมครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.81$) และ ผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ คุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.45$)

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องการเตรียมครูผู้สอนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.81$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.19$)

ข้อที่ 2 เรื่องบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา คือ ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน ($\bar{X} = 3.29$)

ข้อที่ 3 เรื่องบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนของบุคลากรภายในชุมชนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.25$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และ ประชาชนท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.33$) และ ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

ข้อที่ 4 เรื่องบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนของคุณภาพของครูผู้สอน โดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมา คือ ควรให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.67$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ผู้บริหารในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร			
1. การประเมินเอกสารหลักสูตร	3.51		มาก
1.1 ควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก – ง่าย ของเนื้อหากับตัวผู้เรียน	3.90	0.70	มาก
1.2 ควรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.05	0.59	มาก
1.3 ควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ	2.57	0.68	ปานกลาง
2. การประเมินระบบหลักสูตร	3.86		มาก
2.1 ควรมีการประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระ ทัศนศิลป์เป็นระยะ	3.24	0.70	ปานกลาง
2.2 ควรนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตร กลางมาประเมินร่วมกัน	4.19	0.60	มาก
2.3 ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสม กับตัวผู้เรียน	4.14	0.65	มาก
3. การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร	4.05		มาก
3.1 ควรนำโครงสร้างระบบของโรงเรียนมาพิจารณา ร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น	4.62	0.67	มากที่สุด
3.2 ควรมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อช่วยในการประเมิน	4.00	0.63	มาก
3.3 ควรใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียนมา ร่วมกันประเมินระบบ	3.52	0.81	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	4.16		มาก
4.1 ควรมีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.57	0.68	มากที่สุด
4.2 ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของหลักสูตร เป็นลายลักษณ์อักษร	4.43	0.75	มาก
4.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผล สัมฤทธิ์ของผู้เรียน	3.48	0.68	ปานกลาง
5. การประเมินการสอนของครู	4.11		มาก
5.1 ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียน การสอน	3.95	0.59	มาก
5.2 ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอน	3.86	0.57	มาก
5.3 ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น	4.52	0.68	มากที่สุด
6. การประเมินติดตามผลผู้เรียน	4.05		มาก
6.1 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.95	0.59	มาก
6.2 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น	4.29	0.72	มาก
6.3 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในการประกอบอาชีพ	3.90	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	3.95		มาก

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร
รวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียง
ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.05$)

รองลงมาคือ การประเมินการสอนของครู ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนการประเมินระบบการบริหารหลักสูตร กับการประเมินติดตามผลผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ การประเมินระบบหลักสูตร ($\bar{X} = 3.86$) และการประเมินเอกสารหลักสูตร ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องการประเมินเอกสารหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.51$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ ควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก - ง่ายของเนื้อหากับตัวผู้เรียน ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ ($\bar{X} = 2.57$)

ข้อที่ 2 เรื่องการประเมินระบบหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.86$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน ($X = 4.14$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการจัดประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระทัศนศิลป์เป็นระยะ ($\bar{X} = 3.24$)

ข้อที่ 3 เรื่องการประเมินระบบการบริหารหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.05$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรนำโครงสร้างระบบของโรงเรียนมาพิจารณาร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ควรมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อช่วยในการประเมิน ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ควรใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียนมาประเมินระบบ ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

ข้อที่ 4 เรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.16$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประเมินทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนความคิดเห็นในรับเห็นด้วยมาก คือ ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการ ประเมินของหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 4.43$) และความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปาน กลาง คือ ควรให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.48$)

ข้อที่ 5 เรื่องการประเมินการสอนของครูโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.11$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนการ สอน ($\bar{X} = 3.95$) และ ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ

ข้อที่ 6 เรื่องการประเมินติดตามผลผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.05$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ ควรมีการประเมิน ติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ($\bar{X} = 3.95$) และ ควรมีการ ประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

1.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นแหล่งข้อมูลโดยตรง และมีรายละเอียดที่ชัดเจน แน่นนอน	9
2. ควรมีการพบปะ แลกเปลี่ยนทัศนคติกับทางชุมชน เพื่อทางโรงเรียนจะได้ทราบความต้องการในการอนุรักษ์และช่วยเผยแพร่งานศิลปะในท้องถิ่น	7
3. ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง	5
4. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระเพราะปราชญ์ท้องถิ่นมีความเชี่ยวชาญและเป็นบุคคลในท้องถิ่น	4
5. ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานที่จริงกับปราชญ์ท้องถิ่น เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ตลอดจนเป็นการสัมผัสงานศิลปะท้องถิ่นอย่างแท้จริง	3
6. ควรให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกันกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน	2

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมากที่สุดเรียงลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ควรให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นแหล่งข้อมูลโดยตรง และมีรายละเอียดที่ชัดเจน แน่นนอน ลำดับที่ 2 คือควรมีการพบปะ แลกเปลี่ยนทัศนคติกับทางชุมชน เพื่อทางโรงเรียนจะได้ทราบความต้องการในการอนุรักษ์และช่วยเผยแพร่งานศิลปะในท้องถิ่น ลำดับที่ 3 คือควรมีการสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์

2.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	41	46.1
หญิง	48	53.9
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	20	22.5
31 – 40 ปี	25	28.1
41 – 50 ปี	35	39.3
51 – 60 ปี	9	10.1
3. วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	62	69.7
ปริญญาโท	27	30.3
อื่นๆ	-	-
4. วิชาเอกที่จบการศึกษา		
ศิลปศึกษา	60	67.4
ดนตรี	22	24.7
นาฏศิลป์	7	7.9
อื่นๆ	-	-
5. ประสบการณ์การสอน		
1 – 5 ปี	32	36.0
6 – 10 ปี	28	31.5
11 – 15 ปี	24	27.0
16 – 20 ปี	5	5.6
21 – 25 ปี	-	-
25 ปีขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
6. ปัจจุบันสอนในระดับชั้น		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	26	29.2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	28	31.5
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	35	39.3
อื่นๆ	-	-
7. เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น		
ไม่เคยเข้ารับการอบรม	20	22.5
เข้ารับการอบรม 1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา	47	52.8
เข้ารับการอบรมมากกว่า 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา	22	24.7
การศึกษา		
อื่นๆ	-	-
8. การศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น		
อ่านจากหนังสือ	20	22.5
การสัมมนาทางวิชาการ	41	46.1
การศึกษาดูงาน	28	31.5
อื่นๆ	-	-
9. ประสบการณ์การอบรม - สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์		
ไม่เคยเข้ารับการอบรม – สัมมนา	25	28.1
1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา	54	60.7
มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา	10	11.2
อื่นๆ	-	-

จากตารางที่ 8 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ได้ดังนี้

เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างประชากร 89 คน เป็นครูผู้สอนหญิงมากกว่าชาย คือ เป็นครูผู้สอนหญิงร้อยละ 53.9 และเป็นครูผู้สอนชายร้อยละ 46.1

อายุ

ครูผู้สอนโดยส่วนมากมีอายุระหว่าง 41 -50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.1 อายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.5 และอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.1

วุฒิการศึกษา

ครูผู้สอนส่วนมากมีวุฒิการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ 69.7 รองลงมาคือระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 30.3

วิชาเอกที่จบการศึกษา

ครูผู้สอนส่วนมากจบการศึกษาในวิชาเอกศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.4 รองลงมาคือวิชาเอกดนตรี คิดเป็นร้อยละ 24.7 และวิชาเอกนาฏศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 7.9

ประสบการณ์การสอน

ครูผู้สอนส่วนมากมีประสบการณ์การสอน 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาคือระหว่าง 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 ระหว่าง 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.0 และระหว่าง 16 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.6

ปัจจุบันสอนในระดับชั้น

ครูผู้สอนส่วนมากสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 31.5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 29.2

การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ครูผู้สอนส่วนมากเข้ารับการอบรม 1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมาคือ เข้ารับการอบรมมากกว่า 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.7 และไม่ เคยเข้ารับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 22.5

การศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ครูผู้สอนส่วนมากศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากการสัมมนาทาง วิชาการ คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และ อ่าน จากหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 22.5

ประสบการณ์การอบรม – สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ

ครูผู้สอนส่วนมากมีประสบการณ์การอบรม – สัมมนา 1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิด เป็นร้อยละ 60.7 รองลงมาคือ ไม่เคยเข้ารับการอบรม – สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 28.1 และ มากกว่า 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน			
1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน	3.60		มาก
1.1 ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชน	3.93	0.93	มาก
1.4 ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรม แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น	3.88	0.82	มาก
1.5 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษา ในการสำรวจท้องถิ่น	2.98	0.67	ปานกลาง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน	3.13		ปานกลาง
2.1 ควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	3.37	0.80	ปานกลาง
2.4 ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ ของผู้เรียน	3.39	0.82	ปานกลาง
2.5 ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน	2.69	0.70	ปานกลาง
3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	3.59		มาก
3.1 ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน	4.00	0.66	มาก
3.4 ควรนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มา พิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น	4.20	0.94	มาก
3.5 ควรนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระ ทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา	2.56	0.77	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.43		ปานกลาง

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการศึกษาศาสนาหรือข้อมูลพื้นฐานรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมาคือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางคือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ($\bar{X} = 3.13$)

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการศึกษาศาสนาหรือข้อมูลพื้นฐานดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.60$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาคือ ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรม แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.98$)

ข้อที่ 2 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมาคือ ควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.37$) และ ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ

ข้อที่ 3 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา คือ ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการ

เรียนรู้ของครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา ($\bar{X} = 2.56$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
1. พุทธิพิสัย	3.72		มาก
1.1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น	4.21	0.94	มาก
1.4 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน	3.97	0.76	มาก
1.5 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ ใช้	2.99	0.72	ปานกลาง
2. จิตพิสัย	3.90		ปานกลาง
2.1 ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงาน ศิลปะท้องถิ่น	4.40	0.75	มาก
2.4 ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และปราชญ์ท้องถิ่น	4.21	0.78	มาก
2.5 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งาน ศิลปะท้องถิ่น	3.08	0.71	ปานกลาง
3. ทักษะพิสัย	3.77		มาก
3.1 ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริง ร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น	3.30	0.90	ปานกลาง
3.4 ควรมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น	3.99	0.70	มาก
3.5 ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงใน โรงเรียน	4.02	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	3.80		มาก

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.80$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จิตพิสัย ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ ทักษะพิสัย ($\bar{X} = 3.77$) และ พุทธิพิสัย ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับพุทธิพิสัยโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.72$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ($\bar{X} = 2.99$)

ข้อที่ 2 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับจิตพิสัยโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.90$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และ ปรากฏท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.08$)

ข้อที่ 3 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับทักษะพิสัยโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.77$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมา คือ ควรมีการใช้สื่ออุปกรณ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานใน
สถานที่จริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.30$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ			
1. ความสำคัญต่อการเรียนรู้	3.90		มาก
1.4 ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระ ทัศนศิลป์	4.47	0.69	มาก
1.5 ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ประจำวัน	3.28	0.75	ปานกลาง
1.6 ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการ ประกอบอาชีพ	3.96	0.72	มาก
2. ความถูกต้อง ทันสมัย	3.23		ปานกลาง
2.4 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้ สอดคล้องกับปัจจุบัน	3.62	0.73	มาก
2.5 ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา	3.92	0.83	มาก
2.6 ควรมีสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้ วัสดุในท้องถิ่น	2.43	0.72	น้อย
3. ความน่าสนใจ	3.78		มาก
3.1 ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม	3.18	0.75	ปานกลาง
3.2 ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น	3.88	0.82	มาก
3.3 ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.28	0.80	มาก
4. สิ่ง que เรียนรู้ได้	3.84		มาก
4.2 ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของ ผู้เรียน	4.00	0.69	มาก
4.2 ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน	3.96	0.78	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4.2 ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน	3.57	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	3.71		มาก

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการกำหนดเนื้อหาสาระรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.71$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ สิ่งที่เรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ความถูกต้อง ทันสมัย ($\bar{X} = 3.23$)

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระดังนี้

ข้อ 1 เรื่องความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.90$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.28$)

ข้อที่ 2 เรื่องความถูกต้อง ทันสมัยโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา คือ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้สอดคล้องกับ

ปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.43$)

ข้อที่ 3 เรื่องความน่าสนใจโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.78$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม ($\bar{X} = 3.18$)

ข้อที่ 4 เรื่องสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.84$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีความระดับคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.96$) และ ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการนำหลักสูตรไปใช้			
1. การเตรียมครูผู้สอน	3.40		ปานกลาง
1.1 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการ สอนให้กับครูผู้สอน	4.45	0.75	มาก
1.2 ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน	3.12	0.74	ปานกลาง
1.3 ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอน กับปราชญ์ท้องถิ่น	2.63	0.71	ปานกลาง
2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้			
2.1 ผู้บริหารโรงเรียน	3.95		มาก
2.1.1 ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์	3.52	0.71	มาก
2.1.2 ควรมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญ ของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสาระทัศนศิลป์	4.03	0.76	มาก
2.1.4 ควรมีการประชุมสัมพันธหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน	3.48	0.76	ปานกลาง
2.2 บุคลากรภายในชุมชน	3.56		มาก
2.2.1 ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการ พิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น	3.52	0.71	มาก
2.2.4 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็น วิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น	3.78	0.77	มาก
2.2.5 ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน	3.38	0.63	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
2.3 คุณภาพของครูผู้สอน	3.43		ปานกลาง
2.3.1 ควรให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	3.80	0.79	มาก
2.3.2 ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน	3.37	0.77	ปานกลาง
2.3.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน	3.13	0.74	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.59		มาก

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการนำหลักสูตรไปใช้รวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ บุคลากรภายในชุมชน ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ คุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา คือ การเตรียมครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องการเตรียมครูผู้สอนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน ($\bar{X} = 3.12$) รองลงมา คือ ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่ 2.1 เรื่องผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสภာระดับตำบล ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา คือ ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสภာระดับตำบล ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสภာระดับตำบลให้กับชุมชน ($\bar{X} = 3.48$)

ข้อที่ 2.2 เรื่องบุคลากรภายในชุมชนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.56$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา คือ ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.38$)

ข้อที่ 2.3 เรื่องคุณภาพของครูผู้สอนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน ($\bar{X} = 3.37$) รองลงมา คือ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.13$) ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ควรให้ผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร			
1. การประเมินเอกสารหลักสูตร	3.84		มาก
1.2 ควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก – ง่าย ของเนื้อหากับตัวผู้เรียน	4.43	0.84	มาก
1.2 ควรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.06	0.63	มาก
1.3 ควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ	3.02	0.75	ปานกลาง
2. การประเมินระบบหลักสูตร	3.66		มาก
2.4 ควรมีการประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระ ทัศนศิลป์เป็นระยะ	3.25	0.77	ปานกลาง
2.5 ควรนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตร กลางมาประเมินร่วมกัน	3.62	0.83	มาก
2.6 ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสม กับตัวผู้เรียน	3.80	0.62	มาก
3. การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร	3.95		มาก
3.4 ควรนำโครงสร้างระบบของโรงเรียนมาพิจารณา ร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น	3.63	0.86	มาก
3.5 ควรมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อช่วยในการประเมิน	4.11	0.85	มาก
3.6 ควรใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียนมา ร่วมกันประเมินระบบ	4.10	0.87	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	4.35		มาก
4.1 ควรมีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.39	0.83	มาก
4.2 ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของหลักสูตร เป็นลายลักษณ์อักษร	4.31	0.82	มาก
4.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผล สัมฤทธิ์ของผู้เรียน	4.35	0.78	มาก
5. การประเมินการสอนของครู	3.99		มาก
5.1 ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียน การสอน	4.00	0.81	มาก
5.2 ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอน	3.60	0.86	มาก
5.3 ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น	4.38	0.82	มาก
6. การประเมินติดตามผลผู้เรียน	3.52		มาก
6.1 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.11	0.76	ปานกลาง
6.2 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น	4.20	0.68	มาก
6.3 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในการประกอบอาชีพ	3.24	0.77	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.88		มาก

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรรวมทุก
ข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.88$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียง
ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมาคือ การประเมินการสอนของครู ($\bar{X} = 3.99$) การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 3.95$) การประเมินเอกสารหลักสูตร ($\bar{X} = 3.84$) การประเมินระบบหลักสูตร ($\bar{X} = 3.66$) และ การประเมินติดตามผลผู้เรียน ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องการประเมินเอกสารหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.84$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครอบคลุมสอดคล้องกันระหว่างความยาก - ง่ายของเนื้อหากับตัวผู้เรียน ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ครอบคลุมเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ครอบคลุมการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ ($\bar{X} = 3.02$)

ข้อที่ 2 เรื่องการประเมินระบบหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.66$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครอบนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา คือ ครอบนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ครอบมีการประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระทัศนศิลป์เป็นระยะ ($\bar{X} = 3.25$)

ข้อที่ 3 เรื่องการประเมินระบบการบริหารหลักสูตรโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครอบมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อช่วยในการประเมิน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ครอบใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียนมาร่วมกันประเมินระบบ ($\bar{X} = 4.10$) และ ครอบนำโครงสร้างระบบของโรงเรียนมาพิจารณาร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

ข้อที่ 4 เรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.35$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.35$) และ ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 4.31$) ตามลำดับ

ข้อที่ 5 เรื่องการประเมินการสอนของครูโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.99$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.00$) และ ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ

ข้อที่ 6 เรื่องการประเมินติดตามผลผู้เรียนโดยรวมทุกข้อ ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.52$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.24$) รองลงมา คือ ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.11$) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ($\bar{X} = 4.20$)

1.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น เพราะครูผู้สอนบางท่านไม่ใช่คนในท้องถิ่น หรือมีความรู้ด้านศิลปะท้องถิ่นน้อย	7
2. ควรมีเนื้อหาที่เน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง	5
3. ควรสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระทัศนศิลป์ ในรูปของหน่วยการเรียนรู้แบบต่างๆ หรือสาระเพิ่มเติม	4
4. ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ และอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่นของตน	2
5. ควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงเพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้	2
6. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นร่วมเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง	1
7. ควรมีการจัดนิทรรศการในโรงเรียนเกี่ยวกับงานศิลปะท้องถิ่นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มา เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้เรียนในช่วงชั้นอื่น	1
8. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแก่ครูผู้สอน	1
9. ควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของวิทยากรและวัสดุฝึก	1
10. ควรเป็นการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับรายวิชาอื่นของผู้เรียนด้วย	1
11. ควรมีการใช้วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อความสะดวกของผู้เรียน	1
12. ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้ จัดทำเป็นกิจกรรมเสริมในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนในช่วงชั้นอื่นได้มีโอกาสได้เรียนรู้	1

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมากที่สุดเรียงลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น เพราะครูผู้สอนบางท่านไม่ใช่คนในท้องถิ่น หรือมีความรู้ด้านศิลปะท้องถิ่นน้อย ลำดับที่ 2 คือ ควรมีเนื้อหาที่เน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ลำดับที่ 3 คือ ควรสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระทัศนศิลป์ ในรูปของหน่วยการเรียนรู้แบบต่างๆ หรือสาระเพิ่มเติม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น

3.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 15 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อความ	จำนวน
1. ประกอบอาชีพ	
1.1 ค้าขาย	5
1.1.1 ทำผลิตภัณฑ์จักสาน	
1.1.2 ทำผลิตภัณฑ์กระดาษสา	
1.1.3 ทำผลิตภัณฑ์รถม้าจำลอง	
1.1.4 ทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้	
1.1.5 ทำผลิตภัณฑ์งานปั้นจากดินขาว	
2. ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ	
2.1 จักสาน	1
2.2 กระดาษสา	1
2.3 รถม้าจำลอง	1
2.4 แกะสลักไม้	1
2.5 งานปั้นจากดินขาว	1
2.5.1 เซรามิค	
2.5.2 เขียนลายขามตราไก่	
3. ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น	
3.1 10 ปี	1
3.2 18 ปี	1
3.3 22 ปี	1
3.4 25 ปี	1
3.5 30 ปี	1

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน
4. ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจาก	
4.1 บรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง	3
4.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีความชำนาญ	1
4.3 สถานศึกษาต่างๆ	1
5. ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน	
5.1 5 ปี	2
5.2 3 ปี	1
5.3 1 ปี	2

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้
 ข้อที่ 1 ประกอบอาชีพ ประชาชนท้องถิ่นทั้งหมดประกอบอาชีพค้าขาย (5 คน) โดยมี
 รายละเอียดดังนี้ ทำผลิตภัณฑ์จักสาน (1 คน) ทำผลิตภัณฑ์กระดาษสา (1 คน) ทำผลิตภัณฑ์
 ร่มผ้าจำลอง (1 คน) ทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้ (1 คน) ทำผลิตภัณฑ์งานปั้นจากดินขาว
 (1 คน)

ข้อที่ 2 ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ ประชาชนท้องถิ่นมีความเชี่ยวชาญงานศิลปะ
 พื้นบ้าน ดังนี้ จักสาน (1 คน) กระดาษสา (1 คน) ร่มผ้าจำลอง (1 คน) แกะสลักไม้
 (1 คน) งานปั้นจากดินขาว (1 คน)

ข้อที่ 3 ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น ประชาชนมีประสบการณ์ทำงานศิลปะ
 ท้องถิ่นดังนี้ 10 ปี (1 คน) 18 ปี (1 คน) 22 ปี (1 คน) 25 ปี (1 คน) 30 ปี (1 คน)

ข้อที่ 4 ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากใคร ประชาชน
 ท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากบรรพบุรุษ
 ญาติพี่น้อง (3 คน) ประชาชนท้องถิ่นที่มีความชำนาญ (1 คน) สถานศึกษาต่างๆ (1 คน)
 ตามลำดับ

ข้อที่ 5 ประสพการณ์การสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มี
ประสบการณ์ในการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียนเป็น 1 ปี (2 คน) 5 ปี (2 คน) 3 ปี
(1 คน) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

3.2.1 การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 16 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ข้อความ	จำนวน
1. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในเรื่องท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง	4
2. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการรับทราบข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำมาประเมินถึงสภาพและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน	3
3. ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นให้ข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาสาระ รวมถึงด้านการปฏิบัติงานศิลปะร่วมกับทางโรงเรียน	2
4.ควรมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ในการเก็บข้อมูลขั้นพื้นฐาน	2
5. ควรมีการจัดทำทะเบียนประวัติของปราชญ์ท้องถิ่นให้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากส่วนใหญ่ปราชญ์ท้องถิ่นอายุมาก หรือเหลือแต่ลูกหลานเป็นผู้สืบทอด	1
6. ควรให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาถึงแหล่งศิลปะท้องถิ่นตามที่ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถตอบความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้	1

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในเรื่องท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง (4 คน) ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการรับทราบข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำมาประเมินถึงสภาพและความต้องการในการ

เรียนรู้ของผู้เรียน (3 คน) ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นให้ข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาสาระ รวมถึงด้านการปฏิบัติงานศิลปะร่วมกับทางโรงเรียน (2 คน)ควรมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่น ในการเก็บข้อมูลขั้นพื้นฐาน (2 คน) ควรมีการจัดทำทะเบียนประวัติของปราชญ์ท้องถิ่นให้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากส่วนใหญ่ปราชญ์ท้องถิ่นอายุมาก หรือเหลือแต่ลูกหลานเป็นผู้สืบทอด (1 คน) ควรให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาถึงแหล่งศิลปะท้องถิ่นตามที่ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถตอบความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ (1 คน) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ตารางที่ 17 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อความ	จำนวน
1. ควรให้ผู้เรียนได้ทราบตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง จนถึงขั้นตอนในการทำงานศิลปะท้องถิ่น	4
2. ควรมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น สาระสังคมศึกษาในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	3
3. ควรสอดแทรกถึงเรื่องราวของขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างงานศิลปะท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับความเป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง	3
4. ควรจัดเป็นโครงการอนุรักษ์ศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความหวงแหนและภาคภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นของตน	3
5. ควรให้ผู้เรียนจัดแสดงผลงานศิลปะท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้มา ถ่ายทอดให้เพื่อร่วมโรงเรียนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์	2
6. ควรใช้วิธีการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบของการจำลองแบบ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น	2
7. ควรมีการนำเรื่องราวในชีวิตประจำวันมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาของงานศิลปะในท้องถิ่น	2
8. ควรแนะนำผู้เรียนให้ทราบถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคตอันเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่น	1
9. ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ละเอียด ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจสามารถฝึกทักษะนอกเวลาเรียนได้	1

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้ทราบตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงจนถึงขั้นตอนในการทำงานศิลปะท้องถิ่น (4 คน) ควรมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น สาระสังคมศึกษา ในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (3 คน) ควรสอดแทรกถึงเรื่องราวของขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างงานศิลปะท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับความเป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง (3 คน) ควรจัดเป็นโครงการอนุรักษ์ศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความหวงแหนและภาคภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นของตน (3 คน) ควรให้ผู้เรียนจัดแสดงผลงานศิลปะท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้มา ถ่ายทอดให้เพื่อร่วมโรงเรียนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ (2 คน) ควรใช้วิธีการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบของการจำลองแบบ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น (2 คน) ควรมีการนำเรื่องราวในชีวิตประจำวันมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาของงานศิลปะในท้องถิ่น (2 คน) ควรแนะนำผู้เรียนให้ทราบถึงการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคตอันเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่น (1 คน) ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ละเอียด ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจสามารถฝึกทักษะนอกเวลาเรียนได้ (1 คน) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.3 การกำหนดเนื้อหาสาระ

ตารางที่ 18 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านกำหนดเนื้อหาสาระ

ข้อความ	จำนวน
1. ควรนำเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นปูพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงที่มาที่ไป ก่อนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ	3
2. ควรปรับปรุงรูปแบบของงานศิลปะท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับวัยและความรู้เดิมของผู้เรียน	3
3. ควรเพิ่มรูปแบบกิจกรรมในด้านการทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง	2
4. ควรมีเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	1
5. ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น ในรูปแบบของมัลติมีเดีย	1
6. ควรเชื่อมโยงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	1

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรนำเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นปูพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงที่มาที่ไป ก่อนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ (3 คน) ควรปรับปรุงรูปแบบของงานศิลปะท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับวัยและความรู้เดิมของผู้เรียน (3 คน) ควรเพิ่มรูปแบบกิจกรรมในด้านการทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (2 คน) ควรมีเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (1 คน) ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น ในรูปแบบของมัลติมีเดีย (1 คน) ควรเชื่อมโยงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (1 คน) ตามลำดับ

3.2.4 การนำหลักสูตรไปใช้

ตารางที่ 19 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อความ	จำนวน
1. ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงในที่ทำงานของปราชญ์ท้องถิ่น	4
2. ควรให้ครูผู้สอนฝึกปฏิบัติงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนการสอน	4
3. ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้	3
4. ควรมีการจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ปฏิบัติงานศิลปะให้เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรม โดยไม่จำเป็นต้องอยู่แต่ในห้องเรียน	3
5. ควรมีการบอกกล่าว ประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน	2
6. ควรให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษางานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	2
7. ควรมีการนำศิลปะท้องถิ่นของจริง และสื่อการสอนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ปราชญ์ท้องถิ่นใช้ทำงาน มาจัดแสดงในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน	2
8. ควรมีวิทยากรในชุมชนร่วมจัดการเรียนการสอนกับปราชญ์ท้องถิ่น	1

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงในที่ทำงานของปราชญ์ท้องถิ่น (4 คน) ควรให้ครูผู้สอนฝึกปฏิบัติงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนการสอน (4 คน) ควรมีการ

ประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ (3 คน) ควรมีการจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ปฏิบัติงานศิลปะให้เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรม โดยไม่จำเป็นต้องอยู่แต่ในห้องเรียน (3 คน) ควรมีการบอกกล่าว ประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (2 คน) ควรให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษางานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (2 คน) ควรมีการนำศิลปะท้องถิ่นของจริง และสื่อการสอนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ปราชญ์ท้องถิ่นใช้ทำงาน มาจัดแสดงในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน (2 คน) ควรมีวิทยากรในชุมชนร่วมจัดการเรียนการสอนกับปราชญ์ท้องถิ่น (1 คน) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.5 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตารางที่ 20 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

ข้อความ	จำนวน
1. ควรมีแบบทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผู้เรียน	3
2. ควรให้ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงความรู้ที่ได้รับ รวมถึงความรู้สึกต่องานศิลปะท้องถิ่นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน	2
3. ควรประเมินผลงานศิลปะจากความถูกต้องตามขั้นตอนมากกว่าความสวยงาม เนื่องจากความสวยงามต้องเกิดจากการใช้เวลาและการฝึกฝนปฏิบัติหลายครั้ง	2
4. ควรมีการสอบถามผู้เรียนในด้านการนำงานศิลปะท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต	1
5. ควรให้ครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินแบบเดียวกัน	1
6. ควรมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้มาให้กับชุมชน	1

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรมีแบบทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผู้เรียน (3 คน) ควรให้ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงความรู้ที่ได้รับ รวมถึงความรู้สึกต่องานศิลปะท้องถิ่นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน (2 คน) ควรประเมินผลงานศิลปะ

จากความถูกต้องตามขั้นตอนมากกว่าความสวยงาม เนื่องจากความสวยงามต้องเกิดจากการใช้เวลาและการฝึกฝนปฏิบัติหลายครั้ง (2 คน) ควรมีการสอบถามผู้เรียนในด้านการนำงานศิลปะท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต (1 คน) ควรให้ครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินแบบเดียวกัน (1 คน) ควรมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้มาให้กับชุมชน (1 คน) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “ การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง “ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ในด้านต่อไปนี้

6. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
7. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
8. การกำหนดเนื้อหาสาระ
9. การนำหลักสูตรไปใช้
10. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 23 คน ครูผู้สอน สาระทัศนศิลป์ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 93 คน และปราชญ์ท้องถิ่นที่มีผลงานดีเด่นทางสาขาศิลปะของจังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

2.2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบจำนวน 9 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 60 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

2.3 แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย สำหรับปราชญ์ท้องถิ่นที่มีผลงานดีเด่นทาง สาขาศิลปะของจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 14 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 15 ข้อ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยในการออกหนังสือขอความร่วมมือไปที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางทั้ง 3 เขต เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 23 คน โดยผู้วิจัยได้ เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 21 ฉบับ คิดเป็น 91 % และครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ จำนวน 93 คน โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 89 ฉบับ คิดเป็น 96 % และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ปราชญ์ ท้องถิ่นที่มีผลงานดีเด่นทางสาขาศิลปะของจังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆมาทำการวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 ความ คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์เนื้อหาโดยเสนอเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 1 นั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอเป็นความเรียง และในตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอเป็นความเรียง

สำหรับการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของผู้บริหารโรงเรียน

1.2 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครูผู้สอน

1.3 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของ ปราชญ์ท้องถิ่น

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครูผู้สอน

2.3 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของปราชญ์ท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

1.1 ผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้าน

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.2 ผลการวิจัยจากการการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครูผู้สอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้าน

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.3 สรุปผลการวิจัยจากการการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของปราชญ์ท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้าน

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.1 ผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 21 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 76.2 เพศหญิง ร้อยละ 23.8 และมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 ผู้บริหารส่วนมากมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.5 ตำแหน่งส่วนมากของผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมา คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และมีประสบการณ์ในการบริหารส่วนมาก 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมา คือ ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.8 และระหว่าง 1 – 5 ปี และ 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ข้อที่ 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด คือ ข้อที่ 1.1.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรม แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.19$)

ข้อที่ 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.14$)

ข้อที่ 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา ($\bar{X} = 3.38$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ($\bar{X} = 3.79$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ($\bar{X} = 3.57$)

2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อที่ 2.1 ด้านพุทธิพิสัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.1.1 มี

ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ($\bar{X} = 3.62$)

ข้อที่ 2.2 ด้านจิตพิสัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$)

ข้อที่ 2.3 ด้านทักษะพิสัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.3.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.24$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.2 จิตพิสัย ($\bar{X} = 4.19$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.3 ทักษะพิสัย ($\bar{X} = 4.02$)

3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

ข้อที่ 3.1 ความสำคัญต่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระทัศนศิลป์

($\bar{X} = 4.29$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.00$)

ข้อที่ 3.2 ความถูกต้อง ทันสมัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.52$)

ข้อที่ 3.3 ความน่าสนใจ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม ($\bar{X} = 3.81$)

ข้อที่ 3.4 สิ่งที่เรียนรู้ได้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.4.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในทางศิลปะของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.4.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.81$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.2 ความถูกต้อง ทันสมัย ($\bar{X} = 3.85$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.4 สิ่งที่เรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 4.00$)

4. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อที่ 4.1 การเตรียมครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.1.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.19$)

ข้อที่ 4.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อที่ 4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน ($\bar{X} = 3.29$)

ข้อที่ 4.2.2 บุคลากรภายในชุมชน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$)

ข้อที่ 4.2.3 คุณภาพของครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.67$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.2 บุคลากรภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.25$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.3 คุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.45$)

5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ข้อที่ 5.1 การประเมินเอกสารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.1.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ ($\bar{X} = 2.57$)

ข้อที่ 5.2 การประเมินระบบหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการจัดประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระทัศนศิลป์เป็นระยะ ($\bar{X} = 3.24$)

ข้อที่ 5.3 การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการนำโครงสร้างระบบโรงเรียนมาพิจารณาร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียนมาประเมินระบบ ($\bar{X} = 3.52$)

ข้อที่ 5.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.4.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.4.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.48$)

ข้อที่ 5.5 การประเมินการสอนของครู พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.5.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.5.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.86$)

ข้อที่ 5.6 การประเมินติดตามผลผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.6.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.6.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.90$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.16$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.1 การประเมินเอกสารหลักสูตร ($\bar{X} = 3.51$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น รวมทั้งควรมีการพบปะ แลกเปลี่ยนทัศนคติกับทางชุมชนเกี่ยวกับความต้องการในการอนุรักษ์และช่วยเผยแพร่ผลงานศิลปะท้องถิ่น การสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง อีกทั้งการให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระ เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญและเป็นบุคคลในท้องถิ่น การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานที่จริงกับปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงตลอดจนเป็นการสัมผัสผลงานศิลปะท้องถิ่นอย่างแท้จริง และการให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกันกำหนดแนวทางในการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

1.2 ผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครูผู้สอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากครูผู้สอนจำนวน 89 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.9 เพศชาย ร้อยละ 46.1 และมีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.1 ครูผู้สอนส่วนมากมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมาคือ ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 30.3 วิชาเอกที่จบการศึกษามากของครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม คือ ศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.4 รองลงมา คือ ดนตรี คิดเป็นร้อยละ 24.7 และมีประสบการณ์การสอน 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมา คือ ระหว่าง 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.0 ปัจจุบันครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมา คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 31.5 การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูผู้สอนส่วนมากเข้ารับการอบรม 1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมา คือ เข้ารับการอบรมมากกว่า 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.7 การศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูผู้สอนส่วนมากศึกษาจากการสัมมนาทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมา คือ การศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และประสบการณ์อบรม – สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของครูผู้สอนส่วนมากมีประสบการณ์

1 – 2 ครั้งต่อภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.7 รองลงมา คือ ไม่เคยเข้ารับการอบรม – สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 11.2

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูล
พื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตร
ไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ข้อที่ 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความ
คิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมาก
ที่สุด คือ ข้อที่ 1.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการสำรวจสภาพ
ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.93$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
คือ ข้อที่ 1.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ประชาชน
ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.98$)

ข้อที่ 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ
ข้อที่ 1.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการสำรวจความสนใจ
ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.39$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
คือ ข้อที่ 1.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการสำรวจความ
พร้อมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.63$)

ข้อที่ 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่
1.3.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการนำกระบวนการจัดการเรียนการ
สอนที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการนำ
ปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา ($\bar{X} = 2.56$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการศึกษาศภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 3.60$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ($\bar{X} = 3.13$)

2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อที่ 2.1 ด้านพุทธิพิสัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ($\bar{X} = 2.99$)

ข้อที่ 2.2 ด้านจิตพิสัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.08$)

ข้อที่ 2.3 ด้านทักษะพิสัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.02$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.30$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นที่

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2.2 จิตพิสัย ($\bar{X} = 3.90$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.1 พุทธิพิสัย ($\bar{X} = 3.72$)

3. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

ข้อที่ 3.1 ความสำคัญต่อการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.1.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.28$)

ข้อที่ 3.2 ความถูกต้อง ทันสมัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย เกี่ยวกับการมีสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.43$)

ข้อที่ 3.3 ความน่าสนใจ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม ($\bar{X} = 3.18$)

ข้อที่ 3.4 สิ่ง que เรียนรู้ได้ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.4.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.4.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.57$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3.1 ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.90$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3.3 ความถูกต้อง ทันสมัย ($\bar{X} = 3.23$)

4. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อที่ 4.1 การเตรียมครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับประชาชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.63$)

ข้อที่ 4.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อที่ 4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน ($\bar{X} = 3.48$)

ข้อที่ 4.2.2 บุคลากรภายในชุมชน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.2.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และประวัติท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.38$)

ข้อที่ 4.2.3 คุณภาพของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.3.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.13$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.95$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4.1 การเตรียมครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.40$)

5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ข้อที่ 5.1 การประเมินเอกสารหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.1.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก - ง่ายของเนื้อหากับตัวผู้เรียน ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.1.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ ($\bar{X} = 3.02$)

ข้อที่ 5.2 การประเมินระบบหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.2.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.2.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการจัดประชุมการประเมินระบบหลักสูตรสาระทัศนศิลป์เป็นระยะ ($\bar{X} = 3.25$)

ข้อที่ 5.3 การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.3.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อช่วยในการประเมิน ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.3.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการนำโครงสร้างระบบของโรงเรียนมาพิจารณาร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.63$)

ข้อที่ 5.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.4.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ($\bar{X} = 4.39$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.4.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 4.31$)

ข้อที่ 5.5 การประเมินการสอนของครู พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.5.3 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.5.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.60$)

ข้อที่ 5.6 การประเมินติดตามผลผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.6.2 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.6.1 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เกี่ยวกับการประเมินติดตามผลการนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.11$)

เมื่อพิจารณารวมทุกข้อด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความ

คิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.35$) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 5.6 การประเมินติดตามผลผู้เรียน ($\bar{X} = 3.52$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยมีใจความสำคัญว่า ลำดับที่ 1 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น เพราะครูผู้สอนบางท่านไม่ใช่คนในท้องถิ่น หรือมีความรู้ด้านศิลปะท้องถิ่นน้อย รองลงมา คือ ควรมีเนื้อหาที่เน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ครูผู้สอนยังได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างๆกันออกไป เช่น ควรสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระทัศนศิลป์ ในรูปของหน่วยการเรียนรู้แบบต่างๆ หรือสาระเพิ่มเติม ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ และอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่นของตน ควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นร่วมเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ควรมีการจัดนิทรรศการในโรงเรียนเกี่ยวกับงานศิลปะท้องถิ่นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มา เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้เรียนในช่องทางอื่น ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแก่ครูผู้สอน ควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของวิทยากรและวัสดุฝึก ควรเป็นการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับรายวิชาอื่นของผู้เรียนด้วย ควรมีการใช้วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อความสะดวกของผู้เรียน และ ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้ จัดทำเป็นกิจกรรมเสริมในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนในช่องทางอื่นได้มีโอกาสได้เรียนรู้

1.3 สรุปผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของปราชญ์ท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย (5 คน) ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ จักสาน (1 คน) กระจาดสาน (1 คน) รถม้าจำลอง (1 คน) แกะสลักไม้ (1 คน) งานปั้นจากดินขาว (1 คน) ปราชญ์ท้องถิ่นมีประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น ปราชญ์มีประสบการณ์ทำงานศิลปะท้องถิ่นมาแล้ว 10 ปี (1 คน) 18 ปี (1 คน) 22 ปี (1 คน) 25 ปี (1 คน) 30 ปี (1 คน) ปราชญ์ท้องถิ่นโดยส่วนมากได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากบรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง (3 คน) ปราชญ์ท้องถิ่นผู้มีความชำนาญ (1 คน) สถานศึกษาต่างๆ (1 คน) และมีประสบการณ์การสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน 1 ปี (2 คน) 5 ปี (2 คน) 3 ปี (1 คน)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ในการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในเรื่องท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง รวมถึงการให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการรับทราบข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำมาประเมินถึงสภาพและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน การให้ปราชญ์ท้องถิ่นให้ข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาสาระ รวมถึงด้านการปฏิบัติงานศิลปะร่วมกับทางโรงเรียน การมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น มีการจัดทำทะเบียนประวัติของปราชญ์ท้องถิ่นให้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากส่วนใหญ่ปราชญ์ท้องถิ่นอายุมาก หรือเหลือแต่ลูกหลานเป็นผู้สืบทอด อีกทั้งการให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาถึงแหล่งศิลปะท้องถิ่นตามที่ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถตอบความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้

2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้ทราบตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง จนถึงขั้นตอนในการทำงานศิลปะท้องถิ่น ควรมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น สาระสังคมศึกษา ในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสอดแทรกถึงเรื่องราวของขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างงานศิลปะท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับความเป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งควรจัดเป็นโครงการอนุรักษ์ศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความหวงแหนและภาคภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นของตน การให้ผู้เรียนจัดแสดงผลงานศิลปะท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้มา ถ่ายทอดให้เพื่อร่วมโรงเรียนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ รวมถึงใช้วิธีการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบของการจำลองแบบ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีการนำเรื่องราวในชีวิตประจำวันมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาของงานศิลปะในท้องถิ่น แนะนำผู้เรียนให้ทราบถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคตอันเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติงานศิลปะท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่ละเอียด ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถฝึกทักษะนอกเวลาเรียนได้

3. การกำหนดเนื้อหาสาระ

ในการกำหนดเนื้อหาสาระ ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรนำเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงที่มาที่ไป ก่อนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ ปรับปรุงรูปแบบของงานศิลปะท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับวัยและความรู้เดิมของผู้เรียน รวมถึงการเพิ่มรูปแบบกิจกรรมในด้านการทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น ในรูปแบบของมัลติมีเดีย และควรเชื่อมโยงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

4. การนำหลักสูตรไปใช้

ในการนำหลักสูตรไปใช้ ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงในที่ทำงานของปราชญ์ท้องถิ่น การให้ครูผู้สอนฝึก

ปฏิบัติงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนการสอน มีการประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม สถานที่ปฏิบัติงานศิลปะให้เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรม โดยไม่จำเป็นต้องอยู่แต่ในห้องเรียน มีการบอกกล่าวประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษางานศิลปะท้องถิ่นในรูปแบบเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งควรมีการนำศิลปะท้องถิ่นของจริง และสื่อการสอนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ปราชญ์ท้องถิ่นใช้ทำงาน มาจัดแสดงในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน และควรมีวิทยากรในชุมชนร่วมจัดการเรียนการสอนกับปราชญ์ท้องถิ่น

5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ในการประเมินผลการใช้หลักสูตร ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรมีแบบทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผู้เรียน การให้ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงความรู้ที่ได้รับ รวมถึงความรู้สึkst่องานศิลปะท้องถิ่นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ประเมินผลงานศิลปะจากความถูกต้องตามขั้นตอนมากกว่าความสวยงาม เนื่องจากความสวยงามต้องเกิดจากการใช้เวลาและการฝึกฝนปฏิบัติหลายครั้ง มีการสอบถามผู้เรียนในด้านการนำงานศิลปะท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงการให้ครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินแบบเดียวกัน และควรมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้มาให้กับชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า

ในเรื่องการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อในด้านนี้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในการสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดังที่สุเมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความเห็นเห็นว่า หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของคุณครู ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมเสริมการเรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนศิลปะนั้น จะมีความแตกต่างจากการสอนในรายวิชาอื่น เพราะศิลปะเกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติ (วิบูลย์ จันทร์แย้ม , 2531) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีความพร้อมที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ ยังต้องทำความเข้าใจกับวุฒิภาวะและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อม และสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม

ส่วนในเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับจิตพิสัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อในด้านนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น กล่าวคือ การเห็นคุณค่างานศิลปะท้องถิ่นในชุมชน ความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกชื่นชม ความงามของงานศิลปะท้องถิ่น รวมไปถึงการดูแลรักษางานศิลปะ โบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ จะทำให้สร้างความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ รักและหวงแหน ตลอดจนการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่นสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา เวทการ (2542) ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 จากผลการศึกษาโบราณวัตถุสถานี่วัดไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปางว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการที่ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นของตนนั้น เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนมีความผูกพันกัน อันญาติมิตร มีกิจกรรมการทำงานร่วมกันที่มีให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน และให้ความสำคัญซึ่งกัน

และกัน เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ จีรวัดณ์ วงศ์แก้วเขียว (สัมภาษณ์ , 20 ตุลาคม 2549) ที่ได้ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้หลักสูตรท้องถิ่นประสบความสำเร็จในด้านการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นของตน เพราะผู้บริหารจะเป็นผู้ประสานการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถทำกิจกรรมและการแก้ปัญหาต่างๆร่วมกันได้ และ กรมวิชาการ (2542) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตน เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมต่อไปได้

ส่วนในเรื่องการกำหนดเนื้อหาสาระ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับความน่าสนใจ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในการมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ดังที่สังด์อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในการใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศไว้ว่า หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับชาติ ครอบคลุมกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในภาพรวม การนำไปใช้จึงไม่สามารถตอบสนองสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2535) ที่กล่าวสนับสนุนว่า ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน และเป็นอาณาเขตที่เหมาะสมแก่การพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้สะดวกขึ้น เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ ศรีกรุง พุ่มอยู่ (สัมภาษณ์ , 15 มิถุนายน 2549) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกคุ้นเคย ทำความเข้าใจได้ง่าย และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลากรภายในชุมชน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน ในด้านการให้ชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุน ช่วยเหลือเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลทั้งงานศิลปะท้องถิ่น และข้อมูลของปราชญ์ท้องถิ่น (วิชัย วงษ์ใหญ่ , 2535) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวจันทร์ บุญสม (2545) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเรื่อง กระดาษสา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การจัดทำข้อมูลทั้งชั้นตอนกระบวนการผลิตกระดาษสา แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

ตลอดจนประวัติและผลงานของปราชญ์ท้องถิ่น ยังมีไม่มากนัก และในบางเรื่องข้อมูลไม่ชัดเจน ทำให้เกิดการเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หากมีการนำเรื่องราวในท้องถิ่นมาจัดทำในรูปแบบของหนังสือ หรือสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยแล้ว จะทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่แพร่หลายไปยัง โรงเรียนอื่นๆที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นได้ นอกจากนี้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในเรื่องของแหล่งการเรียนรู้ ยังกล่าวถึงการถ่ายทอดหรือบันทึกความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคล ในรูปแบบของสื่อต่างๆ เราจะ ธรรมชาติของกลุ่มศิลปะที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้วิธีการแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส และทุกสถานที่ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด (กรมวิชาการ , 2544)

ส่วนในเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้าน นี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในการประเมินทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ดังที่ประเทิน มหาพันธ์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน ศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษาชั้น มีหลักสำคัญเพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะ และการ แสดงออกดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามแก่เด็กในทุกๆด้าน ฉะนั้น ครูจึงไม่ควรดู ผลงานของเด็กเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปกว่านั้นว่า ผลงานของเด็กแสดงให้เห็น ความงอกงามในด้านใดบ้าง สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการติดตาม ประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม รวมถึงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นข้อมูล ในการพัฒนาผู้เรียนศิลปะอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ , 2544) และสอดคล้องกับ อนงค์ ศรีดี (สัมภาษณ์ , 3 พฤศจิกายน 2549) ที่กล่าวสนับสนุนว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มที่ ใช้การฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ ในการประเมินผลการเรียนรู้จะต้องมีการทดสอบความสามารถ ในด้านการปฏิบัติงานศิลปะควบคู่ไปกับความรู้ทางด้านทฤษฎีอีกด้วย

สรุปว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็น แหล่งข้อมูลโดยตรง และมีรายละเอียดที่ชัดเจน แน่นนอน มีการพบปะ แลกเปลี่ยนทัศนคติกับ

ทางชุมชน เพื่อทางโรงเรียนจะได้ทราบความต้องการในการอนุรักษ์และช่วยเผยแพร่งานศิลปะในท้องถิ่น มีการสอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง ให้

ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระเพราะปราชญ์ท้องถิ่นมีความเชี่ยวชาญและเป็นบุคคลในท้องถิ่น และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานที่จริงกับปราชญ์ท้องถิ่น เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ตลอดจนเป็นการสัมผัสงานศิลปะท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.2 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของครูผู้สอน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามความคิดของครูผู้สอน พบว่า

ในเรื่องการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในการนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น ดังที่ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535) ได้กล่าวถึงวิธีการในการนำศิลปะท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนไว้ว่า สามารถนำเนื้อหา เรื่องราวในท้องถิ่นมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น การขยายเนื้อหาที่ท้องถิ่นรู้จักกันดีแล้วให้มีรายละเอียดลึกลงไปอีก และการเพิ่มเนื้อหาที่เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ควรเรียนรู้ โดยคนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ก็ได้ นอกจากนี้ยังใช้การจัดทำในรายวิชาเลือก หรือเป็นหลักสูตรเสริม การจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ คู่มือการเรียนการสอน รวมทั้งหนังสือแบบฝึกหัด ขึ้นมาใหม่ (วิไลวรรณ เหมือนชาติ , 2538) สอดคล้องกับประสิทธิ์ มาวิเลิศ (2545) ที่ได้ทดลองจัดทำโครงการโดยนำงานศิลปะในท้องถิ่นมาทดลองจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษา เรื่องการทำโคมไฟ พบว่า ในการสืบทอดงานศิลปะท้องถิ่นควรเริ่มต้นจากสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังนิสัยให้มีความรักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนทำให้นักเรียนได้เห็นความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของบรรพบุรุษ

ส่วนในเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับจิตพิสัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น ดังที่ รัตติยา จันทร์ฉาย (2545) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดความรู้ทาง

ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง เรื่อง เครื่องบวช โดยการรวมกลุ่มของแม่บ้านเพื่อมาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่นักเรียนที่สนใจและต้องการเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ได้มีข้อเสนอแนะคือควรมีการสืบทอดความรู้มิให้สูญหายไป และควรส่งเสริมให้เยาวชน - นักเรียนเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น โดยจัดให้มีการสอนในโรงเรียน และขอความร่วมมือจากวิทยากรในท้องถิ่นช่วยสอนในบางโอกาส สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ วรณี สนิทิม (สัมภาษณ์ , 27 ตุลาคม 2549) ที่กล่าวว่า นักเรียนให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าศิลปะท้องถิ่นน้อย ควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า อาจเป็นในรูปของการพาไปยังแหล่งงานศิลปะท้องถิ่นที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จัก ค้นเคย ตลอดจนการลองให้ผู้เรียนหัดทำงานศิลปะกับกลุ่มชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นในขณะนั้น ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานแล้ว ยังได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อีกด้วย นอกจากนี้ ณัฐยา ทิพรัตน์ (2543) กล่าวว่า การที่จะให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่นนั้น ครูควรนำนักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติมนอกสถานศึกษาหรือไปศึกษาร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในงานศิลปะอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

ส่วนในเรื่องการกำหนดเนื้อหาสาระ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญต่อการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระทัศนศิลป์ โดยนอกจากที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ของสาระทัศนศิลป์แล้ว การนำเนื้อหาในท้องถิ่นที่จะเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือนำไปประกอบอาชีพ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (สัจด์ อุทรานันท์ , 2532) นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ วันเพ็ญ บุพชาติ (สัมภาษณ์ , 25 มกราคม 2549) ในเรื่องการนำงานศิลปะท้องถิ่นของจังหวัดลำปางมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ พบว่า ยังมีไม่มากนัก เนื่องจาก ครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจในเรื่องราว การทำงานศิลปะท้องถิ่น และทางชุมชนก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการนำเนื้อหาสาระทัศนศิลป์ ทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่เกิดผลมากนัก หากครูผู้สอนมีข้อมูลที่ถูกต้อง และมีการวางแผนร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ก็จะสามารถนำเนื้อหาในท้องถิ่นดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับสาระ

ทัศนศิลป์ รวมถึงการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นได้ นอกจากนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความเห็นว่า จากการศึกษาที่ไม่ค่อยมีการนำเนื้อหาในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีเวลาศึกษาหลักสูตรก่อน ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ อีกทั้งครูผู้สอนมีภาระงานสอนมากหรือรับผิดชอบงานหลายอย่าง จึงไม่มีเวลาที่จะศึกษาหรือจัดทำ นอกจากนี้ แหล่งค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมของครูผู้สอน รวมถึงแหล่งความรู้ วิทยากรต่าง ๆ ยังมีความขาดแคลน ทำให้การนำเนื้อหาในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในหลักสูตรได้ไม่เต็มที่ หากครูผู้สอน โรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่นร่วมมือกันในการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนแล้ว จะทำให้หลักสูตรท้องถิ่นสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการ ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับ สาระทัศนศิลป์ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้มาใช้ในโรงเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ให้การสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ในเบื้องต้นผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จึงสามารถบริหารหลักสูตรในลำดับขั้นตอนต่อไป เช่น การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดผู้สอนอย่างเหมาะสม การสรรหา วัสดุหลักสูตรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดหาแหล่งเสริมความรู้และประสบการณ์ การปรับปรุงคุณภาพครู การติดตามผล และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2536) สอดคล้องกับรัตนะ บัสนธิ (2535) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเชี่ยวชาญและใส่ใจต่อการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะพื้นฐานการเอาใจใส่ทางวิชาการของครูที่แตกต่างกัน ก็ทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีการประชุมชี้แจง การสนับสนุน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ครูและผู้บริหารมีความเข้าใจตรงกัน และกรม วิชาการ (2542) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งการวิเคราะห์สภาพสังคม ความต้องการของท้องถิ่น การจัดทำระบบข้อมูลท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ สำหรับที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตร และที่สำคัญคือการนำเอา ชุมชนในท้องถิ่นเข้าร่วมวางแผนและพัฒนาหลักสูตรกับทางโรงเรียนด้วย

ส่วนในเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจากข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ เจตคติ จากรายงานการวิจัยของ ประชุม บุญน้อม (2544) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดภูมิ ปัญญาชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า นอกจากการ ประเมินผลผู้เรียนในด้านทักษะ และข้อความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้แล้ว ควรประเมินด้าน ทักษะของผู้เรียนเกี่ยวกับความคิดที่จะอนุรักษ์วงปีพาทย์ให้ยังคงอยู่สืบไป สอดคล้องกับกรม วิชาการ (2544) เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความเข้าใจ ความเป็นมา ของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานทางวัฒนธรรม การฝึกฝนทักษะงานศิลปะ อันจะนำไป ถึงการเห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะรอบตัว สอดคล้องกับประเทิน มหา ชันท์ (2531) ที่กล่าวว่า ในการประเมินผลการเรียนรู้นั้น ไม่ควรมองที่ผลงานเพียงอย่างเดียว ควรมองที่ข้อความรู้ที่ผู้เรียนได้จากเนื้อหา และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการมีทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วย

สรุปว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น เพราะครูผู้สอนบางท่านไม่ใช่คนในท้องถิ่น หรือมีความรู้ด้านศิลปะท้องถิ่นน้อย มีเนื้อหาที่เน้น การปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นกับสาระ ทัศนศิลป์ ในรูปของหน่วยการเรียนรู้แบบต่างๆ หรือสาระเพิ่มเติม มีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ และอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่นของตน ให้ผู้เรียนได้ลงมือ ปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ให้ปราชญ์ ท้องถิ่นร่วมเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีการ จัดนิทรรศการในโรงเรียนเกี่ยวกับงานศิลปะท้องถิ่นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มา เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้เรียน ในช่วงชั้นอื่น ให้ปราชญ์ท้องถิ่นเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแก่ ครูผู้สอน จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะ เรื่องของวิทยากรและวัสดุฝึก บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับรายวิชาอื่นของผู้เรียนด้วย มีการใช้ วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อความสะดวกของผู้เรียน และนำหลักสูตร ท้องถิ่นที่ได้ จัดทำเป็นกิจกรรมเสริมในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนในช่วงชั้นอื่นได้มีโอกาสได้เรียนรู้

2.3 อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของปราชญ์ท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามความคิดของปราชญ์ท้องถิ่น พบว่า

ในเรื่องการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในเรื่องท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ดังที่ ฟองคำ อยู่เย็น (สัมภาษณ์ , 10 กรกฎาคม 2549) กล่าวว่า ปราชญ์ท้องถิ่นนอกจากจะมีความเชี่ยวชาญในด้านการทำงานศิลปะแล้ว ยังมีความรู้ในเรื่องราวความเป็นมาของประวัติท้องถิ่น ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนที่บางเรื่องอาจไม่มีอยู่ในเอกสาร ตำรา เป็นการบอกเล่าของคนรุ่นต่อรุ่น ดังนั้น การได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับปราชญ์ท้องถิ่น จะช่วยให้สามารถกำหนดเนื้อหาที่มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พันธวิทย์ ยืนยิ่ง (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านการทำเม็ดประเก้อมเงินของชุมชนบ้านสวด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กระบวนการทำงานจะสัมพันธ์กับความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้านซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การให้ชุมชนในท้องถิ่นมีช่วยเหลือในด้านข้อมูล จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อีกประการหนึ่งคือ ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการรับทราบข้อมูลของผู้เรียน เพื่อนำมาประเมินถึงสภาพและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจมีการสนับสนุนให้มีการอบรม สัมมนาแก่ปราชญ์ท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับทราบรายละเอียดของตัวผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่กล่าวว่า ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

ส่วนในเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า ควรให้ผู้เรียนได้ทราบตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง จนถึงขั้นตอนในการทำงานศิลปะท้องถิ่น จากงานวิจัยของจำลอง คำบุญชู (2543) ที่ได้ศึกษาบทบาทและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตก่องข้าวของชุมชนตำบลเมืองมาย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่านักเรียนทราบถึงกระบวนการในการสานก่องข้าว แต่ไม่ทราบรายละเอียดของประวัติความเป็นมาในการจักสาน ทั้งที่ตัวนักเรียนอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนนั้น

และครอบครัวที่เลิกอาชีพสวนก๋อ้งข้าวแล้วก็ได้ให้ความสนใจในการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิต ก๋อ้งข้าว จึงได้มีข้อเสนอแนะคือ การถ่ายทอดเรื่องราวของประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น งาน ศิลปะท้องถิ่น ตลอดจนรายละเอียดของปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากการปฏิบัติ นอกจากนี้ ครูผู้สอนอาจไม่ใช่บุคคลในท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบ รายละเอียดที่ถูกต้อง โรงเรียนและชุมชนจึงควรมีบทบาทในการให้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน สอดคล้องกับนิตยา บุตรศรี (2542) ที่กล่าวว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในระบบ การศึกษานั้น จะต้องมีการนำประเด็นในท้องถิ่นนั้นๆมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตน ท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญใน การนำภูมิปัญญาที่มีมาสู่การศึกษาในระบบมากขึ้น ประเด็นต่อมา คือ การบูรณาการกับกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่น จากคำสัมภาษณ์ของ จิราภรณ์ ไชยโชค (สัมภาษณ์ , 24 มกราคม 2549) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นนั้น โดยมากมีการจัดทำในรูปแบบ การบูรณาการระหว่างวิชา โดยเชื่อมโยงเรื่องราวของประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และเป็นเรื่องราวในท้องถิ่นที่โรงเรียนแห่งนั้นตั้งอยู่ ทำให้คณะครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆได้มีส่วน ร่วมในการเผยแพร่เรื่องราวของท้องถิ่น และช่วยเหลือกันในการจัดทำหลักสูตร ตลอดจน แก้ไขปัญหาพร้อมกันอีกด้วย

ส่วนในเรื่องการกำหนดเนื้อหาสาระ พบว่า ควรนำเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ของ ท้องถิ่นมาปูพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงที่มาที่ไปของงานศิลปะนั้นๆ เป็นการทำงานร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กล่าวคือ นอกจากเนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบ ของหนังสือ เอกสาร และตำราแล้ว สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะ ก็มีส่วน สำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพราะเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ส่วนมาก นำเบื่อ จึงควรใช้การศึกษานอกสถานที่ หรือการมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น ในรูปของ มัลติมีเดีย เป็นต้น (ชุติมา เวทการ , 2543)

นอกจากนี้ การเพิ่มรูปแบบกิจกรรมในด้านการทัศนศึกษา จะทำให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจเป็นการพาไปศึกษายังพิพิธภัณฑ์ในชุมชนที่มีเรื่องราวทางด้าน ประวัติศาสตร์ครบถ้วน รวมถึงบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความสนุกสนาน หรือการจัด สถานที่ในการเรียนการสอนภายในบริเวณโรงเรียนนอกเหนือจากห้องเรียน การใช้สื่อการสอนใน รูปแบบของภาพยนตร์ ทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ สอดคล้องกับ เลิศ อานันท์ (2518) ที่กล่าวถึงการสอนวิชาศิลปะศึกษาว่า ครูศิลปะควรเลือกใช้วิธีการสอนหลายๆวิธี เพราะ

ยังไม่มีวิธีการสอนแบบใดที่ดีที่สุด โดยไม่มีการแก้ไขปรับปรุง ผู้สอนจึงควรทดลองค้นคว้าวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ

ส่วนในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงในที่ทำงานของปราชญ์ท้องถิ่น การให้ครูผู้สอนฝึกปฏิบัติงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนการสอน และ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ ศรีกรง พุ่มอยู่ (สัมภาษณ์ , 15 มิถุนายน 2549) ได้ให้ความเห็นของการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานศิลปะในสถานที่จริงกับปราชญ์ท้องถิ่นว่า นอกจากประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนจะได้จากการลงมือปฏิบัติในสถานที่จริงแล้ว ทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในการมีรถรับ – ส่ง ตลอดจนการเตรียมสถานที่ให้พร้อมรองรับจำนวนผู้เรียน การติดต่อวิทยากรผู้ช่วยปราชญ์ท้องถิ่นให้เข้าใจถึงเนื้อหาที่จะใช้จัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ัททยา เจียมศักดิ์ (2539) ที่กล่าวถึงการให้ผู้เรียนได้ผู้เรียนได้ทดลองทำงานศิลปะร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นว่า เป็นการเสริมความรู้ให้กับผู้เรียนนอกตำราเรียน และในกรณีที่ปราชญ์ไม่สะดวกที่จะมาจัดการเรียนการสอนให้ที่โรงเรียน การให้ผู้เรียนไปเรียนรู้ถึงที่ทำงานปราชญ์ท้องถิ่น จะทำให้ปราชญ์ท้องถิ่นเกิดความรู้สึกคุ้นเคย และเป็นกันเองกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า ครูมีแบบทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผู้เรียน เนื่องจากก่อนที่ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติงานศิลปะได้นั้น ควรทราบถึงเหตุผลในการสร้างงานศิลปะท้องถิ่น ตลอดจนความเกี่ยวข้องระหว่างเรื่องราวในท้องถิ่น กับงานศิลปะที่ประดิษฐ์ขึ้น และการทำแบบทดสอบในด้านวัดความรู้ ความเข้าใจในด้านเนื้อหานั้น ก็เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการวัดความสำเร็จของหลักสูตร สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินผลเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินผลจะให้ครูรู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

นอกจากนี้การให้ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงความรู้ที่ได้รับ รวมถึงความรู้สึกต่องานศิลปะท้องถิ่นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน เนื่องจากการที่ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นนั้น จะทำให้ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนทราบความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (บัวจันทร์ บุญสม, 2545)

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมสัมมนา วางแผนร่วมกับครูผู้สอน และปราชญ์ท้องถิ่น ในการกำหนดแนวทางนโยบาย การดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานให้มีความชัดเจน
2. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสำรวจ จนถึงจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นให้มีความชัดเจน
4. ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดแสดงผลงานศิลปะท้องถิ่นที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอด เพื่อเผยแพร่ข้อความรู้เหล่านั้นแก่ผู้อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนและปราชญ์ท้องถิ่น

1. ครูผู้สอนควรศึกษาข้อมูลในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งก่อนจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การถ่ายทอดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนควรร่วมมือกับปราชญ์ท้องถิ่นในการทำหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน
3. ควรเน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
4. ครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่นควรส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะท้องถิ่นให้กับผู้เรียน โดยสอดแทรกในเนื้อหาหรือรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในช่วงชั้นอื่น
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในจังหวัดอื่น
3. ควรมีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย . (2547) . **ท่องเที่ยวล้าปาง** . เอกสารเผยแพร่ .

กาญจนา คุณารักษ์ . (2535) . **หลักสูตรและการพัฒนา** . นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ .

กิตติรัช มะลิวงษ์ . (2547) . **การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดโดยชุมชน :**

**กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา** . วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคการศึกษาและ
พัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

เกษร ธิตะจारी . (2530) . **ศิลปะชั้นนำ** . ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

โกวิท ประวาลพุกษ์ และคณะ . (2546) . **แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** .
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ .

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน . (2524) . **คู่มืออบรมครูแนวการใช้
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา .

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน . (2540) . **คินภูมิปัญญาไทยสู่การศึกษาไทย** .
นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา . เอกสารอัดสำเนา .

จิราภรณ์ ไชยโชค . **สัมภาษณ์** , 24 มกราคม 2549 .

จำเนียร ศิลปะวานิช . (2538) . **หลักและวิธีการสอน** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองการพิมพ์ .

จีรวัดน์ วงศ์แก้วเขียว . **สัมภาษณ์** , 20 ตุลาคม 2549 .

จันทิกา ลิ้มปิเจริญ . (2528) . **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ :
แผนกบริการการศึกษาวิทยาลัยครูภูเก็ต .

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ . (2539) . **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ** . กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

จำลอง คำบุญชู . (2545) . **กล่องข้าวตำบลเมืองมาย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง :**

**บทบาทและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และ
พัฒนากระบวนการผลิตกล่องข้าว** . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุดโครงการ
ระบบการศึกษากับชุมชน .

- ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ . (2525) . **วิธีสอนศิลปศึกษา** . กรุงเทพฯ :
ไอเดียนสโตร์ .
- ชีวรัตน์ สำลีประเสริฐ . (2545) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การอนุรักษ์
โบราณสถาน โบราณวัตถุ อำเภออุ้มทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 .**
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร .
- ชุติมา เวทการ . (2543) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 –6 จากผลการศึกษาโบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หิน ตำบลไหล่
หิน อ.เกาะคา จังหวัดลำปาง .** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุดโครงการระบบ
การศึกษากับชุมชน .
- ชุติมา เวทการ . (2545) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาศิลปศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานที่วัดไหล่หิน .** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ชุดโครงการระบบการศึกษากับชุมชน .
- ชุติมา เวทการ . (2545) . **กระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดความรู้ทางศิลปะของช่าง
พื้นบ้านในจังหวัดลำปาง .** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ลำปาง .
- ณัฐยา ทิพรัตน์ . (2543) . **การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยการใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ หนังตะลุง ” ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดสงขลา .** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ทัศนีย์ ศุภเมธี . (2535) . **หลักสูตรและการจัดการประถมศึกษา** . กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครู
ธนบุรี .
- เทียนชัย เสาจินดารัตน์ . (2534) . **สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอน
ศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดแม่ฮ่องสอน .** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ธำรง บัวศรี . (2542) . **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา** . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
พัฒนาศึกษา .
- นพวรรณ ศิริเวชกุล . (2542) . **หัตถศิลป์ ถิ่นร่มผ้า ภูมิปัญญาคนลำปาง** . กรุงเทพฯ :
คอมแพคพรีนซ์ .

- นริศรา พุกกะวัน . (2547) . **แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องเครื่องปั้นดินเผา โดยการใช้ Discipline-Based Art Education เป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย** . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- บุญเรียง ขจรศิลป์ . (2542) . **สถิติวิจัย 1** . กรุงเทพฯ : พี.เอ็น.การพิมพ์ .
- ประชุม บุญน้อม . (2544) . **การศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง** . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุดโครงการระบบการศึกษากับชุมชน .
- ประเทิน มหาพันธ์ . (2531) . **ศิลปะในโรงเรียนประถม** . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ .
- ปราณี เปี่ยมกล้า . (2536) . **บทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** .
- พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์ . (2534) . **การศึกษาสภาพ และปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- พันธวิทย์ ยืนยง . (2543) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านการทำเม็ดประเกอมเงินของชุมชน บ้านสตอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสุรินทร์** . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น . (2544) . **ลำปาง : เมื่อห้วงหนึ่งศตวรรษ** . สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏลำปาง .
- พองคำ อยู่เย็น . **สัมภาษณ์** , 10 กรกฎาคม 2549 .
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ . (2542) . **ศิลปศึกษา** . กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ . (2545) . **กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษา สำหรับครูยุคใหม่** . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช .
- รุ่ง แก้วแดง . (2541) . **ปฏิวัติการศึกษาไทย** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน .

- รัตน์ะ บัวสนธิ์ . (2535) . **การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง** .
วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ .
ลลล มิ่งเชื้อ . **สัมภาษณ์** , 24 มกราคม 2549 .
- ลำปาง , สำนักงานจังหวัด . (2541) . **บรรยายสรุปจังหวัดลำปาง** . ฝ่ายข้อมูลและติดตาม
ประเมินผล .
- วรรณิ์ สนนธิม . **สัมภาษณ์** , 27 ตุลาคม 2549 .
- วิชัย ราชฎีศรี . (2524) . **หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา (หลักการและแนว
ปฏิบัติให้หลักสูตรใหม่สัมฤทธิ์ผล)** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช .
- วิชัย วงษ์ใหญ่ . (2525) . **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่** . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ :
ไอดีเอ็นเอสไตร์
- วิชัย วงษ์ใหญ่ . (2527) . **การเสริมสร้างและพัฒนาศิลปะ** . กรุงเทพฯ : ไอดีเอ็นเอสไตร์ .
- วิชัย วงษ์ใหญ่ . (2530) . **ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะ** . วารสารศิลปะ
วัฒนธรรม : ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ พิษณุโลก .
- วิชัย ดิสสระ . (2532) . **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน** . กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาน .
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช . (2535) . **การสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)** . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไอดีเอ็นเอสไตร์ .
- วิพฐ วิวรรณวรรณ . (2545) . **ก่องข้าวลายบ้านไผ่แพะกับภูมิปัญญาชาวเมืองลำปาง** .
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช .
- วิรุณ ตั้งเจริญ . (2539) . **ศิลปศึกษา** . กรุงเทพฯ : ไอดีเอ็นเอสไตร์ .
- วิชากร , กรม . (2534) . **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต ตามแนวหลักสูตร
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ศาสนา .
- วิชากร , กรม . (2536) . **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น** .
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว .
- วิชากร , กรม . (2539) . **ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว .
- วิชากร , กรม . (2541) . **ลำปาง : นครแห่งลุ่มแม่น้ำวัง** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว .

- วิทย์ พิณคันเงิน . (2547) . **สืบสานศิลปกรรมไทย** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์ .
- วิไลวรรณ เหมือนชาติ . (2537) . **การพัฒนาตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการนิเทศ
ภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ** . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ศรีกรง พุ่มอยู่ . **สัมภาษณ์** , 15 มิถุนายน 2549 .
- ศึกษานิเทศกร , กระทรวง . (2544) . **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544** . เอกสารเผยแพร่ .
- สงัด อุทรานันท์ . (2532) . **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร** . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สมาคมเครื่องปั้นดินเผาลำปาง . (2547) . **Lampang Ceramic 2004** . ลำปาง : จิตวัฒนา
การพิมพ์ .
- สมเกียรติ ศรีสกุล . (2539) . **หลักสูตรและการจัดการ** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ .
- สน วัฒนสิน . (2544) . **การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้** . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สมัย สุทธิธรรม . (2541) . **ลำปาง** . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ .
- สุกัญญา เขียมชัย . (2539) . **การศึกษาวิวัฒนาการของชุมชนเมืองลำปาง ในการวาง
แนวทางการอนุรักษ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมใน
ปัจจุบัน** . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุจรีต เพียรชอบ . (2522) . **ความต้องการการนิเทศการฝึกสอนของนิสิตครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุเทพ ตีร์วิมล และคณะ . (2540) . **ลำปาง** . ลำปาง : จิตวัฒนาการพิมพ์ .
- สุพิน บุญชูวงศ์ . (2530) . **หลักการสอน** . พิมพ์ครั้งที่ 3 . ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต .
- สุโขทัยธรรมมาธิราช , มหาวิทยาลัย . (2536) . **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและ
วิทยวิธีทางการสอนหน่วยที่ 3 – 7** . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช .
- สุมิตร คุณานุกร . (2518) . **หลักสูตรและการสอน** . กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ .

- สุมิตร คุณานุกร . (2523) . **คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน** . กรุงเทพฯ : หน่วยพัฒนา
คณาจารย์ด้านการเรียนการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุมิตร คุณานุกร . (2523) . **หลักสูตรและการสอน** . พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชนวนพิมพ์ .
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง . (2547) . **ลำปาง** . ลำปาง : ศิลปการพิมพ์ .
- ลำลี ทองธิว และคณะ . (2544) . **รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษา
น้อย งานแกะสลักและงานไม้สำหรับหมู่บ้านหัตถกรรมไม้และแกะสลักบ้านถวาย
: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่** . สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย : โครงการวิจัยด้านการศึกษากับชุมชน .
- เสาวนีย์ เยาวโรจน์ . (2544) . **การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่น กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- หัททยา เจียมศักดิ์ . (2539) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง หัตถกรรมในท้องถิ่น ชั้น
ประถมศึกษาปีที่5 ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่** . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- วันเพ็ญ บุพชาติ . **สัมภาษณ์** , 25 มกราคม 2549 .
- อนงค์ ศรีดี . **สัมภาษณ์** , 3 พฤศจิกายน 2549 .
- อรสา ปราชญ์นคร . (2525) . **หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา** . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช .
- อุบล ตูจันดา . (2532) . **หลักและวิธีสอนศิลปะ** . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ .
- อัมรินทร์ คงพัฒน์ . (2545) . **การศึกษาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.**
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ภาษาอังกฤษ

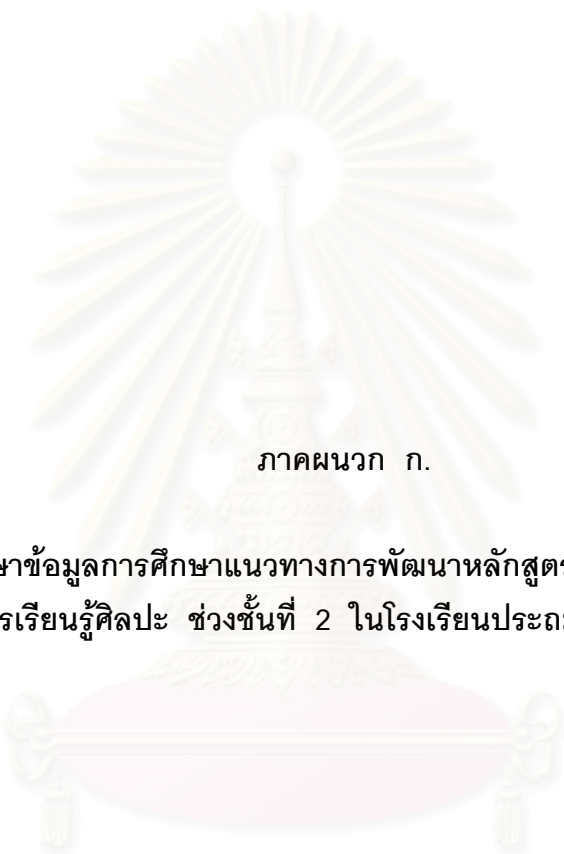
- Almeida and Barbosa . (2001) . **Brazilian Case Study – Visual Arts** . Unesco Regional conference on Art Education in Africa . 24 – 30 June 2001.
- Armstrong , David G . (1989) . **Developing and Documenting the Curriculum** . Massachusetts : Allyn and Bacon .
- Atijonen , Paivi Maritta . (1993) . **The local curriculum as an object and instrument in administrative and pedagogical development of the school system : Experiences and opinions of primary school teacher regarding the design , implementation and development of local curricula** [On – line] . Abstract from : UMI ProQuest : DAI-C55/02, p 329 , Summer 1994
- Baskan Manuel . (1995) . **Foundation for Art Education America : The Ronald Company** .
- Beauchamp , George A . (1968) . **A Curriculum Theory** . 2 ed . Willmette , Illinois : The Kage Press .
- Blanche Jefferson . (1970) . **Teaching Art to Children Content and Viewpoint** . Allyn and Bacon , Inc . 470 Atlantic Avenue , Boston , Massachusetts .
- Chapman , Laura H. (1978) . **Approaches to Art in Education** . U.S.A. Harcourt Brace Jovanovich .
- Frank D. Susi . (2002) . **Behavior Management : Principles and Guidelines for Art Educators** . Art Education 55 (1 January 2002) : 40 – 44 .
- Good , Carter V . (1973) . **Dictionary of Education** . Third edition . New York : McGraw – Hill Book Company .
- Joan Bouza Koste . (2001) . **Beginning Art in to the Elementary Classroom** . Wadsworth / Thomson Learning . Belmont , CA 94002 – 3098 , U.S.A .
- Lee , Yonghwan . (1995) . **Toward a new concept of local curriculum** . [On – line] . Abstract from : UMI ProQuest : DAI-C 56/05, p 1646 , Nov 1995
- Lowenfeld , Viktor and Brittan W . Lambert . (1982) . **Creative and Mental Growth** . New York : Macmillan Publishing Co .

- Mary Jane Zander . (2003) . **Talking , Think , Responding and Creating : A Study of Literature on Talk in Art Education** . Studies in Art Education . 44(2) , 2003 : 125 .
- McFee , J.K.(1961). **Preparation for Art** . San Francisco : Wadsworth Publishing .
- Nurit Cohen – Evron . (2002) . **Why do good Art Teacher Find it Hard to Stay in the Public School System ?** . Study in Art Education 44 (1) 2002 : 9.
- Port Elizabeth . (2001) . **Art Education – Boaswana Prospective** . Unesco Regional conference on Art Education in Afica . 24 – 30 June 2001 .
- Saylor , Galen and Alexander , Willam M . (1968) . **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning** . New York : Rinechart and Company .
- S.K. Koohhar . (1975) . **Methods & Techniques of Teaching** . India : Kohii Offset .
- Taba , Hilda . (1962) . **Curriculum Development : Theory and Praticce** . New York : Harcourt , Brace and Word .
- Tyler , Ralph W . (1957) . **Basic Principles of curriculum and Instruction** . Chicago : University of Chicago Press .
- UNESCO . (2006) . **Seal of Excellence (SEAL) Program .Seal of Excellence for Handicraft Products** . Bangkok Thailand .
- Wither , Sarah E. (2000) . **Local curriculum development and place – based education** .[On – line] .Abstract from : UMI ProQuest : DAI-A 61-06 , p 2176 , Dec 2000
- Zellmer , Michael Bernard . (1997) . **Effect on reading test scores when teachers are provided information that relates local curriculum documents to the test** . [On – line] .Abstract from : UMI ProQuest : DAI-A 59/02 , p 412 , Aug 1998

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แผนภูมิการศึกษาข้อมูลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ใน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาแนวทาง **พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น** สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

ศึกษาข้อมูลจาก

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ HILDA TABA
(วิชัย วงษ์ใหญ่ , 2525)

1. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ
5. การจัดประสบการณ์เรียนรู้
6. การเลือกประสบการณ์เรียนรู้
7. การประเมินผลเพื่อตรวจสอบดูกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดไว้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ รวมทั้งวิธีการประเมินผล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น **มาตรฐาน ศ 1.1**
สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2
เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาทางด้านศิลปะท้องถิ่นของจังหวัดลำปาง
เกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น และมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เกือบ 5 สาขา ดังนี้

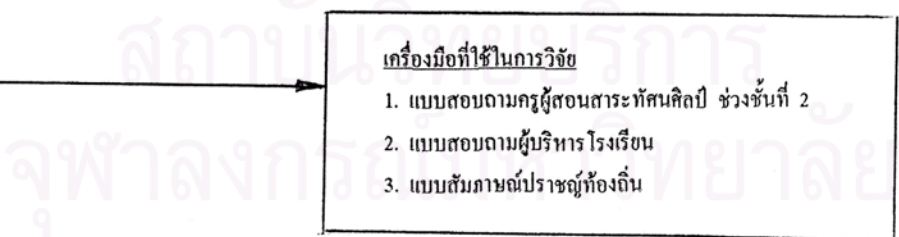
1. ด้านศิลปะประดิษฐ์ - งานกระดาษสา หมู่บ้านท่าล้อ
2. ด้านประติมากรรม - งานแกะสลักไม้ หมู่บ้านหูก
3. ด้านศิลปะประดิษฐ์ - รถม้าจำลอง หมู่บ้านนาแก้วเหนือ
4. ด้านศิลปหัตถกรรม - จักสาน หมู่บ้านห้วยเป้ง
5. ด้านประติมากรรม - เครื่องปั้นจากดินขาว หมู่บ้านย่าเป้า

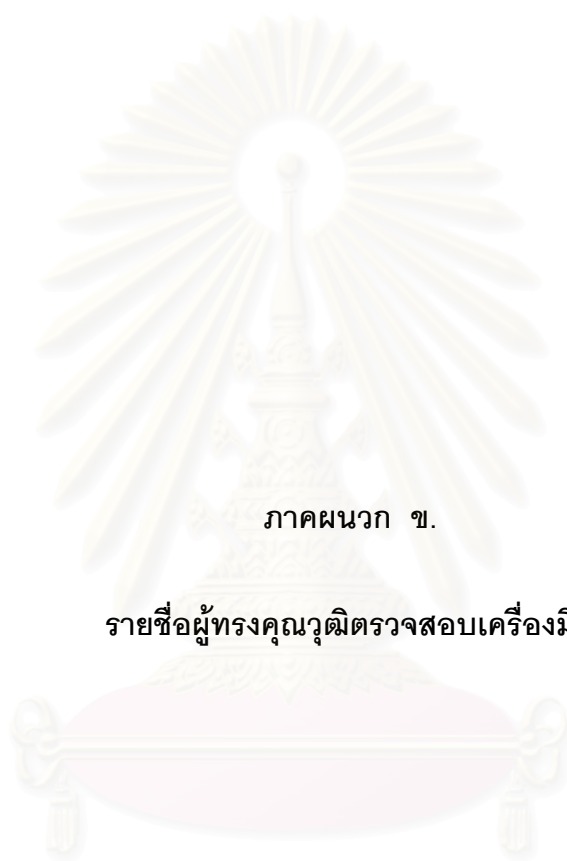
กรอบทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
(สัจจ อูทรานันท์ , 2532)

1. การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2
2. แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน
3. แบบสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์จิราภรณ์ ไชยโชค
ครู คศ. 3 โรงเรียนสบเมะวิทยา จังหวัดลำปาง
2. อาจารย์บัวจันทร์ บุญสม
ครู คศ. 2 โรงเรียนแม่เมอวิทยา จังหวัดลำปาง
3. อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ
ครู คศ. 2 โรงเรียนวัดสี่สุก กรุงเทพมหานคร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุตินา เวทการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5. อาจารย์อริยพร คุโรตะ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. ผู้อำนวยการจิรวัดณ์ วงศ์แก้วเขียว
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแหมะ จังหวัดลำปาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่นที่ให้สัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายมนิต ดอนคำ อายุ 45 ปี

.....

ที่อยู่ 114 บ้านนาก่วมเหนือ ตำบลสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จบการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง

ประกอบอาชีพ ทำผลิตภัณฑ์ธมผ้าจำลอง

ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ รถม้าจำลอง

- ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น เป็นจำนวน 22 ปี
- ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากบรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง
- ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน เป็นจำนวน 1 ปี

วันที่สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2549

สถานที่สัมภาษณ์ บ้านนาก่วมเหนือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายศุภนัฐ ปาโกวงศ์ อายุ 41 ปี

ที่อยู่ 7 ถนนจามเทวี ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จบการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ

ประกอบอาชีพ ทำผลิตภัณฑ์กระดาษสา

ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ กระดาษสา

- ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น เป็นจำนวน 10 ปี
- ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากปราชญ์ท้องถิ่นผู้มีความชำนาญ
- ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน เป็นจำนวน 3 ปี

วันที่สัมภาษณ์ 5 พฤศจิกายน 2549

สถานที่สัมภาษณ์ ตำบลเวียงเหนือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายเทวิน เจียมไพศาล อายุ 44 ปี

ที่อยู่	418 บ้านย่าเป่า ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
จบการศึกษา	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ
ประกอบอาชีพ	ทำผลิตภัณฑ์งานปั้นจากดินขาว
ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ	งานปั้นจากดินขาว เซรามิค , เขียนลายสามตราไก่ <ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น เป็นจำนวน 18 ปี - ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจากสถานศึกษาต่างๆ - ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน เป็นจำนวน 1 ปี
วันที่สัมภาษณ์	3 ธันวาคม 2549
สถานที่สัมภาษณ์	บ้านย่าเป่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางเรือนคำ การดี อายุ 67 ปี

ที่อยู่ 34 หมู่ 5 บ้านห้วยเป้ง ตำบลบ้านคำ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประกอบอาชีพ ทำผลิตภัณฑ์จักสาน

ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ จักสาน

- ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น เป็นจำนวน 30 ปี
- ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจาก บรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง
- ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน เป็นจำนวน 5 ปี

วันที่สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2549

สถานที่สัมภาษณ์ บ้านห้วยเป้ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายสุพนธ์ แก้วชุ่ม อายุ 39 ปี

ที่อยู่ บ้านหลุก หมู่ 12 ตำบลนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

จบการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประกอบอาชีพ ทำผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้

ศิลปะท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ แกะสลักไม้

- ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น เป็น
จำนวน 25 ปี

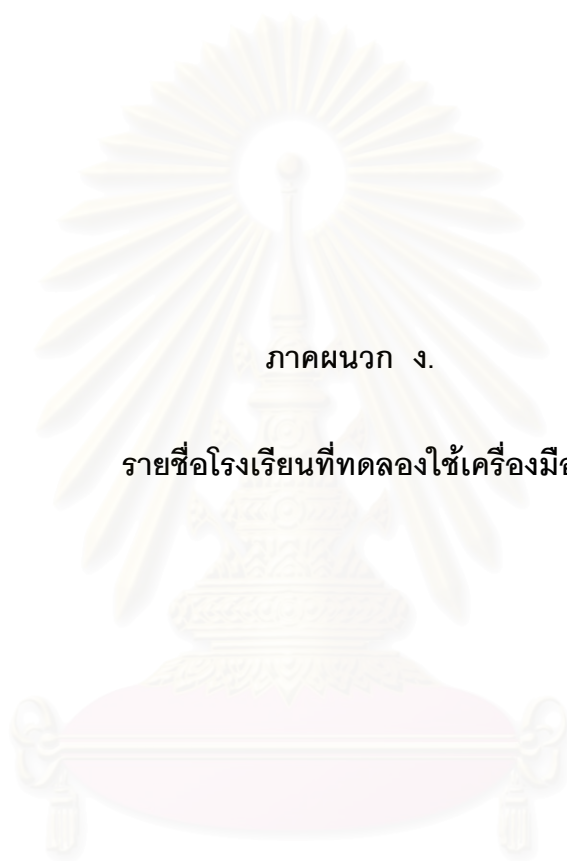
- ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้าน
ศิลปะท้องถิ่นจาก บรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง

- ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน
เป็นจำนวน 5 ปี

วันที่สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2549

สถานที่สัมภาษณ์ บ้านหลุก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองใช้เครื่องมือ

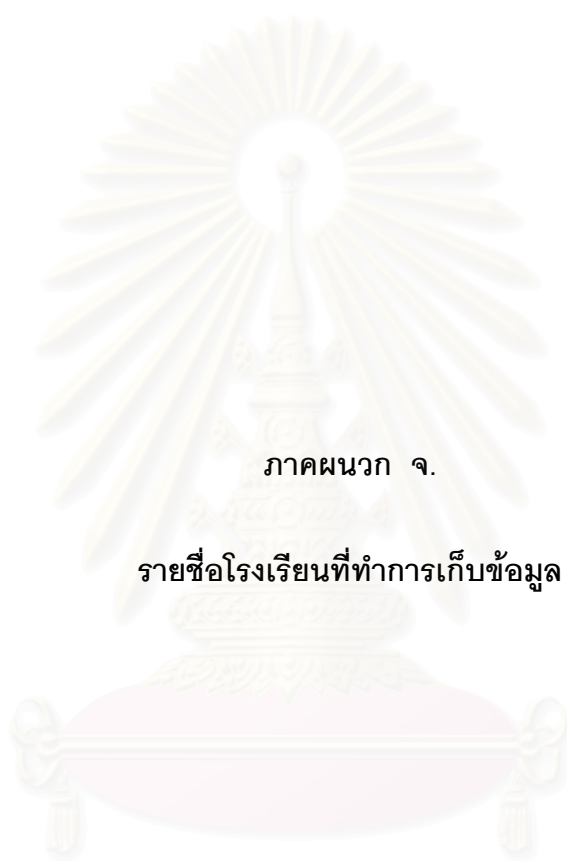
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทดลองใช้เครื่องมือในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอ โดยประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 12 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านดอนธรรม
2. โรงเรียนบ้านเหล่า
3. โรงเรียนบ้านดอนไฟ
4. โรงเรียนบ้านแม่ทะ
5. โรงเรียนทุ่งฝางวิทยา
6. โรงเรียนวัดเสด็จ
7. โรงเรียนวัดบ้านสัก
8. โรงเรียนธงชัยวิทยา
9. โรงเรียนชุมชนบ้านสา
10. โรงเรียนวังแก้ววิทยา
11. โรงเรียนอนุบาลวังเหนือ
12. โรงเรียนบ้านไร่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

รายชื่อโรงเรียนที่ทำการเก็บข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์

เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ จากโรงเรียนต่างๆเป็นจำนวนทั้งสิ้น 60 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนต่างๆ ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1

1. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองก๊วลม 3
2. โรงเรียนบ้านท่าส้มป้อย
3. โรงเรียนบ้านปงสนุก
4. โรงเรียนบ้านลำปางกลาง
5. โรงเรียนวัดน้ำไทรง
6. โรงเรียนบ้านเป่า
7. โรงเรียนอนุบาลเมืองลำปาง (รัชชยศึกษา)
8. โรงเรียนบ้านปงชัย
9. โรงเรียนบ้านสบเตี๊น
10. โรงเรียนบ้านสบป่าด
11. โรงเรียนบ้านทางสูง
12. โรงเรียนบ้านโป่ง
13. โรงเรียนบ้านหลวงใต้
14. โรงเรียนอนุบาลยาว (ภาณุนิยม)
15. โรงเรียนบ้านปงยางคก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2

1. โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
2. โรงเรียนบ้านจอมบึง
3. โรงเรียนบ้านท่าผา
4. โรงเรียนบ้านใหม่
5. โรงเรียนวัดนาแก้ว
6. โรงเรียนวัดนางเหลียว
7. โรงเรียนวัดปงหลวง
8. โรงเรียนศรีลังกาวิทยา

9. โรงเรียนบ้านดอนไทร
10. โรงเรียนบ้านแม่ปะ
11. โรงเรียนบ้านแม่วะเด่นชัย
12. โรงเรียนบ้านเหล่า
13. โรงเรียนแม่มอกวิทยา
14. โรงเรียนแม่วะวิทยา
15. โรงเรียนล่อมแรดวิทยา
16. โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ปุ
17. โรงเรียนตันธงวิทยา
18. โรงเรียนบ้านแม่เชียงรายลุ่ม
19. โรงเรียนบ้านแม่พริกบน
20. โรงเรียนแม่เชียงรายวิทยา
21. โรงเรียนนาครวัชประชาสามัคคี
22. โรงเรียนบ้านดอนไฟ
23. โรงเรียนบ้านนาคู่
24. โรงเรียนบ้านน้ำใจ
25. โรงเรียนบ้านหัวเสือ
26. โรงเรียนป่าตันวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3

1. โรงเรียนบ้านสัมมะเกลือ
2. โรงเรียนบ้านแม่สุก
3. โรงเรียนบ้านปางดอน
4. โรงเรียนบ้านแป้น
5. โรงเรียนบ้านทุ่งช้าง
6. โรงเรียนบ้านทุ่งผึ้ง
7. โรงเรียนผาฮ่อวิทยา
8. โรงเรียนบ้านทุ่งฝูง
9. โรงเรียนบ้านทุ่งทอง
10. โรงเรียนบ้านสาแพะ

11. โรงเรียนบ้านห้วยน้ำ
12. โรงเรียนร่องเคาะวิทยา
13. โรงเรียนบ้านขาม
14. โรงเรียนปลายนาวิทยา
15. โรงเรียนบ้านน้ำจ้ำ
16. โรงเรียนบ้านทุ่งยาง
17. โรงเรียนบ้านป่าคา
18. โรงเรียนบ้านช่อฟ้า
19. โรงเรียนบ้านปางอ้าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บริหารโรงเรียน

เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนต่างๆ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 21 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนต่างๆ ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1

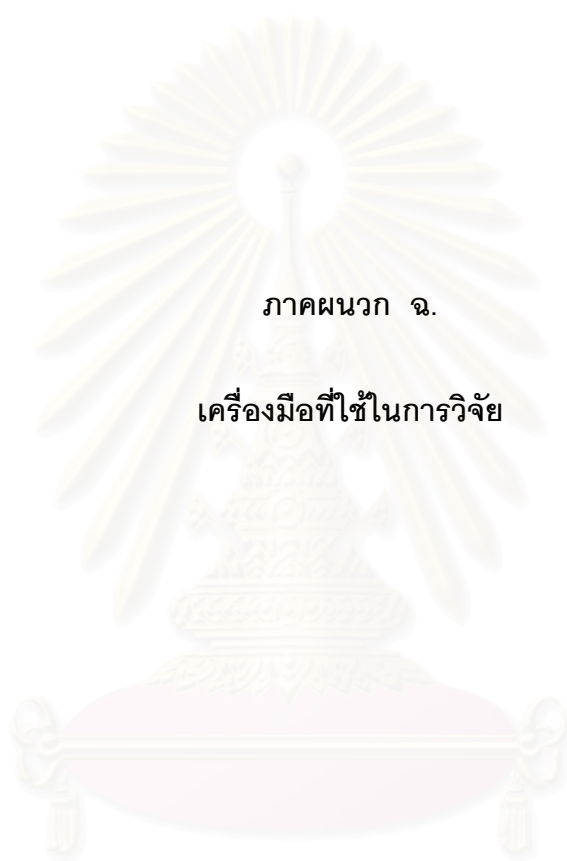
1. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองกิวลม 3
2. โรงเรียนบ้านท่าส้มปอย
3. โรงเรียนบ้านปงสนุก
4. โรงเรียนบ้านลำปางกลาง
5. โรงเรียนวัดน้ำไทรง
6. โรงเรียนบ้านเป้า
7. โรงเรียนอนุบาลเมืองลำปาง (รัชชยศึกษา)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2

1. โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
2. โรงเรียนบ้านจอมบึง
3. โรงเรียนบ้านท่าผา
4. โรงเรียนบ้านใหม่
5. โรงเรียนวัดนาแก้ว
6. โรงเรียนวัดนางเหลียว
7. โรงเรียนวัดปงหลวง
8. โรงเรียนศรีลังกาวิทยา
9. โรงเรียนบ้านดอนไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3

1. โรงเรียนบ้านส้มมะเกลือ
2. โรงเรียนบ้านแม่สุก
3. โรงเรียนบ้านปงดอน
4. โรงเรียนบ้านแป้น
5. โรงเรียนบ้านทุ่งช้าง

ภาคผนวก ฉ.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (สำหรับผู้บริหารโรงเรียน)

- เรื่อง** การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง
- คำชี้แจง** แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วง ชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2** ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ
- 1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
 - 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
 - 4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
 - 5) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร
- ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ
- 1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
 - 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
 - 4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
 - 5) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. 31 – 40 ปี

2. 41 – 50 ปี

3. 51 – 60 ปี

4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. วุฒิทางการศึกษา

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ปริญญาตรี

3. ปริญญาโท

4. ปริญญาเอก

5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

4. ตำแหน่งผู้บริหาร

5. ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร

1. 1 – 5 ปี

2. 6 – 10 ปี

3. 11 – 15 ปี

4. 16 – 20 ปี

5. 21 – 25 ปี

6. 26 ปีขึ้นไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือตามระดับความคิดเห็นต่างๆของท่าน ซึ่งได้กำหนดค่าของคะแนนจากแบบสอบถามเป็น 5 ระดับดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	เห็นด้วยมากที่สุด
4	เห็นด้วยมาก
3	เห็นด้วยปานกลาง
2	เห็นด้วยน้อย
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดร่วมกับครูผู้สอน		✓			

คำอธิบาย

จากตัวอย่างข้อ ก. ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตัวเลือก 4 จะหมายความว่าท่านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดร่วมกับครูผู้สอน

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	<p><u>โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ว่าควรจะนำมาใช้ในระดับความคิดเห็นใด</u></p> <p>ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน</p> <p>1. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน</u></p> <p>1.1 ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน</p> <p>1.2 ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรมแหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>1.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น</p> <p>2. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน</u></p> <p>2.1 ควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>2.2 ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>2.3 ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>3. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน</u></p> <p>3.1 ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>3.2 ควรนำนําระบบการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น</p> <p>3.3 ควรนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2	<p>ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร</p> <p>1. <u>พุทธิพิสัย</u></p> <p>1.1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น</p> <p>1.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน</p> <p>1.3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้</p> <p>2. <u>จิตพิสัย</u></p> <p>2.1 ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>2.2 ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>2.3 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>3. <u>ทักษะพิสัย</u></p> <p>3.1 ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>3.2 ควรมีการใช้สื่ออุปกรณ์ในท้องถิ่น</p> <p>3.3 ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงในโรงเรียน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3	<p>ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ</p> <p>1. ความสำคัญต่อการเรียนรู้</p> <p>1.1 ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระ ทัศนศิลป์</p> <p>1.2 ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถี ชีวิตประจำวัน</p> <p>1.3 ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการประกอบ อาชีพ</p> <p>2. ความถูกต้อง ทันสมัย</p> <p>2.1 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้สอดคล้อง กับปัจจุบัน</p> <p>2.2 ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา</p> <p>2.3 ควรสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้วัสดุ ในท้องถิ่น</p> <p>3. ความน่าสนใจ</p> <p>3.1 ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม</p> <p>3.2 ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาใน ท้องถิ่น</p> <p>3.3 ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	<p>4. <u>สิ่งที่เรียนรู้ได้</u></p> <p>4.1 ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของผู้เรียน</p> <p>4.2 ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน</p> <p>4.3 ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน</p> <p>ด้านการนำหลักสูตรไปใช้</p> <p>1. <u>การเตรียมครูผู้สอน</u></p> <p>1.1 ควรมีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน</p> <p>1.2 ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน</p> <p>1.3 ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>2. <u>บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้</u></p> <p>2.1 <u>ผู้บริหารโรงเรียน</u></p> <p>2.1.1 ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์</p> <p>2.1.2 ควรมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสาระทัศนศิลป์</p> <p>2.1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	<p>2.2 บุคลากรภายในชุมชน</p> <p>2.2.1 ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>2.2.2 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>2.2.3 ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน</p> <p>2.3 คุณภาพของครูผู้สอน</p> <p>2.3.1 ควรให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น</p> <p>2.3.2 ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน</p> <p>2.3.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน</p> <p>ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร</p> <p>1. การประเมินเอกสารหลักสูตร</p> <p>1.1 ควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก - ง่ายของเนื้อหากับตัวผู้เรียน</p> <p>1.2 ควรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน</p> <p>1.3 ควรประเมินผลแผนการสอนเป็นระยะ</p> <p>2. การประเมินระบบหลักสูตร</p> <p>2.1 ควรมีการประชุมการประเมินระบบหลักสูตร สาระทัศนศิลป์เป็นระยะ</p> <p>2.2 ควรนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน</p> <p>2.3 ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<p>3. <u>การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร</u></p> <p>3.1 ควรนำโครงสร้างระบบโรงเรียนมาพิจารณา ร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>3.2 ควรมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อช่วยในการประเมิน</p> <p>3.3 ควรใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียน มาร่วมกันประเมินระบบ</p> <p>4. <u>การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน</u></p> <p>4.1 ควรมีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ เจตคติ</p> <p>4.2 ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของ หลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>4.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน</p> <p>5. <u>การประเมินการสอนของครู</u></p> <p>5.1 ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการ จัดการเรียนการสอน</p> <p>5.2 ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการ จัดการเรียนการสอน</p> <p>5.3 ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร ท้องถิ่น</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<p>6. การประเมินติดตามผลผู้เรียน</p> <p>6.1 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตรประจำวัน</p> <p>6.2 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น</p> <p>6.3 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้การประกอบอาชีพ</p>					

ตอนที่ 3

โปรดแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการนำข้อมูลเกี่ยวกับงานศิลปะในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

.....

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง

.....

.....

.....

.....
.....

3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

ท่านมีวิธีการอย่างไรในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เรื่องสภาพในท้องถิ่น กับเนื้อหาใน
หลักสูตรกลาง

.....
.....
.....
.....

4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

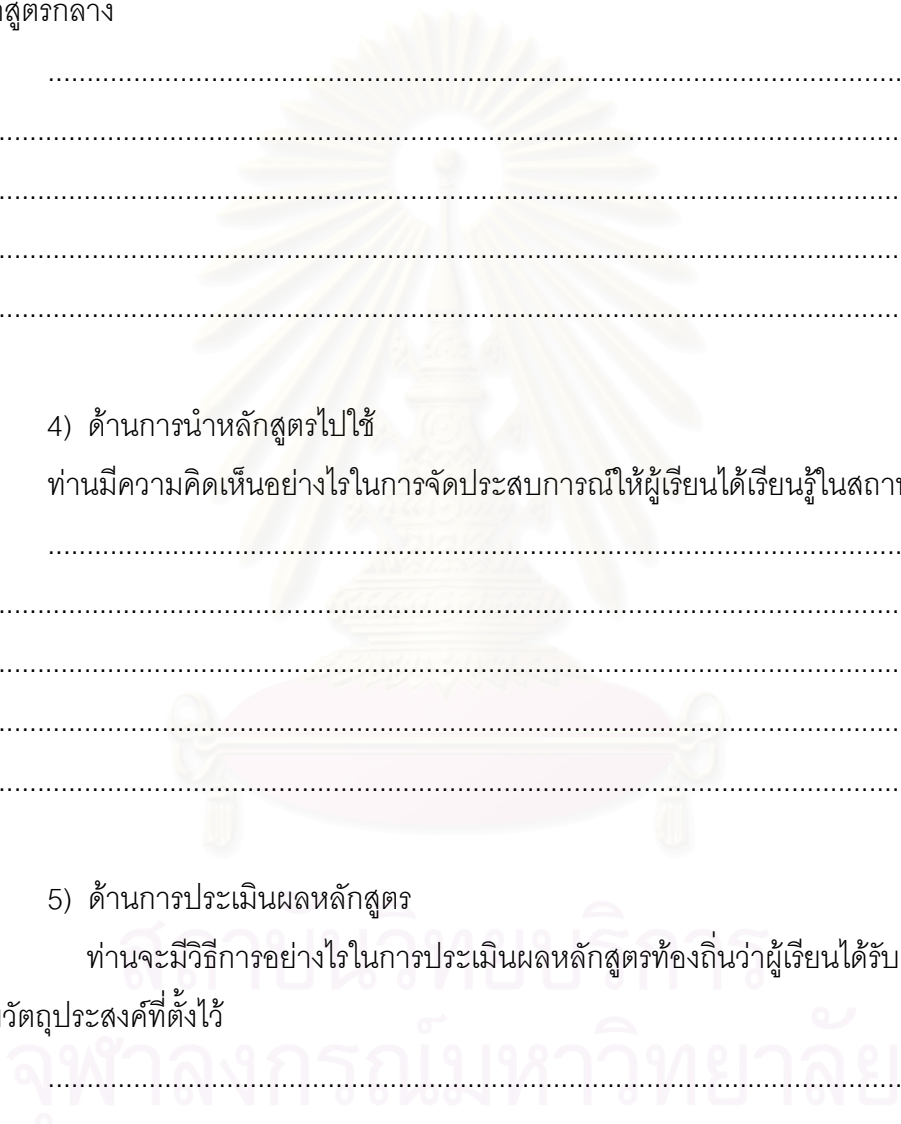
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริง

.....
.....
.....
.....

5) ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ท่านจะมีวิธีการอย่างไรในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นว่าผู้เรียนได้รับความรู้ตรง
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

.....
.....
.....
.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
(สำหรับครูผู้สอน)

เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
- 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
- 4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
- 5) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
- 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
- 4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
- 5) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

6. ปัจจุบันสอนในระดับชั้น

1. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 42. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 53. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 64. อื่นๆ

(โปรดระบุ).....

7. ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือไม่

1. ไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย2. เข้ารับการอบรม 1-2 ครั้ง

ต่อภาคการศึกษา

3. เข้ารับการอบรมมากกว่า 2 ครั้ง4. อื่นๆ

ต่อภาคการศึกษา

(โปรดระบุ).....

8. ท่านศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างไร

1. อ่านจากหนังสือ2. การสัมมนาทางวิชาการ3. การศึกษาดูงาน4. อื่นๆ

(โปรดระบุ).....

9. ประสบการณ์การอบรม - สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. ไม่เคยเข้ารับการอบรม - สัมมนา2. 1-2 ครั้ง ต่อภาคการศึกษา3. มากกว่า 2 ครั้ง4. อื่นๆ

ต่อภาคการศึกษา

(โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดลำปาง โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือตามระดับความคิดเห็นต่างๆของท่าน ซึ่งได้กำหนดค่าของคะแนนจากแบบสอบถามเป็น 5 ระดับดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	เห็นด้วยมากที่สุด
4	เห็นด้วยมาก
3	เห็นด้วยปานกลาง
2	เห็นด้วยน้อย
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดร่วมกับครูผู้สอน		✓			

คำอธิบาย

จากตัวอย่างข้อ ก. ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตัวเลือก 4 จะหมายความว่าท่านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดร่วมกับครูผู้สอน

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	<p><u>โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ว่าควรจะนำมาใช้ในระดับความคิดเห็นใด</u></p> <p>ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน</p> <p>1. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน</u></p> <p>1.1 ควรมีการสำรวจสภาพปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน</p> <p>1.2 ควรมีการสำรวจที่ครอบคลุมงานศิลปหัตถกรรมแหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>1.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีบทบาทร่วมกับสถานศึกษาในการสำรวจท้องถิ่น</p> <p>2. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน</u></p> <p>2.1 ควรสำรวจประชากรผู้เรียนเพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>2.2 ควรสำรวจความสนใจ ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>2.3 ควรสำรวจความพร้อมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>3. <u>ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน</u></p> <p>3.1 ควรสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน</p> <p>3.2 ควรนำน้ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมกับศิลปะท้องถิ่น</p> <p>3.4 ควรนำปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ให้ชุมชนร่วมพิจารณา</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2	<p>ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร</p> <p>1. <u>พุทธิพิสัย</u></p> <p>1.1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น</p> <p>1.2 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน</p> <p>1.3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้</p> <p>2. <u>จิตพิสัย</u></p> <p>2.1 ควรให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>2.2 ควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ งานศิลปะ และปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>2.3 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>3. <u>ทักษะพิสัย</u></p> <p>3.1 ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น</p> <p>3.2 ควรมีการใช้สื่ออุปกรณ์ในท้องถิ่น</p> <p>3.3 ควรนำผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติมาจัดแสดงในโรงเรียน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระ ทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3	<p>ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ</p> <p>1. <u>ความสำคัญต่อการเรียนรู้</u></p> <p>1.1 ควรเป็นเนื้อหาที่นำมาประยุกต์ใช้กับสาระ ทัศนศิลป์</p> <p>1.2 ควรเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับวิถี ชีวิตประจำวัน</p> <p>1.3 ควรเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในการประกอบ อาชีพ</p> <p>2. <u>ความถูกต้อง ทันสมัย</u></p> <p>2.1 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ข้อมูล ให้สอดคล้อง กับปัจจุบัน</p> <p>2.2 ควรมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา</p> <p>2.3 ควรสื่อการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ที่ใช้วัสดุ ในท้องถิ่น</p> <p>3. <u>ความน่าสนใจ</u></p> <p>3.1 ควรจัดทำเนื้อหาแปลกใหม่ไปจากหลักสูตรเดิม</p> <p>3.2 ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาใน ท้องถิ่น</p> <p>3.3 ควรมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	<p>4. <u>สิ่งที่เรียนรู้ได้</u></p> <p>4.1 ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมพัฒนาการในงานศิลปะของผู้เรียน</p> <p>4.2 ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน</p> <p>4.3 ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน</p> <p>ด้านการนำหลักสูตรไปใช้</p> <p>1. <u>การเตรียมครูผู้สอน</u></p> <p>1.1 ควรมีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนการสอนให้กับครูผู้สอน</p> <p>1.2 ควรให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาแผนการสอน</p> <p>1.3 ควรมีการวางแผนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับประชาชนท้องถิ่น</p> <p>2. <u>บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้</u></p> <p>2.1 <u>ผู้บริหารโรงเรียน</u></p> <p>2.1.1 ควรมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์</p> <p>2.1.2 ควรมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับสาระทัศนศิลป์</p> <p>2.1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ให้กับชุมชน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<p>2.2 บุคลากรภายในชุมชน</p> <p>2.2.1 ควรให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>2.2.2 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรแนะนำงานศิลปะท้องถิ่น</p> <p>2.2.3 ควรจัดทำสารสนเทศ ข้อมูล ทะเบียน และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน</p> <p>2.3 คุณภาพของครูผู้สอน</p> <p>2.3.1 ควรให้ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น</p> <p>2.3.2 ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรโดยการตรวจสอบแผนการสอน</p> <p>2.3.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของครูผู้สอน</p>					
5	<p>ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร</p> <p>1. <u>การประเมินเอกสารหลักสูตร</u></p> <p>1.1 ควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความยาก - ง่ายของเนื้อหากับตัวผู้เรียน</p> <p>1.2 ควรมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน</p> <p>1.3 ควรประเมินผลแผนการสอนเป็นระยะ</p> <p>2. <u>การประเมินระบบหลักสูตร</u></p> <p>2.1 ควรมีการประชุมการประเมินระบบหลักสูตร สาระทัศนศิลป์เป็นระยะ</p> <p>2.4 ควรนำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรกลางมาประเมินร่วมกัน</p> <p>2.5 ควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาประเมินถึงความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<p>3. <u>การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร</u></p> <p>3.1 ควรนำโครงสร้างระบบโรงเรียนมาพิจารณา ร่วมกับระบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>3.2 ควรมีการลำดับเหตุการณ์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อช่วยในการประเมิน</p> <p>3.3 ควรใช้ผลการประเมินของครูผู้สอนและผู้เรียน มาร่วมกันประเมินระบบ</p> <p>4. <u>การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน</u></p> <p>4.1 ควรมีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ เจตคติ</p> <p>4.2 ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของ หลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>4.3 ควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน</p> <p>5. <u>การประเมินการสอนของครู</u></p> <p>5.1 ควรประเมินความสอดคล้องของแผนการ จัดการเรียนการสอน</p> <p>5.2 ควรประเมินความรู้ ความสามารถในการ จัดการเรียนการสอน</p> <p>5.4 ควรมีการวัดเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น</p>					

ลำดับที่	การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<p>6. การประเมินติดตามผลผู้เรียน</p> <p>6.1 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้ในชีวิตรประจำวัน</p> <p>6.2 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น</p> <p>6.3 ควรมีการประเมินติดตามผลการนำความรู้ทักษะ เจตคติไปใช้การประกอบอาชีพ</p>					

ตอนที่ 3

โปรดแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการนำข้อมูลเกี่ยวกับงานศิลปะในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง

.....

.....

.....
.....
.....

3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ

ท่านมีวิธีการอย่างไรในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เรื่องสภาพในท้องถิ่น กับเนื้อหาใน
หลักสูตรกลาง

.....
.....
.....
.....
.....

4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริง

.....
.....
.....
.....
.....

5) ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ท่านจะมีวิธีการอย่างไรในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นว่าผู้เรียนได้รับความรู้ตรง
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

.....
.....
.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
(สำหรับปราชญ์ท้องถิ่น)

- เรื่อง** การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง
- คำชี้แจง** แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นปราชญ์ท้องถิ่นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

เครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2** ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของปราชญ์ท้องถิ่นต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5 ด้าน คือ
- 1) ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน
 - 2) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 3) ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ
 - 4) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
 - 5) ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. เพศ.....
3. อายุ.....
4. วุฒิทางการศึกษา.....
5. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
6. สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
7. สถานที่
สัมภาษณ์.....
8. เวลาเริ่มต้น
สัมภาษณ์.....
9. เวลาสิ้นสุดการ
สัมภาษณ์.....
10.
อาชีพ.....
11. ศิลปะท้องถิ่นที่มีความ
เชี่ยวชาญ.....
.....
.....
12. ประสบการณ์การทำงานด้านศิลปะท้องถิ่น.....ปี
13. ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะท้องถิ่นจาก.....
.....
14. ประสบการณ์ด้านการสอนศิลปะท้องถิ่นในโรงเรียน.....ปี
.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. ด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะด้านการศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน ในเรื่องต่างๆดังนี้

1.1 ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐานเรื่องศิลปะในท้องถิ่น

.....

.....

.....

1.2 ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับทราบถึงลักษณะและความต้องการของผู้เรียน
ในสาระทัศนศิลป์

.....

.....

.....

1.3 ประชาชนท้องถิ่นร่วมกำหนดเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระ
ทัศนศิลป์ร่วมกับโรงเรียน

.....

.....

.....

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในเรื่องต่างๆดังนี้

2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่น

.....

.....

.....

2.2 ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเห็นคุณค่าและความสำคัญต่องานศิลปะในท้องถิ่น

.....

.....

.....

2.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติงานศิลปะในท้องถิ่น

.....

.....

.....

3. การกำหนดเนื้อหาสาระ

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ ในเรื่องต่างๆดังนี้

3.1 เนื้อหาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสาระทัศนศิลป์

.....

.....

.....

3.2 เนื้อหากล่าวถึงประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น

.....

.....

.....

3.3 เนื้อหาปรับให้เข้ากับวัยและความสามารถของผู้เรียน

.....

.....

.....

4. การนำหลักสูตรไปใช้

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ในเรื่องต่างๆดังนี้

4.1 การให้ครูผู้สอนได้ประชุมเชิงปฏิบัติการดำเนินงานศิลปะกับปราชญ์ท้องถิ่นก่อนทำการสอน

.....

.....

.....

4.2 การให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติงานนอกสถานที่ร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น

.....

.....

.....

4.3 การให้โรงเรียนประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่นกับชุมชน

.....

.....

.....

5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ในเรื่องต่างๆดังนี้

5.1 ประเมินผลจากความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น

.....

.....

.....

5.2 เกณฑ์การประเมินผลจากการปฏิบัติงานศิลปะ

.....

.....

.....

5.3 ประเมินผลจากการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ.

ภาพประกอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายมนิต ดอนคำ
ผลิตภัณฑ์รถม้าจำลอง

114 บ้านนาก่วมเหนือ ตำบลสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

20 พฤศจิกายน 2549

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายสุภานุ์ ปาโกวงศ์
ผลิตภัณฑ์กระดาษสา

7 ถนนจามเทวี ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

5 พฤศจิกายน 2549

นายเทวิน เจียมไพศาล
ผลิตภัณฑ์งานปั้นจากดินขาว

418 บ้านย่าเป่า ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3 ธันวาคม 2549

สถา
จุฬาลง
าลัย

นางเรือนคำ การดี
ผลิตภัณฑ์จักสาน

34 หมู่ 5 บ้านห้วยเป้ง ตำบลบ้านคำ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

18 ธันวาคม 2549

นายสุพนธ์ แก้วชุ่ม
งานแกะสลักไม้

บ้านหลุก หมู่ 12 ตำบลนาครี อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง

23 ธันวาคม 2549

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนันทิยา สมสรวย เกิดวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2521 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โปรแกรมวิชาออกแบบประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เมื่อปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2547 ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนประจำโปรแกรมวิชา ออกแบบประยุกต์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย